

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

MAGYARORSZÁG 2022. ÉVI NEMZETI REFORM PROGRAMJA

2022. április

Tartalom

1.	Bevezető	2
2.	Makrogazdasági kitekintés	3
2.2.	A gazdaságpolitikai intézkedések makrogazdasági hatása.....	5
2.3.	A középtávú költségvetési cél elérése.....	6
3.	Növekedésösztönző politikák	7
3.1	Vállalkozásfejlesztés, turizmus	9
3.2	Kutatás-fejlesztés és innováció	12
3.3	Digitalizáció	15
4.	Üzleti környezet, szabályozás.....	19
4.1	Adórendszer	19
4.2	Közigazgatás	21
4.3	Szabályozás.....	24
4.4	Közbeszerzés	27
4.5	Antikorrupció.....	30
5.	Foglalkoztatás.....	32
6.	Családpolitika	35
7.	Szegénység, társadalmi felzárkózás	38
8.	Oktatás	41
8.1	Köznevelés.....	42
8.2	Felsőoktatás.....	43
8.3	Szakképzés.....	45
9.	Egészségügy.....	49
10.	Fenntartható gazdaság.....	54
10.1	Környezetvédelem.....	54
10.2	Energiapolitika.....	57
10.3	Közlekedés.....	60
11.	Vidékfejlesztés.....	68
12.	Fenntartható fejlődési célok	73
13.	Szociális jogok európai pillére	75
14.	Társadalmi partnerség.....	77

1. Bevezető

A magyar gazdaság a koronavírus-járvány után megőrizte teljesítőképességét, az elmúlt évek kitartó építkezésének köszönhetően ellenálló képessége erősnek bizonyult. Ebben nagy szerepet játszott, hogy a 2013-ra elért növekedési fordulattal párhuzamosan az elmúlt évtizedet az egyensúlyteremtés jellemezte: a munkaerőpiaci, pénzügyi és költségvetési egyensúly mellett a kiszámítható, vállalkozásbarát adórendszer létrehozása, az exportképes szereplők fejlesztéseinek ösztönzése, a fejlett közlekedési és digitális infrastruktúra létrehozása nélkülözhetetlen elemnek bizonyultak a sérülékenységek csökkentésében. Mára egyértelművé vált, hogy a munkahelyek megbecsülése, a háztartások, vállalkozások és a kormány számára egyaránt létrehozott pénzügyi mozgástér, a gazdaság diverzifikációja, a nemzetközi értékláncokba való beágyazottság és a szabad erőforrások gyors átcsoportosításának lehetősége egyaránt előnyt jelentett.

A kormány gyors intézkedései között a fenti fundamentumok megőrzése mellett az egészségügyi védekezés, a családok anyagi biztonságának megerősítése, a vállalkozások terheinek arányos csökkentése és a válság utáni tervezést, újraindulást azonnal lehetővé tevő pénzügyi források biztosítása szerepeltek. Egyszerűen fogalmazva: a költségvetési megszorítások helyett a beruházások ösztönzése került előtérbe. Ezáltal sikerült nemcsak megőrizni a munkahelyeket, hanem a korábbi, magas szinthez képest is javult a foglalkoztatottság. Sikerült nemcsak fenntartani a fejlesztések magas ütemét, hanem a tavalyi évben már a második legnagyobb beruházási ráta az Európai Unióban Magyarországé. A járvány első hulláma alatt tapasztalt átmeneti visszaesés után a tavalyi 7,1 százalékos növekedés korábban soha nem látott teljesítmény, amivel egy-két éven belül az is belátható távolságra került, hogy a járvány nélküli, eredeti növekedési pályára térjünk vissza.

A szomszédban zajló háború amellet, hogy nem várt folyamatokat indított el, további kockázatokat hordoz. A közeljövőben ezért a háború humanitárius és gazdasági hatásainak kezelése, az inflációs folyamatok megfékezésére tett erőfeszítések folytatása, így különösen az élelmiszer- és energiaellátás biztonságának garantálása jelenti a legfontosabb feladatot.

A 2022. évi Nemzeti Reform Program széles körűen bemutatja azon fő szakpolitikai programokat és kiemelt jelentőségű beruházásokat, amelyek mind az európai célokat, mind Magyarország hosszú távú jövőjét segítik: a növekedést és versenyképességet támogató, üzleti környezetet javító, a digitalizációt támogató lépéseket, a foglalkoztatás további növelése érdekében a munkahelyteremtést, az oktatást, családpolitikát, és a társadalmi felzárkózást elősegítő, illetve a környezeti fenntarthatóságot biztosító intézkedéseket. Az NRP összeállítása az egyes szakpolitikai reformokért felelős minisztériumok által megjelölt prioritásokat tükrözi. Az NRP az egyes kiemelt szakpolitikai intézkedések bemutatásakor arra is törekszik, hogy bemutassa a különböző intézkedések kapcsolódását a fő stratégiai célkitűzésekhez, valamint az eddigiekben elért, illetve az új intézkedésektől elvárt eredményeket. Az elmúlt két évben az NRP kiemelt figyelmet fordított a koronavírus-járvány okozta kihívásokra, a kapcsolódó válságokra adott nemzeti válaszlépésekre, valamint a helyreállítást és az ellenálló képességet erősítő intézkedések ismertetésére is.

A 2022. évi Nemzeti Reform Program a szokásoknak megfelelően a Konvergencia Programmal, valamint az új, a koronavírus járványra és a kapcsolódó gazdasági válságra választ adó Helyreállítási és Ellenálló-képességi Tervvel (HET) összhangban készült.

2. Makrogazdasági kitekintés

2.1. A makrogazdasági környezet alakulása

Ebben a fejezetben röviden bemutatásra kerül az a középtávú makrogazdasági kitekintés, amelyre Magyarország Nemzeti Reform Programja épül.

Fontos hangsúlyozni, hogy az európai szemeszter integrált megközelítésének megfelelően Magyarország Nemzeti Reform Programja és Konvergencia Programja egymással szoros összhangban, egymásra épülve készült, és a két dokumentum egy időben kerül benyújtásra az Európai Bizottság felé. Tekintettel arra, hogy a 2022-2026 közötti időszakra vonatkozó makrogazdasági pálya a Konvergencia Programban kerül részletes kifejtésre, a következőkben bemutatott középtávú makrogazdasági kitekintés csupán a Konvergencia Programban részletezett makrogazdasági pálya összefoglalására törekszik.

Az ideai konvergencia program a versenyképesség javulásán alapuló, kiegyensúlyozott szerkezetű gazdasági növekedés és az átlagos európai fejlettségi szinthez történő további felzárkózás programja. A konvergencia program a hiány és az államadósság tartós csökkenését irányozza elő.

1. sz. táblázat

A középtávú makrogazdasági pálya főbb jellemzői

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	<i>százalék, volumenváltozás az előző évhez viszonyítva</i>					
Bruttó hazai termék	7,1	4,3	4,1	4,2	4,3	4,3
Háztartások fogyasztási kiadásai	4,6	5,5	4,4	4,4	4,5	4,5
Bruttó állóeszköz felhalmozás	5,9	2,7	4,2	4,4	4,1	4,1
Export	10,3	5,7	6,3	6,5	7,5	7,5
Import	8,7	4,9	5,5	5,7	6,5	6,5
	<i>százalék, éves átlag</i>					
Munkanélküliségi ráta (15-74)	4,1	3,6	3,3	3,1	2,9	2,8
Foglalkoztatási ráta (20-64)	78,8	79,7	80,2	80,6	80,9	81,2
	<i>százalék, a bruttó hazai termék arányában</i>					
Külső finanszírozási képesség/igény	-0,5	-2,6	0,6	0,5	0,9	2,0
	<i>százalék, éves átlag</i>					
Fogyasztóiár-index	5,2	9,0	5,2	3,0	3,0	3,0

Forrás: KSH, PM számítás

A 2021. évi konvergencia program óta eltelt egy évet a koronavírus-világjárvány okozta gazdasági válságból való kilábalás jellemezte, a gazdaságok újraindítása vált a legfontosabb gazdaságpolitikai feladattá világszerte. Magyarországon a beruházásokra, vállalati finanszírozásra, munkahelyteremtésre, a családok, nyugdíjasok támogatására, valamint a közszféra bérrendezésére allokált összegek jelentős hozzájárultak a rekord mértékű, 7,1%-os éves GDP növekedéshez az elmúlt évben. Ez jóval meghaladja a tavalyi konvergencia program 2021-re vonatkozó növekedési előrejelzését (4,3%), uniós összehasonlításban pedig a hetedik legmagasabb bővülési ütemet jelenti. A járvány okozta gyors válságból történő kilábalás következtében egyrészt lehetőség nyílt arra, hogy hazánk visszatérjen a korábbi növekedési pályájára, másrészt Magyarország relatív fejlettsége az uniós átlag 76%-ára emelkedett, megelőzve immár Portugáliát is.

Az elmúlt év tavaszán a gyors vakcináció lehetővé tette a más európai országokhoz viszonyított korábbi gazdasági nyitást. A növekvő átoltottságnak köszönhetően a gazdaság működését az elmúlt őszi és téli időszakban sem korlátozták járványvédelmi intézkedések, így a szolgáltatások számottevően támogatták a gazdasági növekedést. A kedvezőtlenül alakuló külső tényezők – pl. globális ellátási láncok szakadása, nyersanyaghiány – ellenére az ipari és az építőipari termelés egyaránt meghaladta a világjárvány előtti magas szintet, és jelentős mértékben járult hozzá a bruttó hazai termék bővüléséhez.

Több területen, így pl. a beruházásoknál és a foglalkoztatásban is rekord teljesítmények születtek 2021-ben. A beruházások felfutását elsősorban a vállalati fejlesztések segítették. Ennek köszönhetően a GDP arányos nemzetgazdasági beruházási ráta 27,1%-ra emelkedett 2021-ben, mely az uniós országok rangsorában a második helyet jelenti. A magyar munkaerőpiac ellenállónak bizonyult a koronavírus okozta válságban is, a foglalkoztatási ráta meghaladta a 73%-ot emelkedett, a munkanélküliség pedig 3,7%-ra mérséklődött az elmúlt év végére. A kedvező folyamatok az idei év első negyedében is fennmaradtak, mind a termelési, mind a foglalkoztatási adatok a gazdaság töretlen lendületét tükrözik. A versenyszféra magas bérnövekedési üteme mellett a jelentős költségvetési bérfejlesztések, a 13. havi nyugdíj visszaépítése valamint a háztartásoknak juttatott kormányzati támogatások eredményeként a fogyasztás jelentős mértékben támogatja a gazdasági növekedést.

2021. áprilisa óta eltelt időszakban is érvényesült tehát az anticiklikus gazdaságpolitika, melynek következtében a költségvetési hiány átmenetileg megugrott. A sikeres gazdaságpolitikai intézkedéseknek köszönhetően az elmúlt év vége felé közeledve a kimagasló gazdasági bővülés nyilvánvalóvá vált, vagyis egyes tervezett költségvetési beruházások elhalasztásra kerülhettek. Így a 2021. decemberi stabilizációs lépések és a rekord mértékű GDP-növekedés hatására 2021-ben a GDP-arányos államháztartási hiány 6,8%-ot tett, ki mely 1 százalékpontos javulást jelent az előző évhez képest. A bruttó hazai termékhez viszonyított államadósság szintén csökkent 2020-hoz képest, az adósságráta az elmúlt év végén 76,8% volt. Előretekintve, további konszolidáció várható, 2022-ben 4,9%-ra, 2023-ban pedig már 3,5%-ra süllyedhet a GDP-arányos államháztartási deficit.

Az előrejelzési horizonton Magyarország növekedése több pilléren nyugszik. Egyrészt, a kedvező munkaerőpiaci helyzet, a közel 20%-kal megemelt minimálbérek a korábbiaknál átmenetileg magasabb inflációs környezetben is biztosítják a reáljövedelmek növekedést, amelyet a Kormány intézkedései, mint például a 25 év alattiak személyi jövedelemadó mentessége, a 13. havi nyugdíj visszaépítése, a családok adó-visszatérítése, is erősítenek. Ezáltal a fogyasztás további bővülése várható, amelyben további növekedési tartalékot képez az EU-s összehasonlításban alacsony háztartási hitelállomány, illetve a rendkívül magas megtakarítási ráta is.

Másrészt, az európai viszonylatban élénk beruházási aktivitás továbbra is fennmaradhat, ami a vonzó üzleti környezetnek és a kormányzati intézkedéseknek egyaránt köszönhető. Jelentős kapacitásbővítések várhatóak a vállalati szegmensben, míg az elérhető lakáspiaci támogatások hatásaként a lakásberuházások is emelkedhetnek az idei évben. Mindeközben az államháztartás GDP arányos beruházási rátája továbbra is az EU éllovasa maradhat.

Harmadrészt, kedvező, hogy egyfelől a megvalósuló nagyberuházások révén létrejövő új kapacitások, másfelől a nemzetközi szállítmányozás és a turizmus visszaépülése biztosíthatja a kivitel folytatódó bővülését.

A fenti folyamatok következtében az alapforgatókönyv megvalósulása esetén az idei évben 4,3 %-os GDP-növekedés valószínűsíthető. A 2022-t követő években is fennmaradhat a 4%-ot meghaladó gazdasági bővülés, mely kiegyensúlyozott szerkezetben valósulhat meg, vagyis a fogyasztás, a beruházások és a külkereskedelem egyaránt pozitívan járulhatnak hozzá a növekedéshez.

2.2. A gazdaságpolitikai intézkedések makrogazdasági hatása

A Kormány által meghozott legfontosabb gazdaságpolitikai intézkedések makrogazdasági hatásainak számszerűsítését részletesebben a Konvergencia Program tartalmazza.

Az intézkedések gazdasági léptékét tekintve elmondható, hogy a 2021 áprilisa óta bejelentett lépések, valamint a korábbi döntések megemelt kiadásai együttvéve a GDP mintegy 12%-ának megfelelő összeget tesznek ki. Az új intézkedések közül legnagyobb horderejüként említhető a családok adókedvezménye, a minimálbéremelés, a munkáltatói adó csökkentése, valamint a költségvetési szféra béremelési programjai.

A felsoroltakon túlmenően a hatásvizsgálat tárgyát képezték egyfelől a Járvány Elleni Védekezési Alap 2021 áprilisa óta megemelt kiadásai, mint például a járványügyi védekezéssel kapcsolatos többletkifizetések, vakcinák és orvosi műszerek beszerzése, valamint az egészségügyi sürgősségi ellátáshoz kapcsolódó beruházások. Másfelől a Gazdaságvédelmi Alap 2021. április óta megnövelt, munkahelyek védelmét, illetve újak létrehozását, a gazdaság újraindítását, a kiemelt ágazatok védelmét, valamint a vállalatok finanszírozásának segítését célzó kiadásai is figyelembe vételre kerültek a hatáselemzésben.

A fenti intézkedések elsősorban a beruházási aktivitás erősödésén, valamint a keresetek dinamikus növekedésén, és ezáltal a háztartások fogyasztásának bővülésén keresztül támogatják a konjunktúra-folyamatokat. A kapacitásbővítések hosszú távon is javítják a gazdaság növekedési potenciálját, ugyanis a megvalósulásukat követő időszaktól kezdődően további csatornákon, elsősorban az exporton, valamint a munkajövedelmeken keresztül is serkentik a GDP-bővülést.

A számszerű hatásokat tekintve a 2021 áprilisa óta meghozott kormányzati lépések a gazdaság idei évi teljesítményét 3,2%-kal, a jövő évit pedig 1,8%-kal emelik. Az intézkedések hatása tartósan kedvező, a 2023-as évet követően is 2,2-2,6%-os mértékben növelik a gazdaság teljesítményét.

2. sz. táblázat

Az intézkedések makrogazdasági hatása

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
GDP	1,8	3,2	1,8	2,2	2,5	2,6
Háztartások fogyasztási kiadása	4,3	7,2	3,3	3,5	3,9	4,0
Beruházások	1,6	7,2	6,4	5,2	4,0	4,3
Export	0,0	0,9	2,3	3,3	4,2	4,4
Import	2,1	4,2	3,1	3,9	4,3	4,1
Infláció	0,6	1,3	1,7	1,8	1,8	1,7
Versenyszféra foglalkoztatás	0,0	0,2	0,4	0,2	0,1	0,1
Versenyszféra bruttó átlagkereset	5,1	5,5	5,8	6,0	6,1	6,0

Forrás: PM számítás

** Százalékpontos eltérés az alappályához képest*

2.3. A középtávú költségvetési cél elérése

A Kormány középtávú költségvetés-politikai célkitűzéseit részletesebben a Konvergencia Program tartalmazza.

Az elmúlt években végrehajtott költségvetési konszolidáció eredményeként a kormányzati szektor hiánya 2012-től 2019-ig a GDP 3%-a alatt volt, és ennek megfelelően folyamatosan, évről-évre mérséklődött az államadósság GDP-hez viszonyított aránya. Az adósságráta a 2011. évi 80,3%-ról 2019 végére 65,5%-ra süllyedt. A koronavírus járványt megelőző években megképzett költségvetési tartalékok érdemi mozgásteret biztosítottak a koronavírus-járvány okozta gazdasági nehézségek kezelésére és a gazdaság újraindítására.

A fiskális politika a válság elleni védekezés és a gazdaság újraindítása során célzott, kellően rugalmas megközelítést alkalmazott a megfelelő reagálás és a szükséges anticiklikus keresletélénkítés megvalósítására. Érvényesült az a költségvetési politika, mely szerint rossz időkben az államnak be kell avatkoznia a gazdasági válság negatív hatásainak mérséklése érdekében. A fejlett országok, illetve az uniós tagállamok a járvány teremtette különleges helyzetben szintén így jártak el. Ezzel összhangban 2020-ban és 2021-ben a korábbinál jelentősen magasabb költségvetési hiányok alakultak ki, ugyanakkor már 2021-ben 1 százalékpontos javulás történt az előző évhez képest, ugyanis az államháztartási hiány a GDP 7,8%-áról 6,8%-ára mérséklődött. Egyúttal az adósságráta is csökkent, a GDP arányos államadósság 2021 végére 76,8%-ra süllyedt.

A tervezettnél gyorsabb növekedésre tekintettel a gazdaság költségvetési eszközökkel való élénkítésére 2022-ben már kevésbé van szükség, ezért 2021 végén a Kormány a költségvetési törvényben meghatározottnál alacsonyabb, 4,9%-os hiánycél elérését tűzte ki. A konvergencia program alapján 2023-ban 3,5%-ra mérséklődhet az államháztartási hiány, 2024-ben 2,5%, 2025-ben 1,5 %, 2026-ban pedig 1,0% lehet a költségvetési deficit. A GDP arányos államadósság tekintetében is csökkenő tendenciával lehet számolni. A konvergencia program előrejelzése alapján az adósságráta 2026-ra a GDP 63,1%-ára süllyedhet.

3. sz. táblázat

Középtávú költségvetési pálya (GDP százalékában)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kormányzati szektor egyenlege	-6,8	-4,9	-3,5	-2,5	-1,5	-1,0
Bruttó államadósság	76,8	76,1	73,8	70,4	66,9	63,1

Forrás: KSH, MNB, PM számítás

3. Növekedésösztönző politikák

A Nemzeti Versenyképességi Tanács 2018-as javaslatai alapján a Kormány elfogadott egy, a versenyképességet komplex módon segítő, a Magyar Nemzeti Bank, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, a Pénzügyminisztérium valamint az Innovációs és Technológiai Minisztérium versenyképességi kezdeményezéseit összesítő, a legfontosabb kitörési pontokat is tartalmazó **„Program a versenyképesebb Magyarorszáért” elnevezésű intézkedéscsomagot**. A csomag hat fő területen, az adózás, a foglalkoztatás, a közsféra, az egészségügy, az oktatás és a vállalati környezet témakörében fogalmazott meg összesen 42 intézkedési javaslatot. Bár a Program végrehajtása a megváltozott gazdasági környezetben az eredetileg tervezettnél lassabban és korlátozottan halad, már most kedvező makrogazdasági hatások érzékelhetőek az adózási, foglalkoztatási és közigazgatási területeken. A svájci IMD, valamint a DUIHK 2021-ben megjelent versenyképességi rangsoraiban történt előrelépés a Programnak is köszönhető.

A Versenyképességi Program egyik kiemelt területe az **adópolitika**, ahol jelentős lépéseket sikerült elérni a foglalkoztatás, a vállalkozásindítás és a beruházások ösztönzése terén az adócsökkentések által. A fennmaradó intézkedések részben ezt az irányt folytatják, de nagyobb hangsúly helyeződik az adórendszer egyszerűsítésére és az adózáshoz köthető adminisztrációs terhek csökkentésére. A Program elfogadásakor a **foglalkoztatási intézkedések** középpontjába a munkaerőpiacon kevésbé jelenlévő rétegek bevonása került. A korszerű foglalkoztatási osztályok kialakítása hozzájárult a rendszerváltás utáni rekord magas foglalkoztatáshoz, jelenleg pedig a járvány negatív munkaerőpiaci hatásait tompíthatja. A közsféra feladatainak racionalizálása, az állami folyamatok digitalizálása jelentős adminisztratív tehercsökkentést jelent a vállalatok számára, amivel – az olcsóbb fenntartási költségeknek köszönhetően – egyúttal megnő a költségvetés mozgástere is. **A közigazgatási ügyek** digitalizációja potenciálisan több, mint 10 milliárd forint értékben csökkentette a vállalkozások és állampolgárok adminisztratív terheit. A járvány kapcsán **az egészségügyi rendszer** ellenálló képességének javítása kiemelt feladatként jelenik meg. Bár a járvány előtti kihívások egy része előnyvé vált a járvány egészségügyi kezelésében (kihasználatlan ágykapacitások, kiterjedt kórházi infrastruktúra), továbbra is kiemelt szempont lesz az egészségügy hatékonyságának növelése, az alapellátás erősítése és a finanszírozási rendszer fejlesztése az esetleges járványügyi reagáló kapacitások erősítése mellett. Az **oktatási intézkedések** célja a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő tudás biztosítása, az oktatás minőségének javítása és az egyenlőtlenség csökkentése, hatásuk hosszabb távon lesz mérhető. A járvány jelentős kihívás elé állította az oktatást, és az intézkedések végrehajtása során fontos lesz beépíteni annak tapasztalatait a végrehajtásba. A vállalati környezetet érintően is jelentős előrelépések történtek: átalakult a szakképzés és a felnőttképzés, és a Program ütemezésénél gyorsabban haladnak az egyetemi modellváltások.

A svájci **IMD** legfrissebb, 2021 júniusi számában **Magyarország, az előző évhez képest öt helyet javítva, a 42. helyre lépett a 64 országot tartalmazó rangsorban, ami az elmúlt 10 év legkedvezőbb helyezése**. Hazánk ezzel megelőzte Lengyelországot is, és a visegrádi országok közül egyedül Csehország végzett Magyarország előtt. A négy vizsgált terület mindegyikén előreléptünk, a gazdasági teljesítményt és a kormányzati hatékonyságot tekintve az elmúlt 10 év magasán legjobb helyezését értük el. A részterületeken a legnagyobb javulás a versenyképes adórendszer, a foglalkoztatás, munkaerőpiac és a nemzetközi befektetések kapcsán volt érzékelhető.

A Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (DUIHK) éves konjunktúrajelentése is tükrözi a versenyképesség javulását. A 2021-es felmérés szerint a megkérdezett vállalatok döntő többsége – 88 százaléka – ma is Magyarországon valósítaná meg beruházását, ez az arány a legmagasabb a felmérés kezdete óta. Ez annak is köszönhető, hogy az idei felmérésben mind a 21 vizsgált tényező tekintetében javult a befektetők elégedettsége, mind a munkaerőpiac, a gazdaságpolitikai környezet, valamint az operatív működési környezet tekintetében, és 2011 óta idén ítélték a legjobbnak a Kormány munkáját. A gazdaságpolitikai és szabályozási környezettel való elégedettség hatodik éve tartó folyamatos javulás mellett 2020 után 2021-ben újabb csúcstól ért el. A vizsgált 8 területen a hazai eredmények 6 esetben (adóteher, adórendszer és –igazgatás, közigazgatás, jogbiztonság, gazdaságpolitika kiszámíthatósága, politikai és társadalmi stabilitás) jobbak a régiós átlagnál. Az adóterhekkel való elégedettség idén elérte a 40 százalékot, ami így önmagához és a többi mutatóhoz mérten is a legkedvezőbb mutatónk lett. A terheket magasnak érzők aránya néhány év alatt 50 százalék feletti értékekről 28 százalékra mérséklődött. A második legkedvezőbb mutató az adórendszer és –igazgatás, amelyet 38 százalék értékelt pozitívan és 23 százalék negatívan. 2010-ben a negatív értékelések aránya még 80 százalék volt. Így elmondható, hogy míg 10 éve a magyar adórendszer egy versenyképességi hátrány volt, ma már az egyik legnagyobb versenyképességi előnyünk.

Magyarország az intézményi, közigazgatási és növekedésösztönző reformjai megtervezéséhez és végrehajtásához az Európai Bizottság strukturálisreform-támogató szakértői programja, a **Technikai Támogatási Eszköz (TSI) 2022. évi pályázati ciklusa keretében 6 nyertes pályázatot** nyújtott be.

TSI pályázatok a fenntartható gazdasági növekedés és a versenyképesség támogatására

Az Igazságos Átmenet megvalósításának támogatására benyújtott pályázat célja az Igazságos Átmenet Alap (Just Transition Fund, JTF) forrásainak hatékony és sikeres magyarországi felhasználása szempontjából döntő fontosságú két fő kihívás kezelése: a) Baranya megye felzárkóztatása az igazságos átmenet magyarországi előrehaladásában; b) a JTF tervezett pályázati felhívásai előtt álló technikai akadályok felszámolása.

A természeti kockázatok pénzügyi felügyeletét támogató keretrendszer kidolgozásának tárgyában a Magyar Nemzeti Bank (MNB) által indított projekt célja a biodiverzitás csökkenéséből fakadó kockázatok feltérképezése, illetve elemzése, amely révén az MNB intézkedéseket és programokat dolgozhat ki a túlzott (természeti) pénzügyi kockázatvállalás korlátozására és megvalósítva a hazai pénzügyi prudens felügyeletét.

A Helyi önkormányzati közpénzügyi fejlesztés és önkormányzati kapacitásépítés Magyarországon című projekt célja az önkormányzati szolgáltatások határfokának javítása, melynek érdekében az Európa Tanács Helyi Pénzügyi Benchmark eszközeinek adaptációja révén sor kerül a helyi önkormányzati szolgáltatások és a helyi pénzügyek benchmark rendszerének bevezetésére.

Az Egyéni képzési számlák (individual learning accounts, ILA) magyarországi kialakításának támogatása címmel indított projekt a felnőttképzési rendszer megújításához kíván szakértői segítséget igénybe venni. A projekt célja a nemzetközi jó gyakorlatok megismerése után a képzési számlák magyarországi rendszerének kialakítása, a rendszerben közreműködő felnőttképzők jogosultsági feltételeinek meghatározása, továbbá a bevezetéshez kapcsolódó pilot program lebonyolítása.

Az üzleti magatartás felügyeleti módszertanának, kockázateértékelési rendszerének kidolgozása tárgyában az MNB Biztosítási- és Pénztárfelügyeleti Igazgatósága által benyújtott projekt célja egyrészt a próbavásárlások hazai biztosítási piacra vonatkozó módszertanának kidolgozása, másrészt a kockázati monitoring rendszer kialakítása a fogyasztóvédelem munkájának erősítése érdekében.

A Felújítási hullám támogatása címmel az Innovációs és Technológiai Minisztérium által elnyert pályázat keretében átfogó tanulmány készül a középületek uniós irányelvben kitűzött energiahatékonysági célszámai teljesítésének szakmai megalapozására. A projekt másik feladata az energiahatékonysági operatív programok megtervezésének és végrehajtásának szakmai támogatása, a megfelelő monitoring rendszer kialakítása.

3.1 Vállalkozásfejlesztés, turizmus

A magyar Kormány vállalkozáspolitikájának alapját a 2019-ben elfogadott, az OECD-vel közös munka keretében kidolgozott „**A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája (2019-2030)**” című dokumentumban (a továbbiakban: Stratégia) megfogalmazott célok jelentik. Magyarországon a kkv-k jelentős gazdasági súllyal rendelkeznek, több mint 2,1 millió foglalkoztatott dolgozik ilyen cégekben, azonban a szektor termelékenysége elmarad a nagyvállalatokétól. A Stratégia célja a kkv-k értékkeremtő képességének megerősítése kiszámítható keretek mellett, a technológiaváltás, a digitalizáció és az innováció segítségével a termelékenység növelése; a megfelelő finanszírozási lehetőségek megteremtése és a külpiacra lépés támogatása. A Stratégiában zászlóshajó intézkedésként megjelölt programok végrehajtása eredményesen zajlik. Ennek megfelelően a következő uniós programozási időszakban is lesznek a vállalkozások széles körét megszólító, **technológiaváltást támogató pályázatok**. A Stratégiával összhangban, a vállalatok működéséhez elengedhetetlen kedvező finanszírozási környezethez az állam garanciaprogramokkal, kedvezményes hitelekkel és különböző tőkepiaci programokkal járul hozzá.

Exportösztönzés

A **Nemzeti Exportvédelmi Program** a Gazdaságvédelmi Akcióterv részeként 76 milliárd forint keretösszeggel került meghirdetésre 2020-ban. A program két pillére a Külpiacrajutási Támogatás és a Külpiaci Növekedési Támogatás. A Külpiacrajutási Támogatás keretében 82 pályázat összesen 3 milliárd forint támogatásban részesül, a projektek végrehajtása jelenleg folyamatban van. A 69,5 milliárd forint keretösszegű **Külpiaci Növekedési Támogatás** célkitűzése, hogy a magyar vállalkozások külföldön indítsanak el új gazdasági tevékenységet, vagy fejlesszék, illetve bővítsék beruházásaikat. A Külpiaci Növekedési Támogatásra 543 cég jelezte érdeklődését 629 milliárd forint támogatási igénnyel és 1149 milliárd forintot meghaladó projekt összköltséggel. 2021. év végéig 47 támogatási szerződés született.

A **Nemzeti Exportstratégia** program lényege, hogy a külképviseletek pályázati úton forráshoz juthassanak exportfejlesztési célú programjaik megvalósításához. A programra 30 milliárd forint áll rendelkezésre, és 2021-ben 67 külképviseleti projekt kapott támogatást.

A Külgazdasági és Külügyminisztérium 2019. október 31-én meghirdette a **Nyugat-Balkán Beruházási Támogatást**, amelynek célja a balkáni térség gazdasági fejlesztése, melyet a magyar cégek régiós jelenlétének és szerepének erősítésén keresztül kíván elérni. A programra 7,1 milliárd forint áll rendelkezésre. 2020-ban 7 kedvezményezett kapott támogatást, a projektek végrehajtása 2021-ben kezdődött meg.

Az **Exportakadémia** exportáló vagy export iránt érdeklődő vállalkozások szakmai felkészítését célzó képzési programsorozat. A program képzésein 2020-ban 1300, 2021-ben 2000 fő vett részt, 2022-ben pedig 2500 résztvevő elérése a cél.

Termelékenységjavítás

A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz) 1. prioritástengelyének fókuszában a magyar mikro-, kis- és középvállalkozások (kkv-k) támogatása áll. A gazdaság gyors újraindításának keretében indult a **kkv-k modern üzleti és termelési kihívásokhoz** való alkalmazkodását segítő fejlesztéseket támogató program, melynek keretében 1720 kérelem jutott összesen 212 milliárd forint értékű finanszírozáshoz. Emellett a leghátrányosabb helyzetű régiókban működő mikro-, kis- és középvállalkozásokat célzó GINOP Plusz pályázaton már 983 kérelem rendelkezik támogatói döntéssel, 73 milliárd forint értékben.

A **Magyar Multi Programban** a kiemelkedő teljesítményű, valamint jelentős növekedési potenciállal rendelkező mikro-, kis- és középvállalkozások komplex fejlesztése valósul meg. Eddig 16 kérelem rendelkezik támogatói döntéssel 7,9 milliárd forint értékben. A **Zöld Nemzeti Bajnokok** program a nagy növekedési potenciállal rendelkező, a zöldgazdasághoz és -iparhoz kapcsolódó feldolgozóipari vállalkozások technológiaváltást segítő fejlesztéseit támogatja. Eddig 39 kérelem rendelkezik támogatói döntéssel, összesen 13 milliárd forint értékben. Az **innovatív kapacitásbővítő program** célja, hogy innovatív komplex kapacitásbővítő beruházások támogatása által elősegítse a mikro-, kis- és középvállalkozások versenyképességének és termelékenységének növelését, a foglalkoztatás bővítésének ösztönzését. A program keretében összesen 7,2 milliárd forint áll rendelkezésre, ebből 2022-ben 4,5 milliárd forint támogatás került kifizetésre.

Finanszírozás

A kedvező finanszírozási környezet megvalósításához járulnak hozzá az állami tulajdonú **Magyar Fejlesztési Bank programjai**. Az MFB Gazdaság Újjáépítési Hitel Program a Covid-19 világjárvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében 200 milliárd forintos keretösszeggel biztosít forrást ahhoz, hogy a pénzügyi vállalkozások refinanszírozási kölcsön felhasználásával a kkv-k beruházási igényein túl, azok működési- és munkabér költségeinek finanszírozását is biztosítsák. Az MFB Versenyképességi Hitelprogram kedvezményes hiteleket kínál kkv-k és nagyvállalatok részére, keretösszege 15 milliárd forint.

A magyar állam többségi tulajdonában lévő **Garantiqa Hitelgarancia** Zrt. kezességvállalási tevékenységéhez kapcsolódó költségvetési viszontgaranciával állami támogatást közvetít a hazai vállalkozások részére. A Garantiqa által vállalt kezességek állománya idén februárban már 2 ezer milliárd forint fölé emelkedett.

Az innovatív, nagy növekedési potenciállal bíró, vagy terjeszkedni kívánó vállalkozások finanszírozásának fontos pillére az MFB-csoportba tartozó **Hiventures által kezelt 6 tőkealap**, amely 2017 és 2030 között 155,4 milliárd forintos keretösszeggel működik. Az alapokból innovatív, K+F fókuszú startupok inkubációs, magvető és növekedési fázisban 15 millió és 1 milliárd forint közötti összegű támogatásban részesülhetnek. A Hiventures emellett olyan kkv-kat is támogat, amelyek hazai és külföldi cégfelvásárlással kívánják bővíteni a tevékenységüket, és szeretnék kiaknázni a mérethatékonyságban rejlő lehetőségeket. A közép- és nagyvállalatok pedig a fúziók, ingatlan tranzakciók, a kapacitásbővítésekre felhasználható programból részesülhetnek. 2021 végére a kihelyezett tőke meghaladta a 24 milliárd forintot.

A magyar Kormány egyik legfontosabb vállalkozásfejlesztési eszköze a hazai költségvetési forrásból finanszírozott **Széchenyi Kártya Program (SZKP)**. Az SZKP a válság és a gazdaság fellendülésének idején is a piaci körülményekhez mindenkor rugalmasan alkalmazkodó gazdaságfejlesztést szolgáló szakpolitikai eszköz. A kiterjesztett SZKP keretében a mikro-, kis- és középvállalkozások az ügyletek jellegétől függően állami kamattámogatás, kezelési költségtámogatás, egyéb költségtámogatás és kezességi díjtámogatás mellett juthatnak kedvező finanszírozási forrásokhoz, támogatva a munkahelyek megtartását, a likviditás fenntartását és a Covid-19-járvány által leginkább érintett ágazatokat. A program 2021-ben 36,6 milliárd forintból működött, a 2022-es működésre 52,2 milliárd forint áll rendelkezésre. 2021-ben 51 ezer leszerződött ügylet volt, 1400 milliárd forintos hitelkeret mellett.

Turizmus

A Kormány továbbra is kiemelt figyelmet fordít a turizmusra. A magyar turizmus átfogó stratégiája a **Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030**, amelynek hosszú távú célja, hogy **a magyar turizmus GDP-hez való közvetlen és közvetett hozzájárulása a 2019. évi 13 százalékról 2030-ra 16 százalékra növekedjen**. Rövidtávon a legfontosabb célkitűzés az, hogy az ágazat a koronavírus-járvány okozta válság után visszatérjen a korábbi, dinamikus bővülő pályára. A vendéglátóhelyek eladási forgalma 2021-ben a 2020-as forgalmat 23 százalékkal haladta meg, de még mindig 10 százalékkal elmarad a 2019-es évi eredményektől. Az eltöltött vendégéjszakák száma 2021-ben 18 százalékkal volt több, mint 2020-ban, de a 2019-es szintet nem érte el.

A magyar turisztikai célpontok vonzerejének javítása érdekében több lépés is történt. A **HUNGEXPO Revitalizációja** elnevezésű fejlesztéssel Budapest nagyot lépett előre Európa TOP rendezvényhelyszíneinek listáján, a megújult és kibővített Hungexpo révén a magyar főváros a kontinens vezető konferencia- és vásárcőzpontjai közé kerülhet. Magyarország turisztikai országmárkájának belföldi és külföldi marketingkommunikációjára 2021-ben 33 milliárd forint állt rendelkezésre, és Magyarország részt vett a Dubaji Világkiállításon is.

A magyar turizmus fejlesztésének egyik legfontosabb eszköze a **Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program**, amely összesen 117 milliárd forint értékben járul hozzá attrakciófejlesztési, vendéglátás-fejlesztési, turisztikai infrastruktúra-fejlesztési projektekhez. A Kisfaludy Szálláshelyfejlesztési Program 2021-ben 596 panzió felújításához járult hozzá. A Program teljes kerete 134,3 milliárd forint.

A Kormány 2016-ban döntött arról, hogy a legfontosabb **turisztikai kerékpáros útvonalak** fejlesztésére jelentős hazai és uniós forrásokat különít el, összesen több mint 133 milliárd forintot. A program keretei között többek között az EuroVelo 6 Rajka és Budapest közötti szakaszának fejlesztése, a Budapest-Balaton kerékpárút megvalósítása, valamint a Balatoni Bringakör komplex rekonstrukciója szerepel.

A belföldi turizmus fellendítésének egyik hatékony eszközévé vált az elmúlt években a **Széchenyi Pihenő Kártya (SZÉP-kártya)**. A béren kívüli juttatásnak minősülő SZÉP-kártya után a munkáltató fizeti meg a közterheket, azaz a munkavállaló a teljes összeg felhasználására jogosult. 2021-ben a járványhelyzetre tekintettel a munkáltatóknak nem kellett szociális hozzájárulási adót fizetniük. A SZÉP-kártyákhoz három alszámla tartozik, ezeket különböző típusú szolgáltatások (szálláshely, vendéglátás, rekreáció) megvásárlására lehet használni. A Kormány a turizmus támogatása érdekében

a járvány első évében döntött az alszámlák átjárhatóságáról, így az egyes zsebekből bármelyik szolgáltatásért lehet fizetni. Az intézkedést a Kormány 2021 őszi 2022 szeptemberéig meghosszabbította. A rugalmasabb felhasználási feltételeknek is köszönhetően 2021. január és december között a kereskedelmi szálláshelyeken elfogadott SZÉP-kártya értéke meghaladta a 33 milliárd forintot.

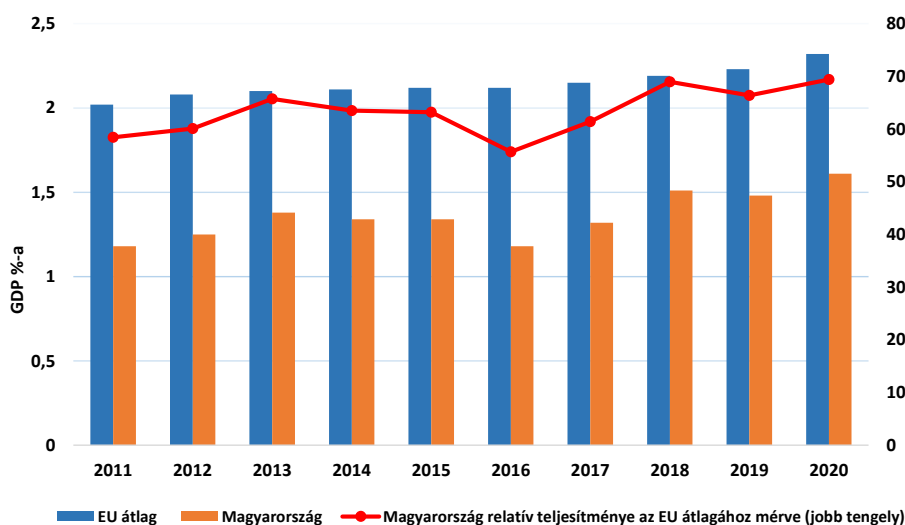
3.2 Kutatás-fejlesztés és innováció

A KFI helyzete

Magyarországon kisebb megtorpanásokkal az elmúlt évtizedben trendszerűen emelkedett a **K+F ráfordítások aránya a GDP százalékában**, amely 2020-ban új csúcstot döntve, **1,61 százalékot** ért el. (SDG9) A kormányzat a 2021-ben elfogadott Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégiájában (KFI Stratégia) azt a célt tűzte ki, hogy 2030-re ez az érték érje el a GDP 3 százalékát.

1. sz. ábra

A K+F ráfordítások alakulása Magyarországon és az EU-ban, a GDP százalékában, (2011-2020)

Forrás: Eurostat online adatbázis és saját számítás

A 2020-ban kitört koronavírus-válság ellenére a **statisztikai adatok mérsékelt javulást mutatnak**, hiszen a teljes K+F létszám és ezen belül a kutatók-fejlesztők összes foglalkoztatotthoz viszonyított aránya nőtt (növekvő foglalkoztatottság mellett), előbbi 1,1, utóbbi pedig 0,8 százalékra. A K+F beruházások aránya az összes nemzetgazdasági beruházás százalékában ugyanakkor kissé csökkent. A K+F ráfordítások növekedése főképpen a vállalati K+F helyekhez kötődik (+12%), bár a közfinanszírozású K+F helyek is növelték ráfordításait (+9%), miközben a felsőoktatásban nem történt jelentős előrelépés. A K+F ráfordítások regionális szinten Budapesten és Veszprém megyében, illetve Baranya megyében növekedtek a leginkább¹.

¹ <https://www.ksh.hu/tudomany-es-technologia>

A K+F ráfordításain belül 2020-ban továbbra is **a vállalászási szektorhoz kapcsolódik a források fele** (50%-a), de a szektor ráfordításainak növekedése (+4%) elmaradt az állami költségvetési források növekedési ütemétől (+7%), amely az összes forrás közel harmadát (32%-át) tette ki 2020-ban. Kiemelkedően bővültek a K+F ráfordítások külföldi forrásai, amelyek csaknem 40 százalékos növekedéssel az összes forrás majdnem 17 százalékát biztosították².

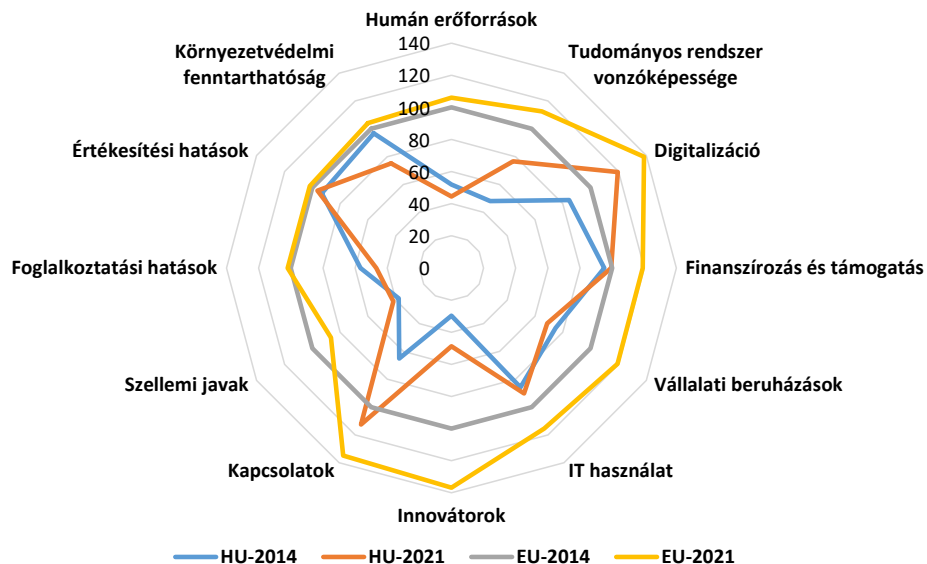
A kutató-fejlesztő helyek számának és ezzel összhangban **a tényleges teljes K+F létszámának bővülése** teljes egészében **a vállalászási szektorban** valósult meg, miközben a közfinanszírozású és a felsőoktatási kutató-fejlesztő helyeken a létszám enyhén csökkent 2020-ban az előző évhez képest.³ 2018 és 2020 között enyhén növekedett a nők foglalkoztatásának aránya a teljes K+F létszámon (33,6%) és a kutatók létszámán (28,5%) belül is. (SDG5)

Annak ellenére, hogy a kormányzat már egy ideje közvetlen támogatást biztosít **az iparjogvédelmi tevékenységek**hez, egyelőre a szabadalmi aktivitás érdemben nem nőtt 2020-ban. A nemzeti úton tett bejelentések száma csak minimálisan emelkedett 2020-ban, de az év végén érvényben lévő szabadalmak száma így is csaknem 7 százalékkal emelkedett.

Az **innovációs teljesítmény** tekintetében az elmúlt két év javulása ellenére Magyarországnak nem sikerült érdemben közelebb kerülnie az európai átlaghoz, és egy hellyel hátrébb csúszott az ország az European Innovation Scoreboard (EIS) kompozit indikátor rangsorában 2020-hoz képest.

2. sz. ábra

Magyarország és az EU relatív innovációs teljesítményének alakulása (2014, 2021)

Forrás: EIS, 2021

Magyarország relatíve jól teljesít az innováció értékesítési hatásában köszönhetően a csúcs- és közepesen csúcs-technológia európai szinten is kiemelkedő exporton belüli arányának. Jelentős előrelépések történtek, a digitalizáció terén a szélessávú internethálózat kiterjedtsége révén, illetve az innovációs rendszer kapcsolatai vagy a finanszírozás és támogatás terén, utóbbi esetben a közszféra

²<https://www.ksh.hu/tudomany-es-technologia>

által az üzleti szektornak nyújtott jelentős K+F támogatások miatt. Az innovátorok számában vagy éppen a humán erőforrás területén viszont az átlagnál is nagyobb Magyarország elmaradása.

KFI szakpolitikai intézkedések

A Kormány 2021-ben elfogadta – összhangban az EU javasolataival – az új **KFI Stratégiát a 2021-2030 évekre**, csakúgy, mint az ehhez kapcsolódó **Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégiát (S3, 2021-2027)**. Ezek a dokumentumok jelölik ki mindazokat a fejlesztési célokat, amelyeket a kormányzat a következő évtizedben követni kíván. A KFI Stratégia egyértelművé teszi a kormányzat azon szándékát, hogy a tudásteremtés, a tudásáramlás és a tudáshasznosítás terén is előre kíván lépni a következő évtizedben. Az S3 stratégiában az élvonalbeli technológiák, az egészségipar, a gazdaság digitalizációja, az energiaszektor megújítása, a szolgáltató ágazatok, a körforgásos gazdaság, az agrár- és élelmiszeripar, valamint a kreatív ipar támogatása szerepel a kiemelt prioritások között. A célok elérése érdekében teendő lépéseket az éves intézkedési tervek tartalmazzák.

A **kutatás és innováció finanszírozása** – összhangban a KFI Stratégiával – továbbra is elsősorban **az EU által társfinanszírozott forrásokon** (elsődlegesen a GINOP Plusz programon belül), valamint a Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) által kezelt, a hazai forrásokat hasznosító Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Alap (NKFIA) pályázati rendszerén keresztül valósul meg. 2021-ben már kiírásra kerültek az első programok, amelyek közvetetten (GINOP Plusz 1. prioritási tengely: vállalkozásfejlesztés), vagy kiemelten a kutatás-fejlesztési és innovációs (KFI) tevékenységeket támogatják (GINOP Plusz 2. prioritási tengely). A kiírások keretösszege 2021-ben a GINOP Plusz 2. prioritása esetében elérte a 136,7 milliárd forintot, 2022-ben pedig várhatóan további 166 milliárd forintot tesz ki. A tavalyi KFI támogatások kb. 2-300 vállalkozást értek el, míg a technológiai fejlesztésekre irányuló programok már több, mint 2500 vállalkozásnak biztosítottak segítséget 2021-ben.

A finanszírozás másik nagy forrása, az **NKFIA keretében meghirdetett programok** keretösszege 2021-ben elérte a 182,3 milliárd forintot, míg 2022-ben a tervek 169,8 milliárd forintot tartalmaznak. Az NKFI Alapból finanszírozott programok lefedik a teljes kutatási és innovációs láncot, az alapkutatástól a prototípusok piacra viteléig. A kutatási alaprész, amely elsősorban a tudományos szféra fejlesztését támogatja, mintegy 105,8 milliárd forint keretösszeggel (2022. évi terv: 96,5 milliárd forint), az innovációs alaprész pedig 76,5 milliárd forint keretösszeggel (2022. évi terv: 49,9 milliárd forint) rendelkezett. (nkfi.gov.hu) Az NKFIA pályázatok struktúrájában az idén és tavaly is csak kisebb módosítások, egységesítések történtek, az alapvető finanszírozási logikában változás nem történt. 2022-ben a piacvezérelt vállalati kutatás-fejlesztés és innováció támogatása mellett további kiemelt területnek tekinthető a **Nemzeti Laboratóriumok** finanszírozásának folytatása. Eddig 18 laboratórium jött létre azzal a céllal, hogy a tématerületek erőforrásainak koncentrálása, és tudásbázisa erősítése révén nemzetközileg is versenyképes központok alakuljanak ki, amelyek képesek jelentős társadalmi problémákra választ adó megoldásokat kifejleszteni. A folyamat még nem zárult le, az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) és az NKFIH további laboratóriumok létrehozását tervezi 2022-ben is. Ezek mellett zajlik a **tudományos, technológiai és innovációs parkok (TTIP)** létrehozása. A TTIP-k olyan, az innovációs ökoszisztémák fizikai elemeit képező kutatási infrastruktúrák kialakítását célozzák, amelyek hozzájárulnak a hazai felsőoktatási szektor tudományos eredményeinek gazdaságban történő hasznosításához. A tavaly elindult fejlesztések keretében 13 TTIP előkészítése zajlik 10 felsőoktatási

intézmény mellett. Ezek közül a fejlesztések közül 4 érinti Budapestet illetve a közép-magyarországi régiót, a többi a vidéki innovációs rendszerek megerősítését szolgálja. A program tervezett teljes keretösszege 472 milliárd forint (2021-2026), amire eddig 148 milliárd igényt jelentettek be az érintett intézmények.

A vállalati kutatás-fejlesztést és innovációt támogató programok

Több oldalról igyekszik a kormányzat **megerősíteni a hazai startup ökoszisztémát és elősegíteni a startupok és az innovatív kisvállalkozások létrehozását**. A KKV Start Innováció és Gyorsításáv programok az NKFI keretéből (2021-2022: közel 4,5 milliárd forint), a Hungarian Startup University Program (1,5 milliárd forint), a Hiventures állami kockázati tőke-alapkezelő befektetései (2021-2022: 45 milliárd forint), vagy éppen az MVM Smart Future Lab startup inkubációs programja (200 millió forint/év) is hozzájárul ennek a célnak az eléréséhez. Ezekkel a programokkal több tucat startup céget és több száz kkv-t tud elérni a kormányzat, illetve az egyetemi startup képzésben 27 intézményből majdnem 4 ezer hallgató vesz részt a 2021/2022-es tanévben.

A vállalati szektor humán erőforrás bázisának erősítését szolgálja a tavaly bevezetett **Innovatív kapacitásbővítő program**, amelynek célja, hogy komplex innovatív kapacitásbővítő beruházásokat támogasson a kkv-k versenyképességének és termelékenységének növelése érdekében. Miközben tavaly mindössze 300 millió forint támogatás ment erre a célra, 2022-ben már 6,9 milliárd forint kihelyezése a cél. A **Kooperatív Doktori program** pedig azt kívánja elősegíteni, hogy a felsőoktatási tudományos, akadémiai tudás és a vállalati tudás ötvözésével olyan kutatói, humán erőforrás utánpótlás álljon rendelkezésre, amely hatékonyan tudja előmozdítani a gazdaság egésze számára hasznos kutatás-fejlesztési tevékenységet. A 2020-2022 időszakra allokált 18,6 milliárd forint forrásból tavaly és idén 4,9 milliárd forint felhasználására kerül sor, amelyből 100-100 doktorandusz képzése finanszírozható. (SDG8)

A kutatói szektor számára jelentős lépés volt 2021-ben, hogy az NKFIH – számos hazai szakmai szervezet támogatásával – csatlakozott az Európai Bizottság és több nemzetközi tudományos szervezet felhívásához, és nyilatkozatot adott ki az „open science”, a nyílt tudomány alapelveinek elfogadásáról, gyakorlatának terjesztéséről, támogatásáról⁴.

3.3 Digitalizáció

Az Európai Bizottság által a tagállami digitális gazdasági és társadalmi fejlettség mérésére számolt 2021. évi **DESI mutató alapján Magyarország a 27 uniós tagállam között a 23. helyen állt**. Az uniós átlagnál valamivel jobban szerepel Magyarország (12.) az internet-hozzáférés területén, ezen belül vezető helyezést foglal el az 1 Gbps sebességű széles sávú rendszerek lefedettségi arányát tekintve (a vonalak 13 százaléka ilyen, szemben az 1,3 százalékos uniós átlaggal). A humán tőke területén hazánk a 22. helyen áll, és a legtöbb mutató esetében az átlag alatt teljesít. A magyaroknak csupán 49 százaléka rendelkezik legalább alapszintű digitális készségekkel, ami számottevően elmarad az 56 százalékos uniós átlagtól és más mutatók is viszonylag alacsony szintű digitális készségeket mutatnak. Magyarország számára a DESI legnagyobb kihívást jelentő dimenziója továbbra is a digitális

⁴nkfi.gov.hu

technológiák vállalati integrációja (26.) és a digitális közszolgáltatások (25.) A kv-knak csupán 46 százaléka rendelkezik legalább alapszintű digitális intenzitással, szemben a 60 százalékos uniós átlaggal, és a kulcsfontosságú digitális technológiák (nagy adathalmazok, mesterséges intelligencia és felhő) elterjedtsége alacsony. A közszolgáltatások digitalizálása dimenzióban az e-kormányzati felhasználók (70 százalék) kivételével valamennyi hazai mutató elmarad az uniós átlagtól.

A 2014–2020-as időszakra vonatkozó Nemzeti Infokommunikációs Stratégia és a 2017-ben elindított Digitális Jólét Program 2.0 („DJP 2.0”) végrehajtásának befejezése után 2021 őszén Magyarország új stratégiai keretet fogadott el a következő 10 évre, a **2021–2030-as időszakra szóló Nemzeti Digitalizációs Stratégiát** (NDS). A stratégia a DESI dimenzióinak megfelelő **négy fő pillér köré épül**: digitális állam, digitális gazdaság, digitális infrastruktúra és digitális kompetencia. Az NDS átfogó célja a digitalizációban rejlő lehetőségek azonosítása és kiaknázása a gazdaságban, az oktatásban, a kutatás-fejlesztésben és az innovációban, valamint a közigazgatásban, ezáltal javítva az ország versenyképességét és jólétét. Magyarország célja, hogy az évtized közepére meghaladja az uniós átlagot a digitális fejlődés terén, és 2030-ra a digitalizáció terén a 10 vezető uniós gazdaság egyike legyen.

Digitális állam, digitális közszolgáltatások

Az új NDS négy fő pillérének egyike a **közigazgatás digitalizációjára** összpontosít, a következő fő prioritásokkal:

1. a központi és területi közigazgatás, illetve a szakrendszerek összehangolt felhasználóbarát digitális fejlesztése és ügyfélközpontú szolgáltatások kialakítása;
2. adatalapú közigazgatás megteremtése a közhiteles nyilvántartások és az érintett háttérrendszerek, valamint e-közigazgatási *szolgáltatások* közötti interoperábilis adatkapcsolatok további bővítése által;
3. okos települések és okos térségek fejlesztése;
4. a kormányzati elektronikus szolgáltatások információbiztonságának növelése;
5. a közszolgáltatások (pl. az egészségügy, a közlekedés, az energiaügy, az oktatás és a kultúra területén) digitális fejlesztése.

Jelentős előrelépések történtek a digitális közszolgáltatások minőségének és elfogadottságának javítása, valamint új rész-területekre, eljárásokra való kiterjesztése érdekében. Az **aláírásminta alapú dokumentumhitelesítési rendszer** kialakításával 2021. szeptemberétől a napjainkban legelterjedtebb kézi aláírást alapul vevő új elektronikus hitelesítési forma alkalmazható valamennyi kormányablakban az első körben 35 ügýtípusban, ami folyamatosan bővülni fog. Kialakításra került az **Építőipari Monitoring- és Adatszolgáltató Rendszer**, azaz az **Üvegkapu rendszer**, mely az építőipari ágazat működésének javulását, az átláthatóság növekedését segíti elő.

A Kormány által 1470/2019. (VIII. 1.) Korm. határozattal elfogadott Magyarország Digitális Agrár Stratégiája⁵ (DAS) külön intézkedésként fogalmazza meg a **Talajvédelmi szaktanácsadási rendszer és digitális talajtani adatbázis** létrehozását. Erre irányul az **Agrártechnológiai Nemzeti Laboratórium** Projekt, mely a környezetkímélő, digitalizációval támogatott mezőgazdaság széles körű hazai

⁵ <https://nit.hu/yoaszabaly/2019-1470-30-22>

elterjedését célozza. A kialakításra kerülő informatikai rendszer lehetővé teszi, hogy a hazánkban létrejövő talajinformációk egy központi adatbázisban kerüljenek tárolásra. A 2,5 milliárd forint költségvetésű projekt tervezése és előkészítése megkezdődött, a tervek szerint a projekt 2023 végére fejeződik be.

A **Mezőgazdasági Adminisztratív Adatpolitika** (MAAP) részeként indikátor adatbázisok létrehozása, továbbfejlesztése, adatfeldolgozó algoritmusok, továbbá egyszerűsített digitális adatszolgáltatások kialakítására kerül sor a **Nemzeti Agráradat Központ** keretein belül 2023 végéig. Az új fejlesztés a hazai agrártechnológiai adatok összegyűjtésével, azok adatfeldolgozásával kiemelten támogatja az **agrárközigazgatás elektronikus rendszereinek és szolgáltatásainak fejlesztését**, így téve lehetővé a KAP és a kapcsolódó EU-s és hazai szakpolitikák tervezését és megvalósítását. A 2,5 milliárd forint összköltségű projekt eredményeként létrejövő környezeti hatásmonitoring rendszer üzemeltetésével biztosított az uniós agrár-és vidékfejlesztési támogatások maximális lehívása.

2021 augusztusában indult a DG Reform **Technikai Támogatási Eszköze** által finanszírozott „Módszertan kidolgozása a **pénzügyi szektorban megjelenő kiber fenyegetettségek** elemzésére és a fenyegetettségi helyzetkép készítéséhez” című projekt, amely informatív, összehasonlítható és rendszeres tájékoztatást ad a Magyar Nemzeti Banknak és a felügyelt intézményeknek az aktuális kiberbiztonsági fenyegetettségek kapcsolatos incidensekről, támadásokról és veszélyekről. Jelenleg egy hat hónapos pilot zajlik, melynek keretében a projektben kidolgozott incidens bejelentési keretrendszer alkalmazásával a pilothoz önként csatlakozó pénzintézetek osztanak meg információkat a Magyar Nemzeti Bankkal.

Digitális gazdaság

A Nemzeti Digitalizációs Stratégia digitális gazdaság pillérje keretében célul fogalmazta meg a hazai vállalkozások digitalizációjának javítását, az **EU-s átlag elérését a vállalati digitális mutatókban**. A stratégia a következőkre összpontosít: 1) a digitális technológia kkv-k általi használatának növelése; 2) induló digitális vállalkozások fejlesztése; 3) az IKT-ágazat célzott fejlesztése támogatási programok révén; 4) az állami adatkészletek gazdasági célokra történő felhasználása. Egyéb intézkedések mellett Magyarország a Modern Vállalkozások Programjának kiterjesztését és a vállalkozások digitalizációjára irányuló új finanszírozási rendszer elindítását tervezi. A magyar kkv-k és az uniós átlag közötti digitális szakadék megszüntetése érdekében nemcsak a támogatás mértékét, hanem hatékonyságát is növelni kell.

Ezt szolgálja a gazdaság és a vállalkozások digitalizációjának megújított támogatása program, melynek keretében kiemelt kormányzati cél a **vállalkozások digitális felkészültségének és átállásának elősegítése, a digitális technológia integráltságának növelése**, az innovatív digitális megoldások fejlesztésének és elterjedésének ösztönzése minden ágazatban. Ennek érdekében 2022-ben új vállalati informatikai programok indulnak összesen 73 milliárd forint állami és EU-s finanszírozással (DIMOP Plusz program). Az év végéig a tervek szerint több mint 2000 vállalkozás újonnan történő bevonása valósul meg, a vállalati IT programok elindulása legkésőbb 2022 III. negyedévében megtörténik. A végső cél, hogy 2026 végére 25 százalékra emelkedjen a "Magas digitális intenzitást elérő vállalkozások aránya" (2019-es érték: 15,4 százalék).

Infrastruktúra-fejlesztés

A Nemzeti Digitalizációs Stratégia digitális infrastruktúra pillérje keretében kerül sor a **gigabit képes vezetékes és újgenerációs mobilhálózatok** fejlesztésére. Kiemelt kormányzati cél a megfelelő szolgáltatási képességű és minőségű vezetékes és vezeték nélküli digitális infrastruktúra rendelkezésre állásának biztosítása 1 gigabites elérést lehetővé tevő szélessávú kapcsolaton az ország teljes területén, a háztartások 95 százalékát gigabites hálózatokkal lefedve. Ennek érdekében a már korábban elindított célzott kormányzati digitális infrastruktúrafejlesztési intézkedések (Szupergyors Internet Program) kiterjesztett és megújított formában, új elemekkel és konstrukciókkal, DIMOP Plusz és CEF2 Digital támogatással, folytatódni fognak. Az előkészítés 2022 II. negyedévében megkezdődik, az új digitális hálózatfejlesztési programok elindulása (elérhetővé válása, pályázatok kiírása) legkésőbb 2022 III. negyedévében várható. A program eredményeként 2026 végéig megfelelő minőségű és sáv szélességű hálózati eléréssel fog rendelkezni az összes magyarországi település, a gigabites kapcsolatra képes szélessávú hálózattal lefedett háztartások aránya eléri a 75 százalékot.

A digitális gazdaság fejlődéséhez, a korszerű digitális szolgáltatások biztosításához, a polgárok digitális szolgáltatásokon keresztül növelhető jólétéhez nélkülözhetetlen a nagy kapacitású és magas szolgáltatási minőségű **elektronikus hírközlőhálózati infrastruktúra** rendelkezésre állása. Ezt kívánja elősegíteni a DIMOP PLUSZ-3.1.1 Gigabit képes hírközlési hálózat fejlesztést támogató al- és felépítmény-nyilvántartás projekt. A 6 milliárd forint összköltségű projekt szakmai előkészítése 2021 szeptemberében megkezdődött.

Digitális készségek

A Nemzeti Digitalizációs Stratégia digitális kompetencia pillérének célja a **lakosság digitális kompetenciájának és felhasználói tudatosságának, illetve a munkavállalók digitális jártasságának folyamatos fejlesztése**. Ennek érdekében a már korábban elindított célzott kormányzati digitális készségfejlesztési intézkedések kiterjesztett és megújított formában, új elemekkel és konstrukciókkal, 6 milliárd forint hazai önerővel, DIMOP Plusz (74 milliárd forint) és Digitális Európa Program (6 milliárd forint) támogatással folytatódnának. 2022 közepéig előkészítésre kerülnek a képzési programok valamennyi releváns területet érintően, 2026 végéig többszázezer állampolgár kerül bevonásra, így a digitális készséggel nem rendelkezők aránya (16-74 éves korosztály körében az internetet nem használók aránya) 2 százalék alá csökken 2030-ra. Az intézkedés pozitív társadalmi hatása az állampolgárok oktatáshoz és képzéshez való hozzáféréseinek javítása. Az állampolgárok digitális jártasságának folyamatos fejlesztésével növekszik a digitálisan felkészült munkavállalók aránya.

4. Üzleti környezet, szabályozás

4.1 Adórendszer

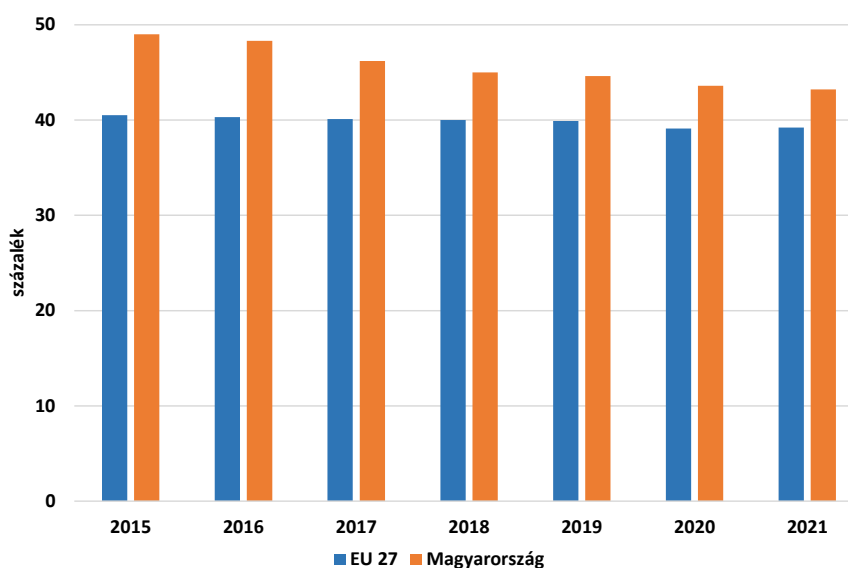
Versenyképes adózás

A kormányzati adópolitikai célokat a koronavírus-járvány sem írta felül, a **hazai adópolitika legfőbb célkitűzése továbbra is a versenyképes adószervezet megőrzése**, illetve megerősítése a foglalkoztatás szintjének emelése és az adóelvonási szint csökkentése mellett.

A magyar Kormány gazdaságösztönző törekvéseinek megvalósítása során az adópolitika fontos szerepet kapott, a **munkát terhelő adók csökkentése folytatódott**. Míg a magyar adóék 2015-ben – 49 százalék – a második legmagasabbnak számított az EU-tagok között (az alacsony keresetűek adóékát tekintve), 2016 óta folyamatosan csökken, 2022. január 1. óta már csak 41,2 százalék. (A kalkulációban a családi kedvezményt és a négygyermekes anyák adómentességét nem veszik figyelembe, így a több gyermeket nevelő családok tényleges adóterhelése jóval alacsonyabb, mint amit az adóék mutat.)

3. sz. ábra

Alacsonykeresetűek bérköltségét terhelő adók Magyarországon és az EU 27 átlagában, százalék (2015-2021)

Forrás: Eurostat

A munkáltatói terhek 2022 januárjától 4 százalékponttal, 13 százalékra csökkentek, a szociális hozzájárulási adó (szochó) 2,5 százalékpontos mérséklésével, illetve a 1,5 százalékos szakképzési hozzájárulás eltörlésével. Ezzel párhuzamosan a szakképzési hozzájárulás kedvezményrendszere integrálásra került a szociális hozzájárulási adóba.

A **gyermeket nevelő szülők** idén februárban visszakapták a 2021-ben befizetett személyi jövedelemadójukat az átlagbér sija-terhének mértékéig.

A Kormány a hazai kis- és középvállalkozásokat alacsony adóval és egyszerű adószabályokkal igyekszik segíteni. Egyre népszerűbb a **kisvállalati adó** (kiva), amely egy növekedni, bővülni kívánó cégnek uniós szinten is kivételesnek számító adómegetakarítást biztosít. A Kormány adócsökkentő intézkedéseként, 2022. január 1-től 1 százalékponttal, 10 százalékra csökkent a kiva mértéke. A kiva előnye, hogy a vállalkozásban keletkezett nyereséget és bértömeget azonos kulccsal terheli, ezáltal jobban ösztönöz a foglalkoztatásra és a bérek emelésére, s mindezek mellett még igen rugalmas adófajta is, hiszen év közben bármikor lehet választani. A kiva népszerűségéhez az adó kulcsának csökkentése mellett a Pénzügyminisztérium tájékoztató kampánya is hozzájárult: 2016-ban még mindössze 6,5 ezren, de még 2018 decemberében is csak 29 ezren választották, 2021 novemberének végére pedig ez a létszám már elérte a 68 ezret. A Pénzügyminisztérium számításai szerint – a 2020-as adóév adatait alapul véve – mintegy 80 ezer cégnek lenne érdemes kivára váltania.

A **tőzsdék, az árutőzsdék és kockázati tőkealap kezelők** bankadó kötelezettsége 2022.01.01-től megszűnt.

Az **energiaellátók** jövedelemadóiban (a társasági adóhoz hasonlóan) lehetőség nyílt a **veszteségelhatárolásra**. Ezt először a 2021-es adóévben a 2020-ban keletkezett veszteségükre használhatták fel az energiaellátással foglalkozó vállalatok.

Tovább csökkentek 2022-től a **kis- és középvállalkozások fejlesztési adókedvezményének értékhatárai** (a korábbi legalább 200, illetve 300 millió forintos értékhatárhoz képest 2022-től már 50, illetve 100 millió forintos beruházás után is igényelhető kedvezmény). A társasági adóban igénybe vehető fejlesztési tartalék a teljes adózás előtti nyereség összegéig – a korábbi 50 százalékos korlát, majd az emelt 10 milliárd forintos korlát eltörlésével – igénybe vehető jövőbeni befektetés vállalása esetén.

A **járvány gazdasági hatásainak enyhítése céljából** a 4 milliárd forint alatti árbevétellel vagy mérlegfőösszeggel rendelkező kkv-k számára az önkormányzatok **maximum 1 százalékos helyi iparűzési adót** állapíthatnak meg a 2021. és a 2022. évben befejeződő adóévekre.

A **kiskereskedelmi különadó** felső (a 100 milliárd forint feletti kiskereskedelmi árbevételre vonatkozó) kulcsa 2022. február 1-jével 2,5 százalékról 2,7 százalékra emelkedett a központi költségvetés egyensúlya fenntartásának támogatására.

A foglalkoztatás növeléséhez és fehéritéséhez járulhat hozzá az a 2022. január elsejétől hatályos kormányzati intézkedés, amely a **25 év alatti munkavállalók** számára a bérjövödelmük után fizetendő **szja-kötelezettség** alóli mentesülést biztosít az átlagbér szja-terhének mértékéig.

A **szociális hozzájárulási adó** esetében a munkaerőpiacra lépők kedvezménye vonatkozásában a munkanélküliségi feltétel 6 hónapról 3 hónapra csökkent 2021 második felében.

Adóelkerülés elleni küzdelem

Az adóalap-erózió és nyereségátcsoportosítás megelőzése érdekében született **Multilaterális Egyezményt** Magyarország 2017-ben írta alá. A 2020.évi országspecifikus ajánlás szerint Magyarországnak meg kell erősítenie az adórendszert az agresszív adótervezés kockázatával szemben. Az Egyezmény olyan adóelkerülés elleni szabályokat tartalmaz, amelyek hozzájárulnak ezen cél

megvalósításához. Az Egyezmény **ratifikációja megtörtént**, a 2021. évi III. törvényben került kihirdetésre. Az egyezmény 2022. január 1-től alkalmazható rendelkezései módosítják a hatálya alá eső kétoldalú adóegyezményeket.

Az OECD, azaz a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet 2019 óta dolgozik a **nemzetközi adózási szabályok reformján, az ún. kétpilléres megközelítésen az adóelkerülés és agresszív adótervezés** elleni további fellépés keretében. A digitális nagyvállalatok adóztatását átalakító Pillar 1 és egy globális minimumadót bevezető Pillar 2 javaslatokkal kapcsolatos politikai döntéshozatal 2021-ben megtörtént, a részletszabályok kidolgozása 2021-ben és 2022 első felében történik. A nemzetközi közösség politikai elköteleződése alapján az új szabályok megvalósítása 2022 második felére, alkalmazásuk kezdete 2023-ra tervezett. A jelenleg hatályos 9 százalékos magyar társasági adókulcs nem változik, mivel a magyar Kormány elérte, hogy a globális adó beszedésére célzott megoldást alkalmazzanak az országok. A 10 éves átmeneti időszakra egy speciális adómérték vonatkozik majd.

4.2 Közigazgatás

2021-ben a **magyar közigazgatás** működését, fejlődési irányait a 2014-2020-ra szóló Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztési Stratégia határozta meg, amelynek **fő fejlesztési irányai**: (I) a szolgáltató közigazgatás feltételeinek kialakítása, (II) a közigazgatás emberi erőforrás gazdálkodásának fejlesztése, (III) a közzolgáltatások színvonalának javítása, (IV) az elektronikus támogatások fejlesztése – a Digitális Állam felépítése. (Előkészítésre került a közigazgatás következő, 2021-2027-es időszakra vonatkozó fejlesztési céljait tartalmazó stratégiája, a dokumentum végleges formájának kialakítása jelenleg még folyamatban van.)

A Stratégia alapján végrehajtott fejlesztések következtében jelentős mértékben **egyszerűsödött és gyorsabbá vált az ügyintézés folyamata mind az állampolgárok, mind a vállalkozások számára**. Az újításoknak köszönhetően nagymértékben javult a közigazgatási szolgáltatások elérhetősége és minősége, csökkent az ügyintézéshez szükséges idő és adminisztráció mennyisége, és számottevően javult a közigazgatási folyamatok átláthatósága és hatékonysága. A koronavírus járvány miatti kihívások a közigazgatás működését is erőteljesen érintették, amelyek kezelését a személyes kontaktus mellőzését lehetővé tévő online megoldások és automatizált eljárások segítették.

A pozitív folyamatokat a DESI 2021. évi adatai is tükrözik, amelyek szerint az e-kormányzati szolgáltatások felhasználónak aránya (az internet-felhasználók arányában) Magyarországon 70 százalék, amely jelentősen meghaladja az EU 64 százalékos átlagát.

Állampolgárokat érintő intézkedések

A közigazgatás területén megvalósult technológiai fejlesztések és eljárási ésszerűsítések következtében jelentős előrelépés történt az állampolgárokat érintő közzolgáltatások elérhetőségének javításában, egyszerűsítésében és digitalizáltságában.

A közigazgatási szabályszerűségek egységes, átláthatóbb és következetesebb szankcionálása valósul meg **a közigazgatási szabályszerűségek szankcióiról szóló törvény és a hozzá kapcsolódó további jogszabályok módosításának** köszönhetően 2021. január 1-től. Az új szabályok szerint a hatósági

eljárások során megállapított közigazgatási szabályszegés esetén egységes szankciórendszer lépett érvénybe. Az új, ügyfélbarát szabályozás szemléletváltást jelent a közigazgatásban, mivel a büntetés helyett a célja az, hogy az állampolgárokat és a vállalkozásokat az önkéntes jogkövető magatartásra ösztönözze, így megelőzve a jogsértéseket. Ennek érdekében azzal szemben, aki közigazgatási szabályszegést egy éven belül első alkalommal követ el, a hatóság a legtöbb esetben figyelmeztetést alkalmaz. A fokozatosság alapelveinek figyelembevételével a közigazgatási bírságot csak mérsékelt összegben szabják ki akkor, ha az ügyféllel szemben e szankciót 3 éven belül még nem alkalmazta egyik hatóság sem. (E szabály alól kivételt jelentenek többek között az emberi életet, testi épséget vagy a környezetet veszélyeztető jogszabálysértések, valamint a kiskorúak védelmét célzó jogszabályok megsértése, amely esetekben továbbra is szigorúbban lépnek fel a hatóságok).

A közigazgatási szankciók fokozatosságára irányuló alapelv érvényesítése érdekében létrejött a **Közigazgatási Szankciók Nyilvántartása**, amely a közigazgatási szabálysértések elkövetőit és a hatóságok velük szemben alkalmazott szankcióit tartalmazza: A közhiteles hatósági nyilvántartás adatokat tartalmaz az ügyfelekről, az eljáró hatóságról, a szankciót megállapító döntésről és a szankció típusáról, amellyel segíti az eljáró hatóságokat a többi hatóság szankcióival összhangban álló jogkövetkezmények kiválasztásában.

Az **Alírásminta-alapú dokumentumhitelesítési rendszer** kialakításával 2021. szeptember 6-tól a kézi aláírást alapul vevő új elektronikus hitelesítési eljárással papírmentesen vált intézhetővé 35 ügytípus a több mint 3 ezer ügyintézői munkaállomásra kihelyezett aláírópadok segítségével. Az új eljárással a jognyilatkozatok hitelesítése az elektronikus formában tett hagyományos aláírás biometrikus adatai alapján történik. A rendszer bevezetése lehetővé teszi a tisztán elektronikus dokumentumokon alapuló back office típusú ügyintézés a kormányablakokban.

Az **Adatváltás-kezelési szolgáltatás** (e-Bejelentő) alkalmazásával 2022 februárjától egyszerűbbé válik a természetes személyek adataiban történt változások miatti ügyintézés, továbbá a közműátírási folyamatok elektronizáltak és egyszerűbbek lettek az új rendszerhez csatlakozó közműszolgáltatóknál. Az új rendszerrel a közműátírásnál az ügyfelek különböző élethelyzeteiben (költözés, használatba adás, bérbeadás, elhalálozás) szükségessé váló eljárásnál az állam ingyenesen igénybe vehető, egyablakos elektronikus ügyintézési lehetőséget biztosít.

A **Kormányhivatali Központi Időpontfoglaló Alkalmazás** továbbfejlesztésével az online időpontfoglalást lehetővé tevő rendszer 2022 második félévétől új területen, a közlekedésfelügyeleti ügyek körében is használhatóvá válik, emellett az alkalmazás új ügytípusokra is kiterjed az egészségbiztosítás és a földhivatali ügyek körében.

A jelenleg csak a kormányablakok ügyintézői által használt tudásbázis helyett egy új, egységes, és az állampolgárok számára is közvetlenül elérhető **közigazgatási Tudástár** került kialakításra, amely a közigazgatási hatósági ügyek mellett már az igazságszolgáltatási, az önkormányzati igazgatási, az adóügyeket és a közszolgáltatásokkal összefüggő ügyeket is tartalmazza. Az új rendszerben az ügyleírások mellett űrlapkitöltési és így ügykezdemenyezési lehetőséget is biztosít az ügyfeleknek, és közvetlen összeköttetésben áll az Integrált Jogalkotási Rendszerrel, aminek következtében jogszabályváltozások esetén automatikusan megtörténik az ügyleírások frissítése.

Vállalkozásokat érintő intézkedések

A közigazgatás egyszerűsítését, gyorsítását és erősebb digitalizáltságát célzó intézkedések a vállalkozások közszolgáltatáshoz jutását is jelentős mértékben könnyítették, és javították ügyintézésük hatékonyságát.

Az **Országos Kereskedelmi Nyilvántartás** létrehozásával a korábban településenként különböző formában vezetett nyilvántartásokat felváltva egy elektronikusan elérhető, országos egységes és összesített nyilvántartás tartalmazza 10 kereskedelmi és szolgáltatási tevékenység adatait. A közhiteles digitális nyilvántartás segítségével kényelmesen, gyorsan tájékozódhatnak a vállalkozások és az állampolgárok a kereskedelmi üzletek és kereskedők, a piacok, termelői piacok, vásárok, bevásárlóközpontok, ingatlanközvetítők, társasházkezelők nyilvános adatairól.

A közigazgatás szervezetét és működését érintő intézkedések

Az **Építőipari Monitoring- és Adatszolgáltató Rendszer**, azaz az *Üvegkapu* 2021-ben történt kialakításával és 2022 januárjától kezdődő alkalmazásával egyszerűbben megvalósítható a hatóságok helyszíni ellenőrzése, csökkennek a hatóság adminisztrációs terhei, és hatékonyabban megállapítható a foglalkoztatott vagy más személy építési területen tartózkodásának jogszerűsége, valamint a munkaügyi szabályok vállalkozás általi betartása.

Egységes kormányhivatali hálózati architektúra kerül kialakításra, amellyel 2022 második félévétől a kormányhivatalok által használt minden szakrendszer elérhetővé válik a kormányhivatali hálózat végpontjaiként működő munkaállomásokon, valamint a volt területi államigazgatási szervektől (majd szakigazgatási szervektől) az egyes fővárosi és megyei kormányhivatalok, minisztériumok által üzemeltetésre átvett szakrendszerek virtuális hálózataiban elhelyezkedő munkaállomások a kormányhivatali hálózat végpontjaiként működtethetőek tovább.

Egységes Szociális Ellátások Ügyvitel-támogató Rendszer jött létre, amellyel 2022 második félévétől a szociális, a gyermekvédelmi, valamint a hadigondozotti ellátások kormányhivatali ügykezelése egységes informatikai rendszerben kezelhető.

A teljes ügyintézési folyamat elektronizálását szolgáló, várhatóan a 2022. év végétől használható **Automatikus Közigazgatási Döntéshozatal (AKD) SZEÜSZ** kialakítása folyamatban van, amely egy széles körben alkalmazható informatikai szolgáltatás. Segítségével az ügy indítása és lezárása közötti ügyintézési lépések emberi beavatkozás nélkül, automatikusan történhetnek meg. Az automatikus döntési folyamatot lehetővé tevő rendszer hozzájárul a kormányzat antikorrupciós, bürokráciacsökkentő, ügyfélorientált stratégiai irányainak teljesítéséhez.

Kormányhivatali Integrált Irányítástámogató Rendszer került kialakításra, amelyen belül (I) a Gazdálkodási Részrendszerben a kormányhivatali gazdálkodáshoz kapcsolódó valamennyi folyamatot lefedő, teljesen elektronikus, belső működést lehetővé tevő gazdálkodási rendszer alakult ki, továbbá egységes számviteli keretpolitika került kidolgozásra a kormányhivatalok számára; (II) az Üzleti intelligencia és analitikai rendszerben az adatok feldolgozhatóságát, elemezhetőségét biztosító kormányhivatali adattárház jött létre.

A településtervezés teljes digitalizálására és komplex téradat-kezelő rendszer kifejlesztésére került sor az önkormányzatok és a jegyzők munkájának támogatása céljából, amelynek alkalmazásai széleskörűen felhasználhatók a településeken zajló projektek, fejlesztések, beszerzések és egyéb döntést igénylő folyamatok nyomon követésére, státusz-nyilvántartására, és segítségével megvalósítható az összefüggések látványos térbeli vizualizációja. A fejlesztés a térségi tervezés legalsó szintjét, a településtervezés rendszerét korszerűsíti, a tervezést egyszerűbbé, gyorsabbá és dinamikusabbá teszi. Az új rendszerben egységes és országos téradat nyilvántartás is létrejön, amelynek alkalmazásával a településrendezési tervek készítésének és módosításának időigénye több hónappal csökken, valamint a tervekészítés költsége is jelentősen mérséklődik. Az online rendszerben minden érintett számára elérhető építésjogi paraméterek segítségével javul a jogbiztonság és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetősége.

COVID-intézkedések

A járvány miatti legszigorúbb kijárási korlátozások időszakában, 2020 tavaszától 2021 tavaszáig **online formában, személyes megjelenés nélkül is intézhetővé váltak egyes közjegyzői és ügyvédi eljárások**, melyekben az ügyfelek azonosítása és az iratok hitelesítése távolról, elektronikus úton történt meg.

2020. március 11-től a járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzetben (azaz 2020. március 11. és 2020. július 3. között, illetve 2020. november 4. és 2022. május 31. között) lejáró **személyazonosító iratok és engedélyek érvényessége** automatikusan meghosszabbításra került 2022. június 30-ig.

Az *ellenőrzött bejelentés* új eljárástípusának bevezetésével 2020. május 18-tól június 17-ig 18 meghatározott ügýtípust kivéve az engedély alapján végezhető tevékenységek az engedély megszerzése nélkül, elektronikus bejelentés alapján is megkezdhetőek voltak. A hatóság ezekben az esetekben tevékenység megkezdését követően, utólagosan ellenőrizte a szükséges feltételek meglétét. 2020. június 18-tól 2022. december 31-ig az engedély alapján megkezdhető tevékenységeknek egy szűkebb körében és kis mértékben módosult eljárási feltételekkel maradt fenn az ellenőrzött bejelentések rendszere, amelyben továbbra is csak bejelentés alapján végezhető például a borászati termékek forgalomba hozatala vagy a piac üzemeltetése. Az ellenőrzött bejelentésekért az engedélyezés és a kapcsolódó szakhatósági eljárások díjának 50 százalékát kell megfizetni, a hatóság pedig 15 napon belül utólagosan vizsgálja meg a tevékenység jogszabályi feltételeinek fennállását.

4.3 Szabályozás

Az üzleti környezet szabályozásának alakulását 2021-ben egyidejűleg több, egymással ellentétesen ható körülmény határozta meg. Egyszerre volt szükség a hullámokban visszaerősödő COVID-járvány kezelését célzó korlátozó intézkedésekre és a járvány negatív gazdasági hatásaink mérséklésére, a kedvezőtlen világpiacon folyó folyamatok (a termelési és az ellátási láncok akadozása, az energia- és a nyersanyagárak jelentős drágulása vagy hiánya) hatásainak kivédésére, és a magyar gazdaság járványt követő, illetve a járványhullámok közötti újraindítását segítő lépésekre. A rendhagyó körülmények egyes esetekben rendhagyó szabályozói válaszleépéseket tettek szükségessé.

A szükségessé vált rendkívüli intézkedések arányos és időben korlátozott meghatározásának, valamint a váratlan körülményekre való gyors és hatékony reagálásuknak köszönhetően azok az üzleti tevékenységeket és a szabályozási környezet stabilitását számottevően nem befolyásolják.

A vállalkozások számának alakulása alapján az elmúlt időszakban a vállalkozói kedv folyamatos erősödése volt megfigyelhető, amely feltehetően a piaci szereplők által a számos negatív, illetve bizonytalan külső körülmény ellenére is kedvezőnek ítélt üzleti környezetnek köszönhető. 2020. júniustól napjainkig folyamatos emelkedő tendencia látható a vállalkozások számának alakulásában: 2021. október végén mintegy 1,9 millió vállalkozást tartottak nyilván, ami az egy évvel korábbinál 2,5 százalékkal magasabb adat. 2021 első tíz hónapjában közel 120 ezer új vállalkozást jegyeztek be, amely az előző év azonos időszakához képest 12 százalékkal, a járványt megelőző 2019. január–októberi adatokhoz viszonyítva 1,5 százalékkal több.

A csomagküldő és internetes kiskereskedelem mellett az év második felében már a bolti kiskereskedelem is tartós forgalomnövekedést ért el: 2021. I–III. negyedévben a kiskereskedelmi forgalom volumene összességében az egy évvel korábbinál 2,8 százalékkal, míg a járvány előtti 2019. év azonos időszakánál 3,1 százalékkal volt magasabb⁶.

A befektetők által barátságosnak és vonzóknak ítélt üzleti környezetben a beruházások volumene 2021-ben folyamatosan növekedett: a KSH adatai alapján 2021 I. negyedévében 0,2, a II. negyedévben 11, míg a III. negyedévben 12 százalékkal meghaladta az előző év azonos időszakának adatát.

Rendkívüli intézkedések

2021-ben a járvány miatt nehéz gazdasági helyzetbe került vállalkozásokat segítő átmeneti szabályozások kerültek bevezetésre a cégek működését érintő legfontosabb területeken. A fizetésektelenség veszélyével szembenező vállalkozások védelme érdekében 2022. december 31-ig a **hitelezők nehezebben indíthatnak felszámolási eljárást**, mivel a tartozás megfizetésére vonatkozó felszólító levélben rögzített határidőn túl további 75 napos határidő eredménytelen elteltekor kezdeményezhették az eljárást, valamint az egyébként irányadó 200 ezer forintos összeghatár helyett csak az ennél kétszer magasabb 400 ezer forint összegű követelés esetén kérelmezhetik az adóssággal rendelkező gazdasági társaság felszámolását.

2020 márciusától a cégbíróság a törvényességi felügyeleti eljárásban a gazdasági társaság megszűntnek nyilvánításáról időszakosan nem határozhatott, illetve a cég megszűntnek nyilvánítására irányulóan már elindult eljárást köteles volt felfüggeszteni. Ha a cég a felfüggesztett kényszertörlési eljárásban a felfüggesztés ideje alatt a cégbíróság felé igazolta, hogy a kényszertörlésre okot adó okot kiküszöbölve a törvényes állapotot, illetve a törvényes működését helyreállította, a cégbíróság a kényszertörlési eljárást megszüntette.

A járvány miatt időszakosan korlátozottan megtehető jelenléti eljárások idején átmeneti szabályok támogatták a **cégek online működését**, ennek keretében lehetővé vált a legfőbb szervek ülésének és döntéshozatalának online formában való megvalósítása abban az esetben is, ha a létesítő okirat az online eljárásról nem szólt, annak részletszabályait nem határozta meg.

⁶ Forrás: KSH

A turisztikai-, vendéglátóipari-, szórakoztatóipari-, szerencsejáték-, filmipari-, előadóművész-, rendezvényszervező- és a sportszolgáltatást nyújtó ágazatokban működő vállalkozások államtól vagy helyi önkormányzattól bérelt helyiségre vonatkozó **bérleti szerződéseit** a bérbeadó felmondással nem szüntethette meg, illetve a lejáró bérleti szerződés új pályázat kiírása nélkül a bérlő egyoldalú nyilatkozata alapján a veszélyhelyzet megszűnését (2022. május 27.) követő 90. napig meghosszabbodik.

A járványhatások mellett egyes esetekben az üzleti környezet szabályozásának a világgazdasági folyamatok hatásaira is gyorsan reagálnia kellett. Az **üzemanyag árak** világpiaci folyamatokkal magyarázható jelentős emelkedésének fékezését célozta az a kormányintézkedés, amely 2021. november 15-től először három, majd ezt követően további három hónapra 480 forinton rögzítette a benzin és a gázolaj literenkénti legmagasabb kiskereskedelmi átlagárát. Az üzemanyag-töltő-állomásoknál keletkező veszteség kompenzálását a nagykereskedelmi árak rögzítése, valamint a töltőállomást üzemeltetőknek nyújtott állami támogatás biztosítja.

Az élelmiszerárak további jelentős emelkedésének visszaszorítását célozta a 2022. január 14-én bejelentett, február 1. és május 1. között életbe léptetett átmeneti rendelkezés, amely **hat alapvető élelmiszer árát** (étolaj, margarin, kenyér, baromfi-hús, burgonya, sertéshús) az előző év október 15-ei szinten rögzíti. A fogyasztói árak 2021-ben átlagosan 5,1 százalékkal emelkedtek az előző évi árakhoz képest, ezen belül a termékek 27 százalékát kitevő élelmiszerek ára 4,1 százalékkal növekedett.⁷

A villamosenergia-árak ugrásszerű növekedése a legkisebb vállalkozásokat sújtotta a legnagyobb mértékben. Ennek ellensúlyozására a kvk-k erőteljesebb védelmét szolgálja az a kormánydöntés, amely szerint 2021. december 5-től 2022. június 30-ig a kedvezőbb lakossági energia-díjszabás szerint vásárolhatnak villamos energiát azok a mikro-, kis- vagy középvállalkozások, amelyek előző évi nettó árbevétele vagy mérlegfőösszege legfeljebb 4 milliárd forint volt, és összes foglalkoztatotti létszámuk nem haladja meg a 10 főt.

Általános intézkedések

A fizetésképtelenségi eljárások hatékonyabbá tétele érdekében a **csődtörvény** kiegészült az elektronikus kapcsolattartás szabályaival, ezáltal a fizetésképtelenségi eljárások gyorsabbá és egyszerűbbé váltak: a hitelezők írásban szavazhatnak, és az egyezség létrejöttéhez elég az egyszerű többség a korábbi 2/3-ad helyett. A csődegyletségi szabályai is egyszerűsödtek, és lehetővé vált az adós számára az egyezségi javaslat átdolgozása abban az esetben is, ha a hitelezők azt nem támogatják, kivéve, ha a hitelezők minősített többsége leszavazza. További egyszerűsítés, hogy a hitelezői gyűlésen az érintettek személyes jelenlét nélkül, elektronikus úton is részt vehetnek.

Az **EU szerkezetátalakítási irányelvének átültetését tartalmazó törvény** 2021. május 26-án elfogadásra került, 2021. év végén és 2022. I. negyedévében kiadásra kerültek a végrehajtási rendeletek is. A szerkezetátalakítási eljárás 2022. július 1-étől kezdeményezhető. A szabályozás célja a fizetésképtelenség veszélyének adós általi észlelésekor annak biztosítása, hogy a likviditási helyzet megőrzése érdekében bíróság által lefolytatott, szakértővel támogatott eljárásban rendezhesse

⁷ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/foqyar/foqyar2021/index.html>

kintlevőségeit, valamint olyan szerkezetátalakítási tervről szülessen megegyezés a hitelezőkkel, amely az adós pénzügyi egyensúlyának helyreállítását célozza. A magyar szabályok alapján csak az adós kezdeményezheti az eljárást, mivel a hitelező nem tudja felmérni, hogy fennáll-e az adósnál a fizetési képtelenség valószínűsége, illetve az adós joga eldönteni, hogy tudja-e vállalni a szerkezetátalakítással összefüggő kötelezettségeket. Ha a szerkezetátalakítás sikertelen, az eljárás az adós védelme érdekében nem fordul át automatikusan felszámolási eljárásba, de a hitelezőnek joga van ahhoz, hogy kezdeményezze azt, ha az adós fizetési képtelensége mégis bekövetkezik. Az új finanszírozási lehetőségek ösztönzésével az adóst támogatja az a szabály is, hogy ha az adós felszámolását a bíróság a szerkezetátalakítás megghiúsulását követő 180 napon belül megindított kérelem alapján elrendeli, akkor az átmeneti és az új finanszírozást nyújtó hitelezőit elsőbbség illeti meg az adós vagyonából való kielégítés során.

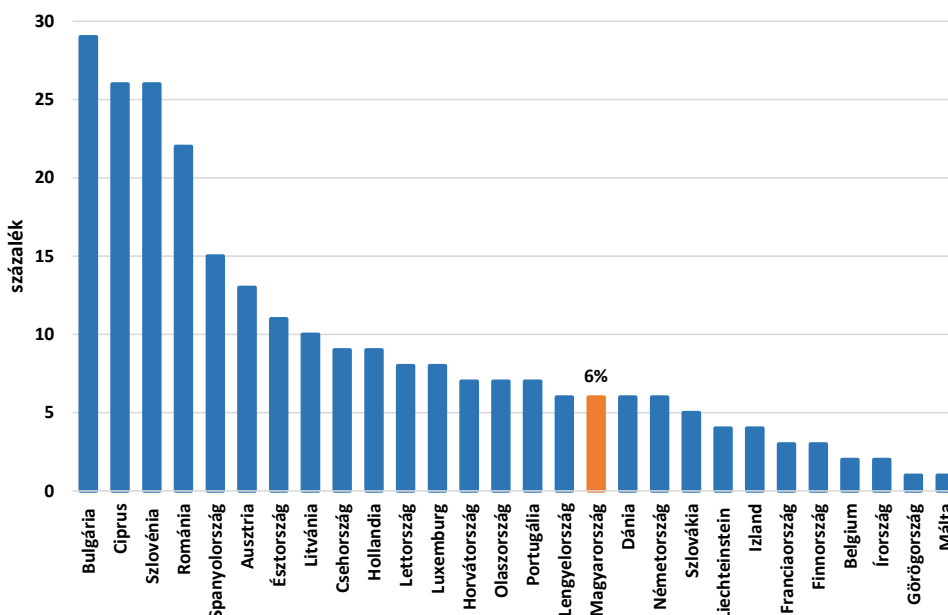
A **szabályozott szakmák** teljes körűen felülvizsgálatra kerültek, amelynek eredményeként a 34/2021. (VII. 26.) ITM rendelettel 2021. szeptember 1-től számos szolgáltatásnál megszűnt a szakképesítési követelmény. Ennek következtében 2022 márciusban az Európai Bizottság által kezelt adatbázisban szereplő magyar szabályozott szakmák száma a korábbi 505-ről 394-re csökkent, amely a munka folytatásával várhatóan 350 alá fog mérséklődni a későbbiekben. A kizárólag szakképesítéssel végezhető tevékenységek számának jelentős mérséklődésével a vállalkozások piacra lépésének és működésének feltételei egyszerűbbé váltak, az ezzel kapcsolatos anyagi és adminisztrációs terhek enyhültek, a foglalkoztatási lehetőségeik pedig nagymértékben javultak. Szakképesítés nélkül vált végezhetővé például a legtöbb kereskedelmi és vendéglátó tevékenység, például a bolti eladó, vagy a pincér tevékenység is. Más szakmánál abban az esetben nem szükséges a továbbiakban szakképesítés, ha a szolgáltató nem önálló tevékenységként, hanem egy szakképzett személy felügyelete alatt végzi a munkáját (ilyen például a kőműves és az ács szakma).

4.4 Közbeszerzés

Magyarországon 2021-ben a **közbeszerzések volumene** szignifikánsan növekedett az előző évekhez képest: tavaly 7676 darab eredményes közbeszerzési eljárást folytattak le közel 4200 milliárd forint összértékben, ami 23 százalékos értékbeli növekedést jelent 2020-hoz képest, az összértéket tekintve pedig még a koronavírus válság előtti évek szintjét is jóval meghaladja.

A közbeszerzési verseny mértékét és a közbeszerzési piac egészségét jól mutatja, hogy **az egyajánlatos közbeszerzési eljárások** értékarányát tekintve mind a két eljárásrendben csökkenés volt megfigyelhető: az európai uniós eljárás tekintetében 18,4 százalékról 14,3 százalékra, a nemzeti eljárás esetében pedig 9,2 százalékról 8,5 százalékra.

A hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárások aránya az egyes EU országokban, százalék, 2020

Forrás: Gyorsjelentés, a magyar közbeszerzés számokban, 2021⁸
Az Európai Bizottság által közzétett 2020. évre vonatkozó Belső Piaci Eredménytábla⁹

Egy másik fontos mérőszám, a **hirdetmény nélküli tárgyalásos (HNT) eljárások** számának és értékének aránya, amely a nemzeti eljárások tekintetében mindkét esetben a kimondottan alacsonynak számító 1 százalék körül tartózkodott, az uniós eljárások viszonylatában pedig folytatódott az elmúlt években tapasztalt javuló tendencia. Mindemellett a 2021-es év során az ajánlatok átlagos száma 6,7 darab volt, vagyis mintegy 7 darab ajánlatból kellett kiválasztani a legjobbat.

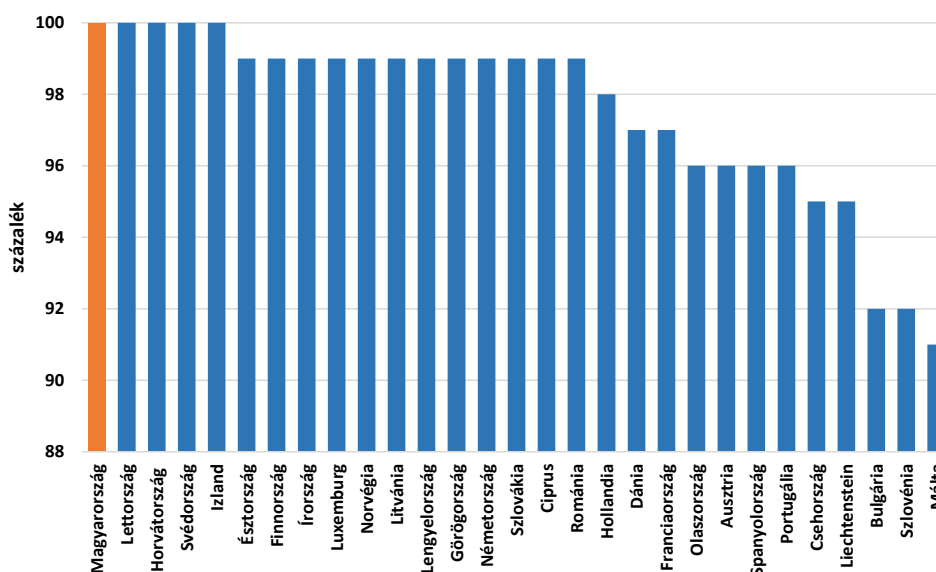
A korrupciós kockázatok csökkentése terén a **Közbeszerzési Hatóság** tavaly – tartva a növekvő tendenciát – 107 szerződés-ellenőrzési eljárást indított. E tevékenységükbe beletartozik a szerződések teljesítésének és módosításának ellenőrzése, valamint az ajánlatkérők által bejelentett szerződésszegések vizsgálása is.

A jogszerűség biztosítása érdekében a **Közbeszerzési Döntőbizottság**, a következetességre ügyelve, szintén aktívan végezte munkáját. 2021. január 13. napjáig összesen 557 db jogorvoslati eljárást indított, amelyből 67 db eljárás még folyamatban van, a lezárult eljárások közül pedig 313 esetben volt érdemi jogorvoslat. 2020-ról 2021-re vonatkozóan az eljárások száma nem, ugyanakkor a bírságok értéke szignifikánsan (703-ról 1016 millió forintra) növekedett.

⁸ https://kozbeszerzes.hu/media/documents/Gyorsjelent%C3%A9s_2021.pdf

⁹ https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/policy_areas/public-procurement_en

Átláthatósági arányok az egyes európai országokban, százalék, 2020

*Forrás: Gyorsjelentés, a magyar közbeszerzés számokban, 2021¹⁰
Az Európai Bizottság által közzétett 2020. évre vonatkozó Belső Piaci Eredménytábla¹¹*

Átláthatósági szempontból a magyar közbeszerzési rendszer továbbra is előkelő helyet foglal el az uniós rangsorban, ugyanis az ország **100 százalékos átláthatósági aránnyal** rendelkezett az Európai Bizottság 2020-as Belső Piaci eredménytáblája szerint. Ebből fakadóan elmondható, hogy Magyarországon 2020-ban a közbeszerzésekben résztvevő ajánlattevők minden szükséges információt megadtak, vagyis nem volt eltitkolt adat.

A közbeszerzési eljárások fejlesztését célzó intézkedések

Az idei év március közepén lépett hatályba az a kormányrendelet, amely célzott intézkedésekkel kívánja az **egyajánlatos közbeszerzések arányát még jobban visszaszorítani**. Ennek érdekében egyrészt a határozat előírja, hogy uniós értékhatár felett azon beszerzési tárgyak körében, ahol nem érvényesül kellőképpen a verseny, valamint a Kormány irányítása alá tartozó szerveknél ott, ahol a rendeletben foglaltak szerint jelentős mértékben fordultak elő egyajánlatos eljárások, egy előzetes piaci konzultáció alkalmazása válik szükségessé. Továbbá ott, ahol egy ajánlatkérő közbeszerzéseiben az egyajánlatos közbeszerzési részek aránya egy naptári évben, uniós eljárásrendben a 20 százalékot meghaladta, az ajánlatkérő köteles a következő naptári évre vonatkozóan egy intézkedési tervet a honlapján közzétenni. Ezek mellett a miniszternek módszertani útmutatásokat kell megjelentetnie az EKR honlapján, melyben bemutatja az egyajánlatos közbeszerzések elkerülését segítő legjobb módszereket és gyakorlatokat, valamint előre kidolgozott módszertan alapján folyamatosan figyelemmel kíséri a közbeszerzésekben a verseny szintjét és az egyajánlatos közbeszerzések számának alakulását, és évente elemzést készít az eljárásokban az egyajánlatos közbeszerzések arányának alakulásáról.

¹⁰ https://kozbeszerzes.hu/media/documents/Gyorsjelent%C3%A9s_2021.pdf

¹¹ https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/policy_areas/public-procurement_en

2022. január 1-től valamennyi 700 millió forintot elérő vagy meghaladó becsült értékű, a közbeszerzési törvény hatálya alá tartozó építőipari kivitelezési és hozzá kapcsolódó tevékenység az **Üvegkapu** (Építőipari Monitoring és Adatszolgáltató Rendszer) alkalmazási körébe tartozik, melynek célja a feketegazdaság visszaszorítása az építési munkaterületen tartózkodó foglalkoztatottak és vendégek adatainak, be- és kilépéseinek valós idejű nyilvántartásával.

A közbeszerzési eljárásokra vonatkozó intézkedéseken felül, 2021. június 29-én lépett hatályba a Miniszterelnökség és a Gazdasági Versenyhivatal közötti új együttműködési megállapodást előíró jogszabály módosítás, amely kibővítette a korábbi együttműködést az intézmények között az adatszolgáltatásra vonatkozó külön szabályokkal a **versenyjogsértések** – így különösen a versenyt korlátozó megállapodások – hatékonyabban felderíthetősége, szankcionálhatósága érdekében. Az új jogszabály-módosításon túl, annak érdekében, hogy a közbeszerzési adatokra nagyobb rálátással bírjon a Gazdasági Verseny Hivatal, a Közbeszerzési törvény (Kbt.) adatvédelmi szabályai is módosításra kerültek.

Fenntarthatóság, digitalizáció

A fenntarthatósági kérdéseket továbbra is szem előtt tartva, a **Közbeszerzési Hatóság** tavaly áprilisban elindította a **Fenntartható Magyarországért Programját**, melynek célja, hogy a közbeszerzések terén a korábbiaknál sokkal inkább érvényesüljenek a zöld, szociális és innovatív szempontok. A program első lépéseként, a Közbeszerzési Hatóság által és az újonnan alakult Fenntarthatósági munkacsoport közreműködésével, megalkotásra került a **Környezetvédelmi Közbeszerzési Etikai Kódex (Zöld Kódex)**, amely kézzelfogható iránymutatásokat és módszereket fogalmaz meg a közbeszerzéseken résztvevő gazdálkodási szervezeteknek, annak érdekében, hogy a környezeti és gazdasági fenntarthatóság szempontjai a lehető leginkább érvényesüljenek a közbeszerzésekben.

A meglévő Elektronikus Közbeszerzési Rendszer fejlesztésén és karbantartásán túl a Közbeszerzési Hatóság továbbra is igyekszik a **közbeszerzéssel járó ügyintézési feladatokat elektronikus útra terelni**, ennek érdekében például tavaly kivezetésre kerültek a régi, általános nyomtatványkitöltő programok, amely helyett az ügyfelek a frissített és egyszerűsített iForms felületén tudják intézni ügyeiket.

2021 őszen indult a Bizottság **Technikai Támogatási Eszköze** (TSI) támogatásával és az OECD szakértői irányítása mellett a Miniszterelnökség **zöld közbeszerzést erősítő projektje**, amelynek keretében a hazai közbeszerzésekben alkalmazható életciklus-költség számítási módszerek kifejlesztésére kerül sor.

4.5 Antikorrupció

Korrupciómegelőzési komplex intézkedéscsomag (2020-2022)

Az antikorrupciós intézkedések középpontjában a 2020-2022 közötti időszakra vonatkozó középtávú **Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia** (NKS) áll, mely a korrupció megelőzése mellett célul tűzte ki a korrupciós bűncselekmények, helyzetek megszakítását, felderítését és az elkövetők felelősségre vonását célzó jogi eszközök hatékonyságának növelését is. A kormányhatározat 2021. december 22-i

módosításának értelmében az intézkedések megvalósítása 2021. január 1. és 2023. június 30. között történik.

Az NKS (4-16 pontjainak) megvalósításához kapcsolódóan már 2021. júliusban 120 külgazdasági attasé vett részt a nemzetközi vesztegetéssel kapcsolatos ismeretbővítő workshop-on, a 2022-es évben pedig folytatódnak a korrupcióellenes képzések: köztük a külügyi állomány nemzetközi vesztegetéssel kapcsolatos ismereteinek bővítése, kiegészítő képzés valósul meg a rendőrök, ügyészek, bírák kiegészítő képzése a nemzetközi vesztegetéssel kapcsolatos legújabb ismeretekről, illetve a bírák és ügyészek antikorrupciós képzése. A tervek között szerepel még a kis és középvállalkozások számára compliance-képzés, valamint a közsféra szakértőinek a korrupciómegelőzés legújabb vívmányait bemutató tréning.

A Stratégia informatikai fejlesztései közé tartozik egy kísérleti projekt, az **automatizált döntéstámogató rendszer** kifejlesztése (NKS 2. pont) 2023. január 31-ig, melynek célja a döntéshozatali folyamat átláthatóságának, ellenőrizhetőségének javítása, ezáltal a hatósági eljárások korrupciómentességének biztosítása. A belügyminiszter feladata kidolgozni egy olyan informatikai rendszer koncepcióját is, amely a belső kontrollrendszer, különösen az integrált kockázatkezelési rendszer megfelelő működéséhez elengedhetetlen, a folyamatmodellek egységes kezelését és a szervek közötti megosztását támogatja (NKS 3. pont).

A korrupció hatékony, célzott kivédésének érdekében a Stratégia célul tűzi ki a korrupciós és integritási kockázatoknak fokozottan kitett álláshelyek és munkakörök feltérképezését az államigazgatási szervek körében (NKS 7. pont).

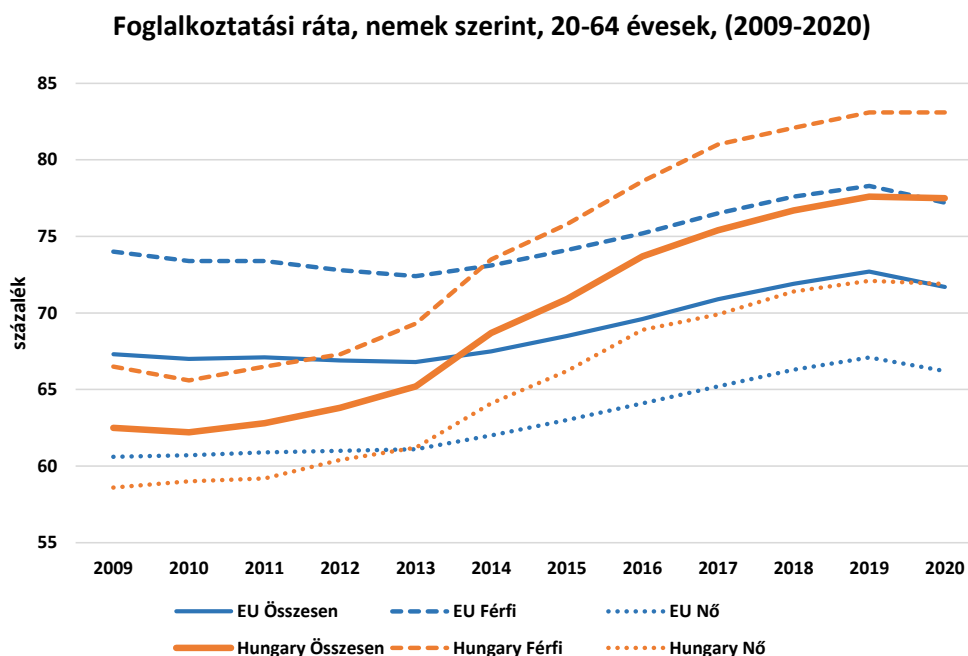
A hálapénz kriminalizálása

Az egészségügy átláthatóbb, kiszámíthatóbb bérezésének, valamint a visszaélési lehetőségek csökkenésének fontos mérföldköve az **egészségügyi rendszert évtizedeken át sújtó hálapénz kivezetése**. A 2021. január 1-én hatályba lépett törvénymódosítás révén, amely – párhuzamosan az új egészségügyi jogállási törvényben meghatározottakkal – egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vesztegetésnek minősíti az egészségügyi szolgáltatás nyújtásával összefüggésben az egészségügyben dolgozónak vagy erre tekintettel másnak adott, vagy ígért hálapénzt. Nem kizárólag a hálapénz nyújtójának a büntethetősége jelent meg, hanem az is meghatározásra került, hogy a „hála” kifejezése mely esetben és határok között minősül jogszerűnek és mikor jogellenesnek, azaz bűncselekménynek, így a hálapénz elfogadása esetén az orvosok/egészségügyi dolgozók esetében megnyílt a tényleges lehetősége a büntetőjogi felelősségre vonásnak. A káros társadalmi gyakorlat, a hálapénz adás és elfogadás visszaszorításának, valamint a jogkövető magatartás elősegítésének érdekében 2022-ben szemléletformáló kampány is indul, tervezetten a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (Recovery and Resilience Facility, RRF) forrásainak segítségével, „Vesztegetés kizorítása az egészségügy területén” címmel.

5. Foglalkoztatás

Az elmúlt évtizedben uniós szinten is kiemelkedően jól teljesített Magyarország a foglalkoztatottság növelése terén: a 20-64 éves korcsoport foglalkoztatási rátája 2010 és 2021 között 16,6 százalékponttal növekedett a KSH adatai szerint. **2021. év egészét tekintve a foglalkoztatási ráta 78,8 százalék volt,** jóval túlteljesítve az Európa 2020 stratégiában kitűzött 75 százalékos foglalkoztatási célt, emellett a mind a női, mind a férfi foglalkoztatási ráta meghaladja az EU-s szintet. A **válság csak kisebb mértékben érintette** a hazai foglalkoztatást (2020-ban a 20–64 évesek foglalkoztatási rátája 0,1 százalékponttal, 77,5 százalékra mérséklődött), és 2021-ben már ismét erősödött a munkaerőpiac. 2021-ben a foglalkoztatottak létszáma (a 15-74 éves korcsoportban) 31 ezer fővel, 4 millió 635 ezerre nőtt. Az elsődleges munkaerőpiacon dolgozók száma 58 ezer fővel emelkedett, míg a közfoglalkoztatottaké 6 ezer fővel, a külföldi telephelyen munkát vállalóké 21 ezer fővel alacsonyabb volt, mint 2020-ban.

6. sz. ábra

Forrás: Eurostat

A magyar Kormány **foglalkoztatási célkitűzése**, hogy a 20-64 éves népesség foglalkoztatási rátája **2030-ra érje el a 85 százalékot** (az EU-s cél 78 százalék). A cél megvalósulását egyrészt a foglalkoztatásban, oktatásban vagy képzésben részt nem vevő (ún. NEET) fiatalok arányának csökkentésével, az Ifjúsági Garancia megerősítésével, továbbá a nemek közötti foglalkoztatási rés csökkentésével, azaz a nők (kiemelten a kisgyermekes és a hozzátartozó ápolását végző nők) munkaerőpiaci részvételét előmozdító rugalmas foglalkoztatási formák bevezetésével és elterjesztésével tervezi a Kormány elérni. A képzéssel kapcsolatos célkitűzés, hogy a teljes felnőtt lakosság 60 százaléka minden évben vegyen részt képzésben. A közép- és hosszú távú munkaerő-piaci igényekre az **iskolarendszer** ad választ, míg a rövid távú – az új beruházásokhoz, a kapacitásbővítéshez, modernizáláshoz kapcsolódó – elvárásokra a **felőttképzésnek** kell megoldást adni. A szakmai oktatás keretében megvalósuló felnőttoktatás esetében a képzési szakterület stratégiája az, hogy a képzéseknek illeszkedniük kell az eltérő gazdasági fejlettségű régiók munkaerő-piaci igényeihez,

figyelembe véve a hátrányos helyzetű régiókban élő álláskeresőket és inaktív személyeket, akik munkaerő-piaci tartalékot jelentenek.

A foglalkoztatási intézményrendszer fejlesztése

A 2020-tól országosan kiterjesztett Munkaerőpiaci reformprogram egyik legfőbb eleme a szegmentáció volt, melynek célja az ügyfelek alaposabb megismerése, a személyre szabott szolgáltatások nyújtása. A program időtartama alatt a foglalkoztatási rendszerből mintegy 80 ezer kihelyezés történt az elsődleges munkaerőpiacra. A **Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztését támogató több uniós finanszírozású program** is tovább folytatódik 2022-ben (állásportál fejlesztése, ügyfélkategorizáció, nem állami szervezetek szolgáltatásai, közfoglalkoztatottak kiemelt képzési programja). A felhasználóbarát **állásportálon** egy helyen tud tájékozódni az álláskereső és a munkaadó, az ezt támogató elektronikus ügyintézési felület a tervek szerint 2022. májustól év végéig kerül kialakításra. Az **Ügyfél-kategorizálási rendszer finomhangolásának** célja, hogy az egyes ügyfeleknek az egyéni élethelyzetükhöz, adottságaikhoz illeszkedő aktív munkaerőpiaci eszközök kerüljenek felajánlásra. A **Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések fejlesztése** keretében a helyi partnerségek (paktumok) hajthatják végre képzési és foglalkoztatási programjait, melyek célja a helyi keresletnek megfelelő munkaerő biztosítása, az álláskereső hátrányos helyzetű személyek foglalkoztathatóságának javítása, a munkáltatói igényen alapuló képzések és foglalkoztatás támogatása. A 2021. novemberben nyílt pályázat 70 milliárd forint kerettel rendelkezik, és mintegy 40 ezer fő álláskereső és inaktív személy munkaerőpiaci helyzetét javítja.

Aktív munkaerőpiaci eszközök

A munkaerőpiaci intézkedések között változatlanul fontos szerepet töltenek be a hátrányos helyzetű munkaadók munkaerőpiaci integrációját támogató, komplex támogatási eszközöket nyújtó uniós társfinanszírozású programok. A **„Vállalkozások munkaerő támogatása”** program 2021. júniustól minden legalább egy hónapja regisztrált álláskeresőt foglalkoztató munkáltató számára 50 százalékos bértámogatást biztosít, várhatóan 2022. júniusig. A programban megítélt támogatási összeg meghaladja a 19 milliárd forintot, 2022. február végéig több, mint 34 ezer fő foglalkoztatását segítve elő. Előbbi program kiegészítése a 3 milliárd keretből megvalósuló **„Munkatapasztalat-szerzést elősegítő támogatás”** melynek három alprogramjában a fiatalok, hátrányos helyzetűek és alacsony iskolai végzettségűek alkalmazása után kaphatnak a vállalatok támogatást, ha szakmai képzésben részesítik az érintetteket (3600 fő támogatása már megvalósult). Az **„Azonnal cselekszünk”** program folytatódik, a 2015-től allokált 13,5 milliárd forint keretből 2022-ben 1,3 milliárd forintból valósul meg 1200 fő támogatása, melynek célja a vállalkozások foglalkoztatási kapacitásának megtartása, a csoportos létszámcsökkentések megelőzése bértámogatással. Az **„Önfoglalkoztatók kompenzációs támogatása”** 2021. június-november között nyújtott a garantált bérminimummal megegyező összegű támogatást egyes ágazatokban az alkalmazottal nem rendelkező kisvállalkozóknak. A programban 17 milliárd forintból 77 ezer fő támogatása valósult meg. **A kv-k válság utáni alkalmazkodását, kapacitásaik fejlesztését segíti** több program. A **„KKV kapacitásbővítő támogatás”**, amely keretében 3-25 alkalmazott után lehet létszám-bővítéshez kapcsolódó költségek (bérköltség, eszközbeszerzés) támogatását igényelni a 2021-2023 közötti időszakban, 22 milliárd forint keretösszegeből.

A „**Munkaerőintenzitást növelő**” program és az „Innovatív kapacitásbővítő program” szintén a kkv-k támogatását valósítja meg, a technológiai fejlesztések támogatásával (eszközvásárlás, ingatlan-beruházás), ami által a termelékenység és a technológiához kapcsolódó képzések miatt a munkaerő képzettsége is növekedhet (a két program kerete 2021-2022-ben 6,1 és 7,2 milliárd forint). A **munkaerő fejlesztését, képzését támogató program** („munkavállalók és vállalatok alkalmazkodóképességének és termelékenységének javítása a munkaerő fejlesztésén keresztül”) a Foglalkoztatási Szolgálat szervezésében, felnőttképzők bevonásával támogatja a vállalatok alkalmazottainak képzését, valamint a bérét. A megvalósítás 2021-2022 között várható, 70 milliárd forint keretösszegeből.

Az aktív eszközök erősítése, valamint az intézményrendszer hatékonyságát növelő programok mellett **a közfoglalkoztatás súlya** a korábbi évekhez hasonlóan tovább **csökkent**. 2021-ben a közfoglalkoztatásban dolgozók éves átlagos létszáma 87 976 főt tett ki, amely 4,9 százalékos csökkenést jelent 2020-hoz képest¹². A **közfoglalkoztatási bér** 2022. év elejétől, a minimálbérhez hasonlóan jelentős **mértékben emelkedett**, 85 ezer fő tervezett létszám mellett 17 százalékos volt a növekedés, így a közfoglalkoztatási bér minimálbérhez viszonyított aránya elérte az 50 százalékot. A közfoglalkoztatásból való kivezetést és a közfoglalkoztatottak képzését 2021-ben is célzott intézkedések segítették. **Közfoglalkoztatásból a versenyszférába** program keretében 2021 során 1652 közfoglalkoztatott részesült elhelyezkedési juttatásban. A program eddig több, mint 20 ezer fő közfoglalkoztatott elhelyezkedését támogatta az elsődleges munkaerőpiacon. A juttatás 2022-ben is elérhető az igénylők számára. Az **alacsony képzettségűek, valamint közfoglalkoztatottak kiemelt képzési programja** 2022 végéig nyújt képzési lehetőségeket, a program indulása óta összesen 106 ezer fő, ezen belül a tavalyi évben 6,6 ezer fő bevonása történt meg, míg 2022-ben a célszám további 6 ezer fő. A képzéseket mentori szolgáltatás egészíti ki, a sikeresen végzettek száma 2016-2021 között 96 ezer fő volt. A 2019-ben indult **térségi gazdaságélénkítő program** IV. ütemének keretében további 50 hátrányos helyzetű, magas munkanélküliséggel sújtott település bevonásával folytatódhat a munkahelyteremtő program, a közfoglalkoztatásban létrehozott termelői kapacitásokra alapozva, a helyi gazdasági kezdeményezések támogatásával (szálláshely és konyhafejlesztés, építőipari, mezőgazdasági szolgáltatáshoz kapcsolódó eszközbeszerzés, élelmiszeripari kisüzemek kialakítása). A program teljes eddigi költségvetése 33 milliárd forint, ebből 18 milliárd forint lekötése várható 2022-ben. Az eddigi projektekben 351 fő foglalkoztatása vált lehetővé.

Az aktív munkaerőpiaci eszközök és az ezeket támogató programok, valamint a foglalkoztatási intézményrendszer fejlesztése mellett közvetlen intézkedések is támogatják **a hátrányos helyzetű, illetve az átlagnál gyengébb munkaerőpiaci helyzetben lévő csoportok** foglalkoztathatóságának javítását (anyák, gyerekesek, fiatalok, rehabilitációs ellátásban lévők) A nők és a kisgyerekes szülők munkaerőpiaci bevonása érdekében az elmúlt években számos intézkedés került bevezetésre. A kisgyereket nevelő szülők képzésének elősegítése érdekében bevezetett ösztöndíjprogram és a napközbeni elhelyezés költségeit csökkentő programok együttes kerete közel 8 milliárd forint, melyből 7 ezer fő támogatása valósult meg 2022 elejéig. Tovább folytatódik a bölcsődei kapacitások bővítése, a tervezett 70 ezer férőhelyből 55 ezer már megvalósult. Emellett a bölcsődei ellátások finanszírozásának átalakításával jelentősen emelkedett 2021-ben és 2022-ben is az ellátási helyekre eső normatíva összege, valamint a létszám után járó bértámogatás összege.

¹²https://kozfoglalkoztatasi.kormany.hu/download/c/23/e2000/Havi%20jelent%C3%A9s_2021_december_%28port%C3%A1l%29.pdf

6. Családpolitika

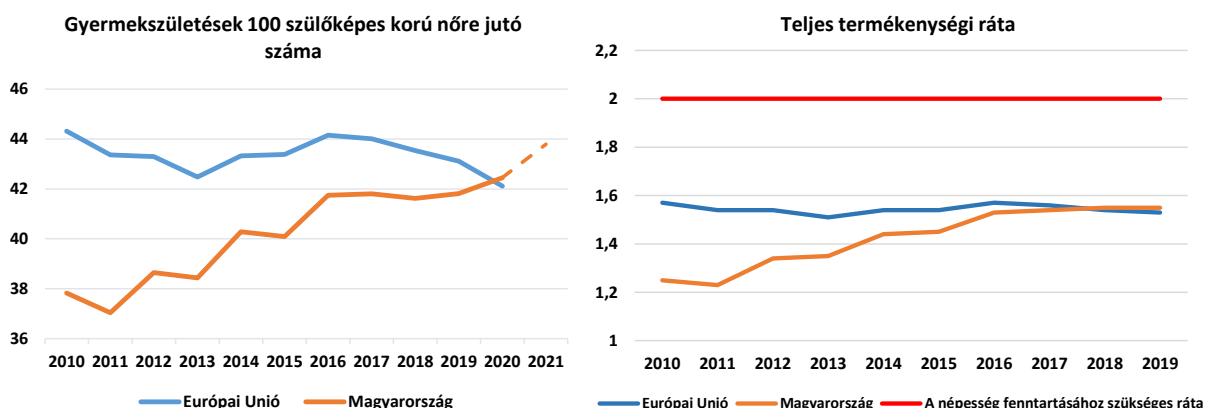
Magyarország tovább erősítette a családok szerepét, miután az Európa-szerte komoly demográfiai kihívásokat 2020 tavaszától a COVID-19-járvány súlyosbította. A családtámogatások melletti elköteleződését a Kormány nem csupán fönntartotta, hanem további eszközökkel is erősítette.

A járvány egyik kevésbé hangsúlyozott, de hosszabb távon annál inkább ható kockázata volt, hogy a visszaeső gyermekvállalási kedv a jövő generációban pótolhatatlan veszteséget okoz. A nyers születési ráta az Európai Unióban Finnország, Görögország, Ciprus és Luxemburg mellett egyedül Magyarországon nőtt 2020-ban. Tíz év távlatában a helyzet még drámaibb: az Európai Unió 24 tagállamában csökkent, Ausztriában stagnált, egyedül Magyarországon és Németországban mértek érezhető növekedést a születési rátában, így hazánkban **a szülőképes korú nőkre jutó gyermekszületés 2021-ben először haladhatta meg az európai átlagot**.

A járvány miatt a munkahelyen és a családban egyaránt megnövekedett terhekkel szembenézők számára új intézkedés a 2021. évre **befizetett személyi jövedelemadó visszatérítése**, mely **1,9 millió szülő számára** biztosított. A visszatérítés minden olyan szülőt érint, aki gyermeke után családi adókedvezményre jogosult. Számukra az összevont adóalap 2021. évi adójának adókedvezmények levonása után fennmaradó része költségvetési támogatásként visszajár, vagy azt nem kell megfizetniük. A kedvezmény két másik adónemre is kiterjed: a kátát választott kisadózók a tételes adó egynegyedét, az ekhót választók a személyi jövedelemadónak minősülő rész egészét ekho-kedvezmény formájában kapják vissza. A visszatérítések felső határa a 2020. decemberi országos bruttó átlagkereset alapján 809 ezer forint, így mindkét szülő teljes jogosultsága mellett egy család összességében 1,6 millió forintban részesülhetett.

Hazánk kiemelt célja, hogy elérje a népesség megtartásához szükséges gyermekszámot. Ebben fontos 35 éves mérföldkő, hogy **tavaly 72 ezer pár választotta: házasság keretében köti össze az életét**. Ennél is kedvezőbb fejlemény, hogy a járvány első hullámához köthető erőteljes januári elmaradás ellenére 2021-ben az elmúlt éveknek megfelelő, sőt hat hónapon át annál is magasabb volt a gyermekszületés száma. Az év egészében 93 ezer gyermek született, mely 12 éves rekordnak, a 2010 óta javuló tendencia folytatásának felel meg.

7. .sz. ábra

Forrás: KSH, Eurostat

A kedvező családalapítási és gyermekvállalási trendhez jelentősen hozzájárult, hogy a Kormány rendkívüli mértékben **bővítette a 3 év alatti gyermekek napközbeni felügyeletének lehetőségeit**: a négyféle formában igénybe vehető bölcsődei ellátásban több mint 47 ezres, folyamatosan növekvő gyermeklétszám mellett 2021-ben már több mint 52 ezer, 2022 elején több mint 55 ezer férőhely állt rendelkezésre. A területi hozzáférhetőség még érezhetőbben javult: 2010-ben mintegy 330, 2022 elején pedig már 919 településen volt elérhető a bölcsődei ellátás. Az ellátás minőségét a megemelt normatíva mellett a bölcsődei dolgozók megemelt bértámogatása hivatott biztosítani. A 2022 elején kiírt felhívások eredményeként a kötelezettségvállalással érintett férőhelyek elérték a 70 ezret – így teljesül a cél, amit a családvédelmi akcióterv részeként a Kormány három éve határozatban is vállalt. Az új kapacitások nagy részben, mintegy 3 ezer férőhely esetében az RRF keretében azóta 2. körben is kiírt felhívással valósulnak meg, amit Magyarország a Nemzeti Helyreállítási Alapból előfinanszírozott.

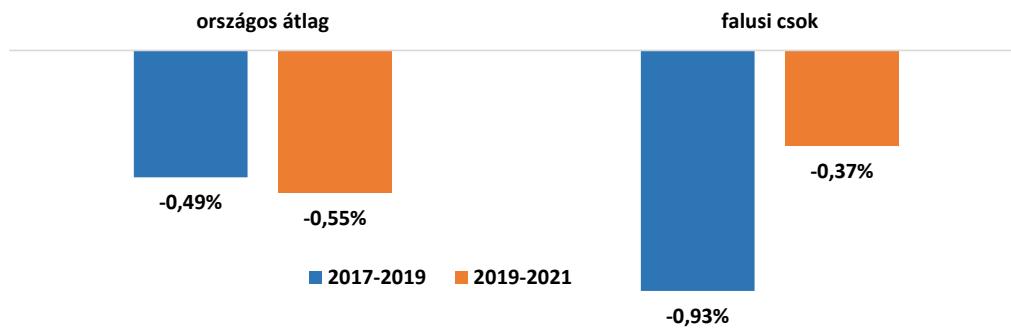
A gazdaság-újraindítási akcióterv részeként a **25 év alattiak számára 2022. január 1-től jövedelemadómentes a munkavállalás**. Célja, hogy a fiatalok sikeresen belépjenek a munkaerőpiacra és önálló jövedelemmel rendelkezzenek. Ezzel nemcsak az önálló életkezdés felé tartó átmenet könnyíthető meg, de az önálló háztartás és családalapítás is korábban elérkezhet. A 25. életévüket még nem betöltött fiatalok így automatikus személyijövedelemadó-mentességben részesülnek, a megelőző év júliusában országos átlagban megfigyelt bruttó átlagkeresetig. A jogosultság a lehető legtovább, a 25. év betöltésének hónapjáig fennmarad. A kedvezmény munkaviszonyban, önálló vállalkozóként vagy mezőgazdasági őstermelőként egyaránt érvényesíthető, a társadalmi egyeztetés keretében pedig a rész munkaidőre és diákmunkára való kiterjesztés igénye fogalmazódott meg. Az adómentesség egy fiatal számára mintegy évi félmillió forint többletet jelent. A munkaerőpiacra újonnan belépők (a megelőző 275 napban legfeljebb 92 napig biztosítottak) ezen felül az első három évben a minimálbérig terjedő részre a szociális hozzájárulási adóból is kedvezményt kapnak, illetve teljes mentességet jelent a nappali oktatás mellett iskolaszünetkezeléssel fennálló jogviszony.

Folytatódik a tavaly bemutatott, **kibővített Otthonteremtési Program**, amit 2021 októberétől a márciustól szigorúbb energiahatékonysági célokkal ellátott **zöld CSOK** egészít ki. A Magyar Nemzeti Bank által elindított Zöld Otthon hitelprogramhoz kapcsolódva új, közel nulla energiaigényű ingatlan vásárlása vagy építése esetén minden család, aki CSOK-ot vesz igénybe, kamatmentesen juthat hozzá az egyébként 3 százalékos kamatozású CSOK-hitelhez. Utóbbi 2, illetve 3 gyermek után járó 10, illetve 15 millió forintos összege ezentúl 70 millió forintos együttes keret erejéig 2,5 százalékos, kedvezményes Zöld Otthon hitellel egészíthető ki.

Az Otthonteremtési Program legnépszerűbb elemeként idén tavaszig már több mint 110 ezer beérkező kérelemmel **rendkívül sikeres a 2021 elejétől elérhető lakásfelújítási támogatás**, ami felújítás, korszerűsítés mellett energiahatékonysági beruházásokra is szabadon fölhasználható. A támogatás az ország egész területén igénybe vehető, a feltételek teljesítése esetén a támogatási összeg azonnal visszaigényelhető. A támogatási összeg fele-fele részben anyagköltségre és munkadíjra fordítható, összességében pedig a felújítás költségének fele, de legfeljebb 3 millió forint lehet. Az eddig beérkezett, több mint 200 milliárd forintot kitevő igény 86 százalékának folyósítása megtörtént.

Az otthonteremtés lehetősége rendkívüli mértékben befolyásolja a családok hosszú távú döntéseit: ezt igazolja a Magyar Falu Program részeként a vidékfejlesztésben bemutatott falusi CSOK első összehasonlító eredménye.

Népesség változása a falusi CSOK-kal érintett településeken, százalék

Forrás: BM, OTP Ingatlanpont

A pénzügyi családtámogatási ellátások kapcsán a leginkább figyelemre méltó intézkedés, hogy a korábbi bejelentésnek megfelelően a **csecsemőgondozási díj** mértéke 2021. július 1-től jelentősen **emelkedett**, a járulékalapot képező jövedelem 100 százalékára. Az erre jogosult édesanyák ezzel korábbi nettó keresetüknél is magasabb összegű ellátást kaphatnak, amire a költségvetés 2021-ben 93 milliárd, 2022-ben 128 milliárd forintot irányzott elő.

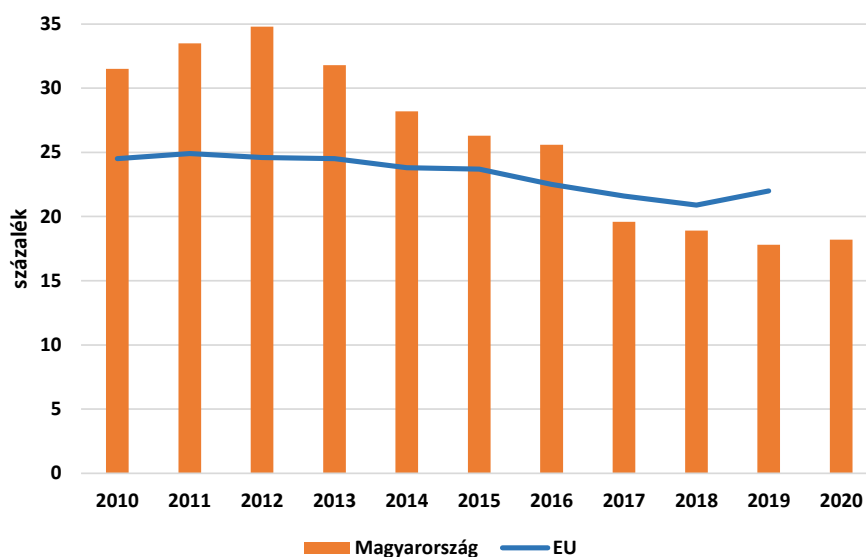
A támogatások megismerését innovatív **Családtámogatási kalkulátor** segíti, az átlátható internetes felület 2021 decemberétől érhető el.

7. Szegénység, társadalmi felzárkózás

Az elmúlt évtizedben jelentősen csökkent a szegénység Magyarországon: amíg 2010-ben még a lakosság majdnem egyharmada volt kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának (ebbe a kategóriába azok tartoznak, akik a három szegénységet mérő dimenzió közül – relatív jövedelmi szegénységi arány, súlyos anyagi depriváció, nagyon alacsony munkaintenzitás – legalább egyben érintettek), addig ez az arány **2020-ra 18,2 százalékra** csökkent¹³. Kiemelkedő mértékben javult, 2013-hoz képest mintegy a felére, 17,6 százalékra csökkent a gyermekes családok szegénységi rátája 2020-ra, amiben jelentős szerepe volt a családokat támogató adórendszernek és más kormányzati intézkedéseknek. Az évtizedes javuló tendenciát csak minimális mértékben törte meg a vilájárvány miatti globális gazdasági visszaesés: 2020-ban 2019-hez képest 0,4 százalékponttal nőtt a kirekesztődés veszélyének kitétt lakosság aránya. Azok száma ugyanakkor, akik mindhárom szegénységi dimenzióban egyszerre érintettek, a vilájárvány ellenére 112 ezerről 93 ezerre csökkent¹⁴

9. sz. ábra

A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya, százalék (2010-2020)

Forrás: Eurostat¹⁵, KSH

Magyarország az Európai Unió közepesen egyenlőtlen országai közé tartozik jövedelmi szempontból. A jövedelmi egyenlőtlenséget mérő Gini-együttható értéke 2020-ban 27,7-re csökkent a 2019-es 28,3 -ról. A legfelső és legalsó jövedelmi ötödök közötti különbséget vizsgáló S80/S20 mutató értéke pedig 4,2-e csökkent az előző évi 4,3-as értékről.

Az 1605/2021-es határozatával a Kormány elfogadta a **Magyar Nemzeti Felzárkózási Stratégia 2030** című stratégiai programot. Az elfogadott program a szegénységben élő népesség, kiemelten a gyermekes családok, valamint a roma népesség jóllétével, társadalmi befogadásával kapcsolatos

¹³ https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0002.htm

¹⁴ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/hazteletszinv/2020/index.htm>

¹⁵ Az évszámok a magyar módszertan szerinti számbavételt tükrözik.

stratégia irányokat fogalmazza meg a 2020-ig érvényben volt tíz éves stratégiát követően. A stratégia fő célja továbbra is a szegénység csökkentése, a szegénység újratermelődésének megakadályozása, és a társadalmi-gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása. A stratégia legfontosabb vállalása az anyagi és szociális deprivációs arány 10 százalékpontos csökkentése a gyermekes háztartások körében. További célként jelenik meg többek közt a szegénységi rés 20 százalékra történő csökkentése, a roma tanulók körében a korai iskolaelhagyók arányának 45 százalékra mérséklése, és a romák foglalkoztatási arányának 60 százalékra emelése. A stratégia végrehajtása a 2021-2024 közötti intézkedési terv Kormány általi elfogadásával kezdődött meg.

Munkavállalást ösztönző ellátási és adózási rendszer

A szegénység elleni küzdelemben továbbra is kulcsfontosságú szerepe van a munkavállalást ösztönző adózási és ellátási rendszernek. Ennek köszönhetően 2010 és 2021 között 12 százalékponttal nőtt a foglalkoztatási arány, miközben a munkanélküliségi ráta kevesebb, mint felére csökkent¹⁶. A hosszú ideje tartó javuló tendenciát csak kismértékben vetette vissza a világválság gazdasági hatásainak begyűrűzése, aminek következtében 2020-ban 0,8 százalékponttal nőtt a munkanélküliség. **A roma népesség körében a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartások aránya 2013 óta annak ellenére kevesebb mint felére csökkent**, hogy a koronavírus-járvány gazdasági következményei miatt az ebbe a kategóriába sorolható roma családok száma 2020-ban kismértékben nőtt¹⁷. A kedvező foglalkoztatási folyamatoknak köszönhetően a szociális rendszer fókuszáltsága számottevően javult: a foglalkoztatást helyettesítő támogatást 2020-ban a járvány ellenére is annyi ember (79 ezer fő) vette igénybe, mint előző évben¹⁸. A **minimálbér 2022. januári, 19,5 százalékos emelésének** köszönhetően a teljes állásban foglalkoztatott munkavállalók minimum havi bruttó 200 ezer forintot kereshetnek.

A **közfoglalkoztatás** az elsődlegesen munkaerőpiacon elhelyezkedni nem tudó, jellemzően alacsonyan képzett emberek számára biztosít átmenetet jelentő munkalehetőséget. A közfoglalkoztatottak száma 2020-ban a világválság miatti gazdasági visszaesés következtében emelkedett, de 2021-ben visszatért a koronavírus előtti időszakban megfigyelhető csökkenő trendhez¹⁹. A teljes munkaidőben dolgozó közfoglalkoztatottak bére 2022. januártól bruttó 85 ezer forintról 100 ezer forintra emelkedik, a legalább középfokú végzettséget és szakképesítést betöltő munkakör esetében pedig bruttó 130 ezer forintot ér el.

Szociális rendszer

A szociális támogatások is jelentősen hozzájárulnak a jövedelmi szegénység csökkentéséhez. A **társadalmi juttatások** a transzferek előtti 20,6 százalékról 12,7 százalékra csökkentik azok számát, akiket a jövedelmi szegénység érint, azaz a szociális rendszer majdnem 40 százalékkal mérsékli a relatív szegénység arányát.

A tartósan beteg gyermekek ápolásának segítésére 2019-ben bevezetett támogatási forma, a gyermekek otthongondozási díjának összege 2022-től a minimálbér szintjére, 200 ezer forintra emelkedett.

¹⁶ https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0002.html

¹⁷ https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0007.html

¹⁸ https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0021.html

¹⁹ https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0051.html

A Kormány 2020 tavaszán vezette be a **hiteltörlesztési moratóriumot** a koronavírus miatt nehéz helyzetbe került magánszemélyek és vállalkozások megsegítése érdekében. A lehetőség tavaly ősszel lezárult, de a rászoruló csoportok (a nyugdíjasok, a gyermeket várók, illetve nevelők, a közfoglalkoztatottak és azok a magánszemélyek, akiknek az előző évhez képest csökkent a jövedelmük, a vállalkozások esetében pedig azok, amelyek árbevétele legalább 25 százalékkal esett vissza az előző évhez képest) kérhetik a moratórium 2022. június 30-ig történő meghosszabbítását.

Felzárkózást támogató programok

Számos program szolgálja a Magyarország egyes térségei között megfigyelhető társadalmi és gazdasági különbségek csökkentését. A 33 milliárd forint magyar **költségvetési forrásból megvalósuló Gazdaságélénkítő program** olyan beruházásokhoz nyújt támogatást, amelyek a közfoglalkoztatás során létrehozott termelői kapacitásokra építve piacképes, hosszútávon fenntartható munkahelyeket teremtenek. A 2019-től működő program első három ütemében 93 település részesült támogatásban, ezek keretében több mint 300 piaci munkahely jött létre. A program negyedik üteme 8 milliárd forintos forrásból valósul meg, amelyből várhatóan 2022 nyarától további 28 település kezdhet fejlesztéseibe.

A szintén 2019-ben elindított, 2019 és 2022 között 17 milliárd forint hazai és uniós forrásból megvalósuló **„Felzárkózó települések”** hosszú távú program keretében 2021-ben már 118 településen zajlottak a helyi igények figyelembe vételével kidolgozott társadalmi felzárkózást célzó beavatkozások, amelyek 2019. július és 2022. január között mintegy 20 ezer családot értek el. A program egyes elemeinek (energetika, lakhatás, gazdaságfejlesztés, oktatás, egészségügy) tervezetten RRF-forrásokból történő további kiterjesztése hazai forrásból előfinanszírozva már megkezdődött.

A szegregált lakókörnyezetben, mélyszegénységben élő hátrányos helyzetű emberek felzárkózását és integrációját évek óta segíti a 40 milliárdos összköltségvetésű, **„Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal”** elnevezésű program. A program célja a lakhatási körülmények javítása, a környezeti infrastruktúra és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés fejlesztése, valamint a telepeken élők képzettségének, munkaerőpiaci kilátásainak javítása. A programba eddig bevont 120 szegregátumban több mint 6 ezren teljesítettek sikeresen képzéseket, 8200-an vettek részt egészségügyi szűréseken, és több mint 3 ezer ember lakhatási körülményei javultak.

Több program fókuszában áll a **hátrányos helyzetű gyermekek segítése**. A 15 milliárd forintos EFOP-forrásból megvalósuló, 31 leghátrányosabb helyzetű járásban elindított „Integrált térségi gyermekprogramok” célja a gyermekszegénység visszaszorítása és az iskolai lemorzsolódás csökkentése. A program 2021-ben 80 ezer 25 éven alulit ért el, közülük minden második gyermek/fiatal rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő volt. 2022-ben a cél további 10 ezer fiatal rendszeres bevonása a programokba. Az EU-s és magyar költségvetési forrásból megvalósuló, 6,8 milliárd forint összköltségvetésű „Jó kis hely – Biztos Kezdet Gyerekházak és kistéleplési komplex gyermekprogramok támogatása” program ahhoz járul hozzá, hogy a hátrányos helyzetű, többségében roma származású kisgyerekek, legtöbb esetben az édesanyjuk bevonásával, korai életszakaszuktól fogva segítséget kapjanak készségeik és képességeik kibontakoztatásához az óvodai és iskolai beilleszkedésük és sikerességük megalapozása érdekében. A 2016 óta működő program keretében évente átlagosan 2400 gyerek látogatta a gyerekházakat a szüleivel.

8. Oktatás

Az oktatási rendszer fejlesztési kereteit meghatározó **köznevelési és felsőoktatási stratégiák az oktatás minőségi fejlesztését fogalmazzák meg fő célként** a sikeres, versenyképes felnőtté válás érdekében. A Köznevelés-fejlesztési stratégia, illetve a Végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia mentén zajló intézkedések a képzettségi szint növelésének ösztönzése mellett a minden diák számára elérhető, méltányos, esélyteremtő oktatás biztosítását célozzák. Fontos cél, hogy a járvány idején a korai iskolaelhagyók aránya ne romoljon tovább. A felsőoktatás területén a 2019-ben megkezdett felsőoktatási modellváltás folytatódik, és több intézmény komplex fejlesztése kezdődött meg a felsőoktatási intézményhálózat racionalizálása érdekében.

Köznevelési és felsőoktatási infrastrukturális fejlesztések

A minőségi oktatás, illetve a hátránykompenzáció elősegítésének egyik fontos feltétele a **megfelelő mennyiségű és minőségű oktatási intézmény**. Ennek biztosítása érdekében a Kormányzat jelentős összegeket fordít az oktatási intézmények infrastruktúra-fejlesztéseire. A magyar Kormány által 2015-ben indított **Modern Városok Program** keretében 2020 és 2024 között a vidéki középvárosokban jelentős intézményfejlesztési, kapacitásbővítési beruházások történnek összesen mintegy 51,2 milliárd forint értékben a középfokú intézmények és kollégiumaik, valamint 43,8 milliárd forint értékben a felsőoktatási intézmények campusai tekintetében, melyből 70,3 milliárd forintot költségvetési forrás biztosít. A budapesti agglomerációhoz tartozó Pest megyei településeken – különösen a hátrányos helyzetű térségekben – 2021-2024 időszakban 242,9 milliárd forint értékben kerül sor köznevelési intézmények infrastrukturális fejlesztésére, bővítésére (tanterem, tornaterem, új iskolák építésére) összesen 17 iskolát érintően.

A Kormány tervei szerint a HET keretében valósul meg a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása érdekében a **21. századi technológia igényeinek megfelelő digitális eszközpark beszerzése**. 2022. I. negyedévében elkezdődött 120 ezer notebook kiosztása a tanulók és a pedagógusok számára. 2022 év végéig összesen 189 ezer eszközt kapnak a pedagógusok és a 9. évfolyamos tanulók a köznevelésben. Az eszközhasználat támogatására a pedagógusok ingyen továbbképzésen is részt vehetnek.

A 2018 óta köznevelési beruházásokra 983 milliárd forintot fordított a Kormány, és több programot is elindított, melyek az iskolák és óvodák fejlődését szolgálják. Négy év alatt a TTT (tanterem, tanuszoda, tornaterem) programban 87 **tornaterem, tanuszoda és tanteremfejlesztés** valósult meg, a Modern Városok Programban 37 beruházás történt 49 milliárd forint értékben. A Magyar Falu Program 496 kistélepülési óvoda fejlesztéséhez nyújtott segítséget, 168 település kapott támogatást iskolaépület felújításhoz, 93 kistélepülésen épültek tornatermek, tornaszobák.

8.1 Köznevelés

2022-ben folytatódik a **végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése**, valamint a sérülékeny tanulói csoportok (hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, köztük roma tanulók) sikeres iskolai előrehaladásának támogatása érdekében bevezetett számos intézkedés. 2021-ben a 18-24 éves korosztályban a korai iskolaelhagyók aránya az előző évhez (a COVID-19 járvány kitörésének évéhez) képest 0,1 százalékponttal, 12,0 százalékra csökkent. A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók 6,29 százalékos aránya ennél némileg nagyobb javulást mutat 2021-ben, az előző évi 6,8 százalékhoz képest. A lemorzsolódással veszélyeztetett – köztük hátrányos helyzetű – tanulók sikeres iskolai előrehaladása érdekében bevezetett korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer révén az iskolák az igényeiknek és szükségleteiknek megfelelő szakmai támogatást kapnak a lemorzsolódás megelőzését szolgáló pedagógiai munkájukhoz az Oktatási Hivatal keretei között működő területi pedagógiai oktatási központoktól.

A befogadó oktatás erősítése érdekében 2016 óta **antiszegregációs munkacsoportok** működnek a Tankerületi Tanácsok állandó munkacsoportjaiként működnek 60 tankerületi központban. A tevékenységük közvetve vagy közvetlenül 2178 tankerületi fenntartású köznevelési intézményt érint. A munkacsoportok a helyi oktatási szereplőkkel – köztük az érintett nem állami fenntartókkal, gyermekjóléti intézményekkel, helyi civil szervezetekkel – történő együttműködés kiépítésével kezdték meg a tevékenységüket. Feladatuk a deszegregációs folyamatok nyomon követése, jelzőrendszer működtetése, valamint javaslattevés a szükséges intézkedésekre. Az antiszegregációs munkacsoportoknak a körzethatárok módosításában is szerepük van. 2021-ben a munkacsoportok szakmai támogatást kaptak a tankerületi esélyegyenlőségi intézkedési tervek továbbfejlesztéséhez.

Folytatódik az az uniós EFOP projekt, amely támogatja az integrált nevelési-oktatási formában ellátott, **sajátos nevelési igényű (SNI)**, továbbá a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő **gyermekek fejlesztését szolgáló módszerek** kialakítását, minőségbiztosítását és hozzáférhetővé tételét a gyógypedagógiai intézmények szakmai erősítésével. A projekt keretében eddig összesen 37 intézmény nyert támogatást.

Továbbra is számos célzott intézkedés szolgálja a **hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű – köztük roma** – tanulók esélyeinek javítását. A központi költségvetésből működő, a tanulók általános iskolai felzárkózását segítő tanodák évente közel 5,5 ezer gyermeket érnek el. A hátrányos helyzetű tanulók általános iskolai és középiskolai sikerességének elősegítését szolgáló Útravaló Ösztöndíjprogram keretében a 2021/2022. tanévben mintegy 10,3 ezer tanuló részesül ösztöndíjban és mentori támogatásban. Ugyanezen kör iskolai sikerességét, a lemorzsolódás megelőzését szolgálja komplex módon az Arany János Tehetséggondozó Program (AJTP) és az Arany János Kollégiumi Program (AJKP). Az Arany János Programok tanulói összlétszáma 3.043 fő a 2021/2022. tanévben. A programok 2022-ben tanulmányi ösztöndíj-elemmel egészülnek ki. Az Arany János programokban a 2020/2021. tanévben végzetek több, mint 60 százaléka felsőfokú vagy további szakmai tanulmányokat folytat, illetve sikeresen belépett a munkaerőpiacra. A felsőfokú végzettséggel rendelkező romák számának növelése, valamint társadalmi szerepvállalásuk erősítése érdekében összesen 11 felsőoktatási roma szakkollégiumban segítik több száz roma fiatal egyetemi, főiskolai tanulmányait. A 2021/2022-es tanévben 343 fő hallgató kezdte meg tanulmányait a szakkollégiumokban, közülük 2022-ben várhatóan 55 fő szerez diplomát.

A **Tanítsunk Magyarorszáért középiskolai mentorprogram** célja a hátrányos helyzetű fiatalok oktatási rendszerből történő lemorzsolódásának csökkentése, valamint munkaerőpiaci integrációjának támogatása. A mentorprogram keretében a felsőoktatásban aktív jogviszonnal rendelkező hallgatók mentorálnak középfokú oktatásban résztvevő (többségében 14-19 éves) tanulókat a középiskolai oktatókkal együttműködve.

A Kormány célkitűzései között szerepel a kiemelkedő teljesítményre képes gyermekek, fiatalok megtalálása és célzott, hosszú távú segítése annak érdekében, hogy tehetségük kibontakozzon és a lehető legjobban hasznosuljon. Az e célok megvalósítását szolgáló **Nemzeti Tehetség Program** keretében a 2021. évi forrás terhére összesen 27 pályázati felhívás került meghirdetésre, melynek eredményeképpen 1355 pályázó részesült közel 3,8 milliárd forint támogatásban.

Az oktatási rendszerek sikeressége elsősorban a **pedagógusokon** múlik, ezért felkészültségük és megbecsültségük növelése elengedhetetlen. 2022-től átlagosan 10 százalékos mértékű (a pályakezdők esetében közel 30 százalékos) béremelésről döntött a Kormány.

Magyarország Kormánya a **fenntartható fejlődésre nevelés** terén az utóbbi években számos intézkedést tett. A fenntartható fejlődést mint horizontális célt integrálta a módosított Nemzeti Alaptanterv. A fenntartható fejlődést integráló iskolai nevelés része a pedagógusképzési program tartalmi követelményeinek. A magyar **Ökoiskola Hálózatot** 22 évvel ezelőtt alapították. Ökoiskola címmel azokat a köznevelési intézményeket ismeri el Magyarország Kormánya, amelyek pedagógiai programjukban deklaráltnak, rendszerszinten, a mindennapos nevelés-oktatás, valamint az iskola működtetésének szerves részeként foglalkoznak az egészség- és környezettudatosság témájával, és kiemelt figyelmet szentelnek a fenntarthatóságra nevelés ügyének. 2022 márciusára 1300-ra nőtt az ökoiskolák száma. Az Ökoiskola Hálózat munkáján túl a fenntarthatóságra nevelés kompetenciái 2018 óta a pedagógusok kompetencia-keretrendszerének része, a fenntarthatóság témái beépültek a nemzeti kerettantervekbe és a tankönyvekbe, továbbá kidolgozásra került a fenntartható fejlődés szabadon választható tantárgy kerettanterve is. A **Magyar Zöld Óvoda Hálózat** 16 éve működik. Magyarország aktívan közreműködik a fenntartható fejlődést integráló oktatáshoz kapcsolódó nemzetközi munkában.

8.2 Felsőoktatás

A Kormány célja a globális kihívásokra válaszolni képes, a **hosszabb távú gazdasági és társadalmi célokkal is összhangban álló minőségi felsőoktatási rendszer kialakítása**, amely minél több diák számára nyújt versenyképes tudást, és emellett alkalmas a kutatói utánpótlás megerősítésére. További prioritás a magyar egyetemek nemzetközi versenyképességének, oktatási színvonalának növelése, Magyarország regionális tudásközponttá válása.

2020-ban a 30-34 éves fiatalok körében a felsőfokú végzettségűek 33,2 százalékos aránya mintegy 8 százalékponttal volt kevesebb, mint az EU átlag (41 százalék). Bár 2010 óta a 30-34 éves magyar fiatalok körében a felsőoktatásban végzettség aránya az uniós tagállamok átlagánál némileg nagyobb mértékben növekedett, ennek ellenére az induláskori jelentős hátrány miatt továbbra is számottevő lemaradásban van.

A felsőoktatás megújításának részeként sor került a **felsőoktatási modellváltásra**, amely a remények szerint egy **rugalmasabb működési környezetet** teremt az intézmények számára, kivonva ezeket a költségvetési intézmények működését meghatározó szabályrendszer alól. A váltásnak az is célja, hogy javuljon a felsőoktatás minősége, nemzetközi versenyképessége, és az intézmények érdemben hozzá tudjanak járulni régiójuk társadalmi-gazdasági fejlődéséhez. A modellváltó egyetemeken a vagyonkezelő alapítványok és a felsőoktatási intézmények vezetésének közreműködésével kialakításra kerül egy **mutatószám rendszer, ami alapján az állam mérni és ellenőrizni tudja a teljesítményt, meghatározva az intézmények 3-5 évre szóló keret-megállapodásban rögzített finanszírozását is**. Az oktatás és a kutatás mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap az egyetemek harmadik missziója is, vagyis, hogy tudásukkal hozzá tudjanak járulni a társadalmi problémák megoldásához, gazdasági környezetük fejlődéséhez, innovativitásának javulásához. Az alapítványok kuratóriumi tagjainak teljesítményét az fogja minősíteni, hogy az egyetem hogyan halad előre céljai megvalósításában. A siker érdekében együttműködés alakult ki az intézményvezetés, a szenátus, a hallgatók és a kuratórium között. A modellváltás során 2021-ben 13 felsőoktatási intézmény került közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványi fenntartásba, és összesen 21 intézmény működik már ebben a formában. 2021 szeptemberétől több, mint 180 ezer hallgató kezdte meg a tanulmányait ilyen intézményben, ami az összes hallgató 62,7 százaléka. 2022-ben már a 40 ezer fős létszámot is eléri a külföldi hallgatók száma a modellt váltó intézményekben. A Times Higher Education (THE) listáján idén már 11 magyar egyetem szerepel a világ legjobb 5 százalékában.

A felsőoktatási modellváltáshoz kapcsolódóan a Kormányzat megduplázta felsőoktatási ráfordításait, így a legtöbb intézményben jelentős **bérfejlesztés** is megvalósult. A bérfejlesztési program kiterjed az állami és egyházi fenntartású intézményekre is. 2021 szeptemberében és 2022 januárjában, két lépcsőben történt legalább 15-15 százalékos béremelés, azonban ettől több intézmény is eltért, és akár jelentősebb emelést is végrehajtottak. Az egyetemek finanszírozásának növelésével az intézményi vezetők nagyobb mozgásteret kaptak arra, hogy a tehetséges, jó teljesítményű oktatókat ott tartsák és meg is fizessék, esetleg külföldi oktatókat alkalmazzanak, továbbá, hogy ösztöndíjakat ajánljanak fel a hallgatóknak, teljesítmény- vagy rászorultsági alapon. A modellváltás keretében több felsőoktatási intézmény (Állatorvostudományi Egyetem, Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, ELTE Lágymányosi Déli Tömb, BGE Hallgatói Központ) infrastrukturális fejlesztése valósul meg.

Az egyházi oktatásnak és felsőoktatásnak, jelentős történelmi hagyománya van hazánkban. Az elmúlt évek során jelentősen nőtt az egyházi felsőoktatási intézmények hallgatói létszáma, így szükségessé vált a modellt váltó felsőoktatás minőséget javító gyakorlatát a kibővült intézményi körre is kiterjeszteni. Az **egyházi fenntartású intézmények** a finanszírozásra több, az állam által nyújtott garanciát kapnak.

2004-ben az Universitas Program keretében mintegy 54 darab, 20 éves futamidejű felsőoktatási projekt (oktatás-kutatási infrastruktúra, új diákokthoz, kollégiumi rekonstrukció) indult a köz- és magánszféra együttműködésében (PPP-konstrukcióban), 18 felsőoktatási intézmény közreműködésével. A finanszírozási és üzemeltetési kockázat nagy része az állami szereplőre, illetve az intézményre hárult, ami az intézmény teherviselő-képességét meghaladta. Ezért az állam több intézmény esetében a szerződések megszüntetése mellett döntött és ezzel jelentős jövőbeli többlet kiadástól kímélte meg a felsőoktatási intézményeket. Az állam egyszeri forrást biztosított a PPP-hez kapcsolódó projektek kiváltásához az intézmények hatékonyabb, takarékosabb gazdálkodása

érdekében. 2021-ben összesen **14 PPP szerződés kiváltására került sor**, 7 darabra csökkentve ezzel a PPP konstrukcióban működő szerződések számát.

A felsőoktatás strukturális megújulásához kapcsolódóan 2021 folyamán megindult a képzési területeken a **digitális tananyagfejlesztés** az alábbi beavatkozási területek mentén: (i) az elektronikus formában előállított oktatási tartalmak bővítése országos koordinációban; (ii) a legértékesebb hagyományos tankönyvek, folyóiratok, oktatási anyagok koordinált digitalizálása. A beruházás további célja a felsőoktatási intézmények hallgatóinak és munkatársainak digitális készség-és, kompetencia-fejlesztése. A projektet a Kormány HEE forrásból tervezi finanszírozni. A tervezett beruházás hozzájárul ahhoz, hogy magasan képzett magyar munkaerő álljon rendelkezésre egy újabb válság esetén a magyar gazdaság számára, és a felsőoktatási intézmények magas színvonalon biztosítsák a digitális oktatást minden hallgató részére.

A munkaerőpiaci igényeknek megfelelő felsőoktatási képzésekhez kulcsfontosságú a **felsőoktatás képzések gyakorlatorientált átalakítása**, amelynek keretében a belső gyakorlóhelyek infrastrukturális fejlesztése, digitális infrastruktúra- és kompetenciafejlesztés, felsőoktatási hallgatók és dolgozók készségfejlesztése, nemzetköziesítési tevékenység valósul meg. A projekt előkészítése megtörtént, a finanszírozást a Kormány HEE forrásból tervezi.

A HET egyetemek megújítását célzó reformjai keretében a Kormány tervei között szerepel a **felsőoktatás ágazati modernizációja** is. A tervezett reform egyszerre célozza a felsőoktatás képzési rendszerének gyakorlati fókuszú átalakítását, teremti meg egyes területeken a szakképzéssel és az innovációval való képzési és szabályozási együttműködését, továbbá erősíti meg a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelően a felsőoktatáshoz kapcsolódó továbbképzés, ráképzés és átképzés rendszerét.

A **minőségi digitális felsőoktatás** projektet az EU Technikai Támogatási Eszköze (TSI) támogatja. A projekt keretében Magyarország minőségbiztosítási rendszerének elemzése fog megvalósulni és a minőségi digitális felsőoktatás biztosítása módjának vizsgálata. A projekt támogatni fogja a szakpolitikai döntéshozatalt új minőségi szabványok elfogadásában, továbbá ajánlásokat fogalmaz meg egy külső minőségbiztosítási keretrendszerre, valamint új külső és belső minőségbiztosítási szolgáltatások és támogatási mechanizmusok kialakítására vonatkozóan, amelyek segítik az intézményeket a minőségi digitális felsőoktatás nyújtásában.

8.3 Szakképzés

Az **új törvényi háttér** alapján 2020. szeptember 1-jétől elindult **új szakképzési rendszer**, a megújulás érinti a szakképzés rendszerét, tartalmát, módszertanát. Az átalakítás célja a szakképzés vonzóbbá tétele, a duális képzésben résztvevők körének szélesítése, a szakképzési centrumok tanműhelyeinek fejlesztése, valamint a szakképző intézmények kulcskompetencia-fejlesztő kapacitásainak megerősítése, hozzájárulva ezzel a végzettség nélküli iskolaelhagyók számának csökkentéséhez is. A bevezetést segítik a szaktárca által szervezett workshopok és konferenciák, a szakképzés együttműködési rendszerében részt vevő személyek tevékenységei, az erre a célra létrehozott **Innovatív Képzéstámogató Központ** (a továbbiakban: **IKK**), a vezetői és oktatói továbbképzések, valamint a szakképzési törvény és végrehajtási rendelete magyarázatát tartalmazó kézikönyv 2021-es megjelenése. További szakmai testületek is támogatják a szakképzés fejlesztését:

a **Szakképzési Innovációs Tanács** (a továbbiakban: SZIT) tematikus munkacsoportjain keresztül segíti a működést, fejlesztést támogató folyamatokat. Emellett a gazdasági szereplők a gazdasági kamara koordinálásával **ágazati készségtanácsokat** alakítottak 2018-ban, melyek 2021-ben 19 ágazatban vettek részt az új szakképzési oktatási szakmai tartalmak kidolgozásában, a munkaerőpiaci igények és a képzési kínálat összehangolásában. A szakképzés tartalmi szerkezetének fejlesztése keretében uniós forrásból támogatva megkezdődött a digitális tananyagfejlesztés.

A szakmai oktatás színvonalának emeléséhez, hatékonyságának növeléséhez meghatározó módon járult hozzá a szakképzésben dolgozó oktatók foglalkoztatási kereteinek átalakítása, rugalmasabbá tétele, mely keretében **jelentős, átlagosan 30 százalékos béremelés** valósult meg, ami lehetővé teszi a versenyszféra szakembereinek nagyobb arányú bevonását a szakmai oktatásba. Az intézkedés az állami szakképző intézményekben dolgozó 32 ezer szakember, köztük mintegy 20 ezer főállású oktató bérét érintette, és éves szinten 35 milliárd forint többletráfördítást jelent. A béremelés mellett teljesítményalapú bérezés és **oktatói minősítési rendszer** valósult meg, utóbbi folyamatos követés mellett három évente ad értékelést. A **szakképzés intézményrendszerének átalakítása** a technikumok megjelenésével öt éves (szakmai és közismereti) képzés keretében segíti a fiatalokat az érettségi és a technikus oklevél együttes megszerzéséhez. Emellett a megújult szakképző iskolákban 3 év alatt szerezhetnek piacképes, gyakorlatorientált szakmát a fiatalok. A szakképzési centrumokon belül működő **akkreditált vizsgaközpontok kialakítása** jelenleg folyamatban van, a tanúsítási rendszerkövetelmények kidolgozása 65 képzési területen már megtörtént. 2025 végéig az együttműködési megállapodással rendelkező szakképző intézmények az akkreditáció nélkül is tarthatnak szakmai vizsgákat. Amennyiben adott centrumban, vagy szomszédos megyében nincs vizsgalehetőség, a 2021. áprilistól működő Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt. központilag szervezi meg a vizsgáztatást (tavaly közel 5 ezer fő esetében). A **KRÉTÁ-hoz illesztett vizsgáztatási rendszer** kialakítása folyamatban van, indulása 2022. évben várható.

Továbbra is **ingyenes az első két alapszakma és az első szakképesítés** (pl. felnőttek továbbképzése) megszerzése a szakképző intézményekben folytatott tanulmányok esetén. A lehetőségek kihasználását jelzi, hogy a szakképzési centrumokban a 2020/2021. tanévben mintegy 14 ezer felnőtt oktatása, képzése valósult meg az új struktúra szerint. A 2020/21-es tanévben közel 257 ezer fő tanult a szakképző intézményekben – szakképző iskolákban és technikumokban - (beleértve a szakképzést folytató többcélú köznevelési intézményeket is), ebből közel 209 ezer tanuló nappali rendszerben. A szakképzésbe felvett tanulók száma 2018 óta emelkedik: akkor 50 ezer fő, míg az idei tanévben már közel 55 ezer főt vettek fel az intézmények, ebből technikumba több, mint 35 ezer főt. A szakképzésbe felvett tanulók száma további 7 százalékkal emelkedett. Emellett a szakképzésből 2021-ben 20 százalékkal többen tanultak tovább felsőoktatásban, mint 2020-ban.

A tanulók részére általánosan bevezetésre került a **tanulmányi ösztöndíjrendszer és a pályakezdési juttatás**, melyek növelik a szakképzés vonzerejét. A szakképzési ösztöndíjrendszer átalakítása után a tavalyi (2020/2021-es) tanévben közel 8 milliárd forint jutott az **új tanulói juttatásokra** (közel 8 milliárd forint ösztöndíjra és egyszeri pályakezdési juttatásra mintegy 69 ezer tanuló részére)) Az idei (2021/2022-es) tanévben eddig mintegy 5,1 milliárd Ft forrásból már közel 110 ezer tanuló részesült ösztöndíjban. Az ösztöndíjat a duális képzésben **szakképzési munkaszerződés** alapján munkabér váltja fel (a duális képzésben résztvevők a minimálbér 50-80 százalékára számíthatnak). A vállalatokat továbbra is **adókedvezmény** ösztönzi tanulók felvételére, illetve munkaszerződés megkötésére. Az ösztöndíjrendszert 2021. májustól a szakképzésre is kiterjesztett **Diákhitel konstrukció** is kiegészíti,

amely 3,6 milliárd forint várható hitelkihelyezéssel 7,8 ezer tanuló oktatásban való részvételét segítheti 2022-ben.

Folytatódik a **szakképzés infrastruktúrájának és felszereltségének intenzív fejlesztése**. Költségvetési támogatás felhasználásával közel 16,3 milliárd forint összértékben több száz kisebb felújítás, eszközbeszerzés történt az elmúlt években. Átfogó, komplex fejlesztések indultak Győrben, Miskolcon, Kecskeméten, Békéscsabán, Esztergomban és Budapesten megközelítőleg 20 milliárd forint értékben, melynek keretében lehetőség nyílt a szakképzési centrumok színvonalas működését segítő infrastruktúra-fejlesztésekre, épületfelújításokra. A duális képzésben résztvevő vállalatok szerepvállalásának fokozása és a mikro-, kis- és középvállalkozások (a továbbiakban együttesen: kkv-k) duális képzésben való részvételi arányának növelése érdekében további 8 milliárd forint fejlesztési forrást biztosított a szakterület 2021-2022-ben az **ágazati képzőközpontok létrehozását** és a szakmai oktatás korszerűsítését elősegítő infrastrukturális és eszközfejlesztések megvalósítására, az ágazati képzőközpontok működtetésében résztvevő vállalati és szakképzési szakemberek felkészítésére. Emellett a képzési feladatok megosztása érdekében tudásközpontok, illetve vállalati képzőközpontok is létrehozhatók felsőoktatási intézményekkel együttműködésben. Duális képzőhelyként a gazdasági kamara jelenleg 6 ágazati képzőközpontot vett nyilvántartásba és 15 nyilvántartásba vétele folyamatban van. Az ágazati alapoktatást követően a szakirányú oktatás biztosítja a tanuló számára az ismeretek és készségek fejlesztését, azok átültetését a gyakorlatba. Az ágazati képzőközpont az alapító vállalatok közös (műhely) infrastruktúrájában fogadja a tanulókat, előnye, hogy a tagokat nem terheli adminisztráció (jelenléti ív, szakképzési munkaszerződés, és bérezési feladatok).

A Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program és a már meglévő védelmi ipari és fegyvergyártást érintő nemzetközi megállapodások, valamint a jövőben tervezett hasonló beruházások növelik a szakirányú közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkező munkaerő iránti igényt, melyhez a megfelelő oktatási képességek, kompetenciák megerősítése szükséges. Ennek érdekében a Védelmi Ipari Képzésfejlesztési Stratégia a humán erőforrás és a képzési bázis megerősítését is célul tűzte ki. A jelenleg előkészítési vagy megvalósítási szakaszba jutott beruházások alapján 7 ezer fő körül alakulhat a **védelmi iparban foglalkoztatott munkaerő** nagysága 2030-ban.

A szakképzésben tanulók **tudás- és képességszintjét digitális környezetben működő mérés-értékelési keretrendszer** méri, melynek célja a kompetenciahátránnyal küzdő tanulók azonosítása és a készségek, képességek tanórai, illetve tanórán kívüli fejlesztése (közel 2 ezer csoport lett kialakítva). A 9. osztályos tanulók felmérésében 2020. szeptemberében összesen 422 szakképző intézményben közel 70 ezer tanuló vett részt. A felmérésben részt vevő szakképzési centrumok és agrár szakképző intézményi konzorciumok esetében az induláskor (2016/2017 tanév) mért átlagos 9,6 százalékról a lemorzsolódás a 2019/2020 tanév végére a 6 százalékra csökkent.

2021-ben megvalósult a **szakképzési pályakövetés első (kísérleti) kérdőíves vizsgálata**, és 2022-ben elindult a pályakövetésben az államigazgatási adatok összekapcsolására épülő adatintegrációs modul. Ennek segítségével értékelhető a képzések munkaerőpiaci megfelelősége, továbbá regionális és intézményi szintű hatékonyság-elemzés is készíthető. A **munkaerőpiaci előrejelző rendszer** kialakítása megtörtént, 2021. decemberben elindult, az adatok feltöltése zajlik, a munkaerő közvetítők álláshirdetéseit negyedévente gyűjti a rendszer a munkaerőpiacon szükséges képzések feltárása céljából.

A végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése érdekében az új rendszerben több új intézkedés is bevezetésre került. Az új szakképzési rendszer a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók segítésére, a lemorzsolódás megelőzésére több lehetőséget, programot is biztosít. Ezek a 2020/2021. tanévben mintegy ezer tanuló számára nyújtottak segítséget, az **orientációs év, dobbantó program** és a **műhelyiskola** segítségével. A beiskolázás utáni bemeneti méréseknek és az ehhez kapcsolódó egyéni fejlesztéseknek köszönhetően a bukások száma is csökkent az elmúlt évben. A 2021/2022 tanévben 565 fő tanul a dobbantó programban, és 569 fő vesz részt műhelyiskolai képzésben. A részzakmára való felkészítés során folyamatos mentori támogatás segíti a tanulót. A KRÉTA rendszer részeként a szakképzési centrumok tagintézményeiben 2019-től működik a **korai iskolaelhagyás megelőzését támogató ESL modul**, mely lehetőséget nyújt a szakképző intézményekben tanulók tanulmányi eredményeinek értékelésére, szükség esetén szakértő bevonására. Az **Apáczai ösztöndíj** a szakképzésben tanuló, hátrányos helyzetű fiatalok tehetséggondozását támogatja mentorálással kiegészítve.

Az új szakképzési és felnőttképzési rendszer nagyobb rugalmasságot és átjárhatóságot biztosít a munkaerőpiacról az iskolarendszerbe. Szakmai képzést felnőttképző folytathat, a képző csak tanúsítvány kiállítására jogosult, vizsgáztatni csak akkreditált vizsgaközpontban lehet a megadott programkövetelmények alapján. A képzési idő csökkenthető a korábbi végzettségek figyelembevételével. 2022 januárjáig összesen 59 képzési területen 463 nyilvántartásba vett programkövetelmény került közzétételre. Az **ingyenes szakmaszerzés** (két szakma, illetve egy szakképesítés) lehetősége továbbra is fennáll, a 2020/2021-es tanévben közel 14 ezer fő vett részt képzésben, közülük 4 ezer fő rövidített képzésben összesen 107 szakmában. Érettségi utáni képzésben 2021/22-es tanévben tanulóként közel 19 ezer, felnőttképzésben több, mint 11 ezer fő vett részt (előbbi 19 százalékos, utóbbi 23 százalékos növekedés egy év alatt). A képzési és kimeneti követelmények alapján **kimeneti szabályozás valósul meg** a szakképzésben. 2021. szeptember 1-jéig összesen 177, a korábbi OKJ-t felváltó képzési és kimeneti követelmény és ahhoz kapcsolódóan 177 programterv elfogadása történt meg.

A **digitálistananyag-fejlesztés** szükségét az elmúlt két év kényszerű digitális oktatása megerősítette. Az oktatás hatékonyságát segítette az ebben az időszakban létrehozott **Szakképzési Tananyagtár** is, amely folyamatosan bővül, jelenleg közel 16 ezer felhasználó számára több mint 4600 tananyag érhető el, melyeket oktatók fejlesztettek ki. Emellett 2022 végéig tervezett közel 90 szakma tananyagának összesen 15 milliárd forintos fejlesztése. A „szakképzési intézményrendszer átfogó fejlesztése” című felhívás keretében minden szakképzési centrumban kialakításra került egy **Digitális Közösségi Alkotóműhely** (a továbbiakban: DKA), összesen eddig 63 DKA tanteremmel, amely egy olyan speciális oktatási tér, amelyben projektalapú oktatás, kísérletezés zajlik.

A hazai forrásból megvalósuló fejlesztési programok keretében a 2020-2024 közötti időszakban (egy részük a Modern Városok Program keretében, 9 településen) összesen 76 milliárd forint értékben történnek a szakképzést érintő **intézményfejlesztési, kapacitásbővítési beruházások** 14 városban, melyek részeként tanműhelyek, kollégiumok kapacitásbővítése, intézmények felújítása történhet meg.

9. Egészségügy

Magyarország fő egészségügyi mutatói

Magyarországon 2000 és 2019 között az uniós átlag fölötti mértékben, 71,9 évről 76,5 évre nőtt a születéskor várható élettartam²⁰. A Covid-járvány kitörését megelőző évig elért 4,6 éves növekedés egyaránt köszönhető az orvosi ellátások korszerűsödésének, az egészségügybe történő növekvő állami beruházásoknak, a polgárok egészségtudatosabb életvitelének és a folyamatosan csökkenő csecsemő-halandóságnak. Az egészségben töltött évek számát tekintve Magyarország valamivel az EU átlag alatt szerepel, amivel hazánk a 13. helyet éri el a 27 tagállam között.

A koronavírus világjárvány hatására 2020-21-ben megnőtt a természetes fogyás mértéke, az Országos Tisztifőorvosi Hivatal hivatalosan mintegy 40 ezer fő többlethalálozást regisztrált.²¹ A Covid-19 járvány miatt a 60 évesen várható élettartam is csökkent, a nőknél 0,65, a férfiaknál 0,71 évvel, ami uniós szinten nem számít kirívónak (6 tagállam esetében 1 év, vagy afeletti volt a visszaesés 2019-hez képest)²².

Egészségügyi kiadások

Az elmúlt évtizedben folyamatosan növekedtek a Kormány egészségügyi kiadásai: míg 2010-ben 1 373,2 milliárd forintot, addig 2019-ben már 2 061,9 milliárd forintot fordított az egészségügyre. Ennél jóval nagyobb ütemben, több, mint háromszorosára – 2010 és 2019 között 32,4 milliárról 105,3 milliárdra – emelkedett az állami egészségügyi beruházások összege.

4. sz. táblázat

Kormányzati egészségügyi kiadások

Megnevezés	2010	2014	2018	2019
Kormányzat egészségügyi kiadása összesen, (Mrd Ft)	1 373,2	1 550,5	1 983,3	2 061,9
Egy főre jutó állami egészségügyi kiadás, (ezer Ft)	137,3	157,1	202,9	211,0
Állami egészségügyi beruházások, (Mrd Ft)	32,4	74,8	56,5	105,3

Forrás: KSH

Kiemelt intézkedési területek az egészségügyben

Egészségügyi humán erőforrás-kezelés

A magyar egészségügy óriási kihívásokkal küzd humán erőforrás terén: a szakma rohamosan öregszik és jelentős a fiatal és középkorú orvosok elvándorlása. A negatív trend megfordítását a Kormány

²⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00205/default/table?lang=en>

²¹ https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/nep/nep2202.html?utm_source=kshhu&utm_medium=banner&utm_campaign=theme-nepesseg-es-nepmozgalom

²² https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Mortality_and_life_expectancy_statistics#Eurostat%20#StatisticsExplained

béremelésekkel, az ellátási rendszer többletfinanszírozásával, valamint a vidéki háziorvosok munka- és életkörülményeinek javításával igyekszik elérni.

2021. március 1-jével hatályba lépett az **egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló 2020. évi C. törvény** (a továbbiakban: **Esztv.**), mely a szerződési jogviszonyt aláíró orvosok számára átláthatóbb foglalkoztatási körülményeket, valamint **három lépcsőben megvalósuló, történelmi léptékű béremelést** biztosít. A többlépcsős béremelési program megvalósítására a Kormány 300 milliárd forintot költött csak **2021-ben**.

Az egészségügyi szakdolgozók bére 2022 januárjában 30 százalékkal, 2019 és 2022 között több lépcsőben, összesen 72 százalékkal emelkedik. ²³

A Kormány külön határozatban 96,1 milliárd Ft forrásnövekedést biztosított 2021-re **a háziorvosi rendszerben dolgozók** számára, mely közel 18, 4 ezer alapellátásban dolgozó orvost, fogorvost és szakdolgozót érintet

Az illetményen felül járó díjak, juttatások – kiemelten az ügyeleti díjak – tekintetében is jelentős változás következett be **2022. január 1-jével**. Az **ügyeleti díj** az intézmény és az adott szakorvosi szakma valós leterheltségtől függően kerül megállapításra, így szabályozása **átláthatóvá és országosan egységessé vált**.

A Kormány a hazai egészségügyi ellátórendszer szakembermegtartó-képessége az egészségügyi ellátás megfelelő minőségének biztosítása érdekében 2021-ben 554 korszerűsített vagy újonnan kialakított szolgálati lakást adott át egészségügyi szakdolgozóknak, 2022-ben további 435 átadása tervezett.

Az egészségügyi ellátás elérhetőségét támogató intézkedések

A magyar lakosság általános egészségi állapota nem megfelelő, az elmúlt években tapasztalt javulás ellenére, mind a születéskor, mind az egészségben töltött várható életévek száma még mindig az Európai Unió átlaga alatt van. A Kormány célja a lakosság egészséges életmódjának támogatása, a szűrések minél széleskörűbbé tétele, valamint az alapellátás elérhetőségének és színvonalának javítása. **Az új ágazati stratégia központi eleme a népegészségügyi fókuszú alapellátási rendszer megerősítése.**

A Kormány 2021-2022-ben több szakmai, módszertani fejlesztést hajtott végre, melyek célja a mindenkori járványok ellátórendszerét érintő hatásainak enyhítése és a megbízhatóságának növelése volt. Létrejött a **Nemzeti Egészségügyi Információs Központ**, ami az év minden napjának 24 órájában telefonon és online különböző platformokon elérhető információs szolgálatot biztosít, országszerte javítva a betegek esélyegyenlőségét. A projekt 2021-ben indult a Nemzeti Egészséginformatikai Stratégia részeként, további üzemeltetéséhez RRF források szükségesek.

Magyarországon évek óta jelentős probléma a várólisták hossza, amelyet a koronavírus járvány még tovább súlyosbított az elhalasztott műtétek miatt. Ezen a problémán kíván segíteni a Kormány a **kiemelt várólista csökkentési programja**, amely a műtetre várakozók számának és a várakozási időnek a csökkentését egyaránt magában foglalja. A program lebonyolítására és finanszírozására

²³<https://www.hrportal.hu/hr/egeszseguqyi-bertabla-20201230.html>

12,2 milliárd forint állt rendelkezésre 2021. szeptember és december között, az eredmények jelentkezése 2022-től várható.

Az egészségügy átfogó megújítására irányuló, a legnagyobb egészségveszteségek mérséklését célzó, 2019–2030 közötti időszakra szóló öt nemzeti egészségügyi program közül a Nemzeti Rákellenes Program keretében valósulnak meg a sikeresnek mondható **népegészségügyi szűrések**. A program célja a legnagyobb egészségveszteségek mérséklése. Jelenleg két kiemelt szűrés működik országosan, a **vastagbéliszűrés és a „Helybe visszük a vizsgálatokat”** szűrőbuszprogramok. A Covid-19 járvány miatt a vizsgáló buszok az elmúlt két évben gyors vírusesztet és PCR szűréseket végeztek, azonban az idei évben újraindulnak az eredeti céllal.

A Kormány célul tűzte ki a **Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) megerősítését** és továbbfejlesztését 2022. május és 2025 vége között bruttó 20 milliárd forint értékben, nagyobb részt RRF forrásból történő finanszírozással. A fejlesztés megvalósításának kiemelt célja az alapellátás fejlesztése, prevenció, az emberek egészségi állapotának nyilvántartása, valamint a hatósági feladatellátás és járványügyi rendszer, illetve a saját egészségügyi szolgáltató képességek megerősítése és továbbfejlesztése.

Infrastrukturális és finanszírozással kapcsolatos fejlesztések

Az egészségügy finanszírozásának és eszközparkjának megreformálása évek óta a kormányzati egészségügyi intézkedések fókuszában van, tekintve, hogy a kórházak nem fenntartható finanszírozása, valamint az épületek és a használt orvosi eszközpark előregedett állaga rendszerszintű problémát jelentenek. Ennek megoldása érdekében a **Kormány** évek óta jelentős összeget költ **infrastrukturális fejlesztésekre**, ami **2021-ben 102 milliárd forintot, az összes egészségügyi költségek 13 százalékát** jelentette.

Az aktív ellátásban rendelkezésre álló kapacitások átcsoportosítását, illetve az egészségügyi ellátás hatékonyságának növelését célozza az **egynapos sebészeti ellátás rendszerének fejlesztésére** létrehozott EFOP projekt az aktív fekvőbeteg-ellátási forma kiváltásával. Az újonnan kialakított, illetve **felújított egynapos sebészeti részlegek** kivitelezései összesen **11 kórházi helyszínen** valósultak meg: Nyíregyházán, Mátészalkán, Győrben, Salgótarjánban, Székesfehérváron, Baján, Szolnokon, Tatabányán, Sopronban, Szombathelyen és Zalaegerszegen. A további, kivitelezéssel érintett helyszíneken (Kecskemét, Veszprém, Miskolc, Kaposvár) a fejlesztések várhatóan 2022 júliusáig befejeződnek. **Az orvostechikai eszközpark felújítása** során eddig országszerte összesen közel bruttó 5 milliárd forintért szereztek be műtői eszközöket, műszereket és berendezéseket. Az elvégzett felújítások érdemben hozzájárulnak a betegellátás minőségének és ezen keresztül a betegek állapotának javulásához.

Magyarország előkelő helyet foglal el a daganatos betegségekből eredő halálozások terén, ezért célzott **onkológiai és kardiológiai eszközpark beszerzés és infrastrukturális fejlesztéseket** támogató állami beruházások kezdődtek el több megyei kórházban. A beruházás keretében 2023. december végéig a tervek szerint 100 férőhely kerül kialakításra.

A **vidéki kórházak fejlesztése évek óta folyamatosan zajlik**, 2021-ben Salgótarjánban a Szent Lázár Megyei Kórház komplex fejlesztése, ezzel együtt egy új Onkológiai Központ valósul meg,

Székesfehérváron a Szent György Egyetemi Oktató Kórház számára új belgyógyászati tömb épül, Tatabányán a Szent Borbála Kórház további fejlesztése zajlik. A fejlesztések jelentősen javítják az ország különböző régióiban az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést és esélyegyenlőséget.

Az **Országos Vérellátó Szolgálat új országos központjának megépítésére** pályázati kiírás, kormányhatározat és Támogatói Okirat készült. A vérellátó és transzplantációs szolgáltatás fejlesztésének eredményeként a lakosság életminőségében és várható élettartamában is jelentős javulás várható (2023 után a tervezett éves esetszám figyelembe vételével 1848 életév elvesztését akadályozhatja meg évente). A projekt megfelel a zöld átállás szempontjainak is, mivel az új székház építésének klímaegyütthatója 40 százalék lesz, a beszerzendő gépjárművek a legkorszerűbb EURO besorolásúak lesznek, továbbá a mobil véradási pontok a közlekedésből származó károsanyag-kibocsátás mérséklése révén hozzájárulhatnak a légszennyezés csökkentéséhez.

A 21. század egészségügye: digitális és innovatív fejlesztések

Innovatív technológiai fejlesztésként **2022. januártól** elindult a **magyarországi közfinanszírozott robotsebészeti rendszer**.²⁴ A robotsebészet bevezetésével a minimál invazív sebészeti beavatkozások új, legkorszerűbb alkalmazására nyílik lehetőség hazánkban, jótékony hatást gyakorolva a sebészeti ellátások minőségi mutatóira. A robotsebészeti eljárás jelentősen javítja a betegek gyógyulási esélyét és a kórházban fekvőbetegként töltött idejét, ennek következtében várhatóan rövidülnek a műtéti várólisták is.

Az **egészségügy digitális átállásának támogatása program** a HET keretében megvalósítandó Országos Kórház Főigazgatóság (OKFŐ) pályázatok fő célja a 21. századi digitális ökoszisztémának megfelelő információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazása a megelőzés, a diagnosztika, a kezelés, valamint a betegutak követésének javítása érdekében.

Az Országos Kórház Főigazgatóság **hat kiemelt beavatkozási területen** valósít meg fejlesztő projekteket. Ezek a (i) telemedicina és az (ii) e-Health tudatos társadalom fejlesztése, az (iii) EESZT alaprendszerei és az ahhoz kapcsolódó rendszerek továbbfejlesztése, az (iv) egészségügyi adatvagyron fejlesztése és kiaknázása, az (v) ellátórendszer infrastrukturális biztonságának fejlesztése, valamint (vi) a szakmai adatgyűjtések, központi nyilvántartások fejlesztése és a szakmai folyamatok támogatása.

Egészséges életmódot népszerűsítő intézkedések

A magyar lakosság egészséges életmódra ösztönzése kiemelt kormányzati cél, mellyel a mozgásszegény életmód okozta civilizációs betegségek kialakulását szeretné a Kormány megelőzni, illetve a már meglévőket, köztük a gyermekkori elhízást, visszaszorítani. Azért, hogy **valamennyi korosztály számára** legyenek elérhetőek **sportolási lehetőségek az ország bármely településén**,

²⁴ A robotsebészet hazai bevezetését az egyes egészségügyi és egészségbiztosítási tárgyú miniszteri rendeletek robotsebészeti eljárásokkal összefüggő módosításáról szóló 59/2021. (XII. 28.) EMMI rendelet tette lehetővé, amely 2022 januárjától biztosítja a robotsebészeti eljárások elszámolását.

a Kormány évek óta kiemelt beruházásként hoz létre országszerte új iskolai tornatermeket, tanuszodákat és sportparkokat.

A Kormány **2022 során 25 sportberuházást** támogat 54 milliárd forint értékben Magyarország legkülönbözőbb méretű településein (Csongrád, Hévíz, Demecser, Makó, Túrkeve, Nagyhalász, Budapest, Hőgyész, Debrecen, Vecsés, Berettyóújfalu, Kecskemét, Kisvárd, Zalaegerszeg, Sárospatak). A beruházások keretében kézilabda- és multifunkcionális csarnokok, valamint sportparkok épülnek a lakosság számára. A helyben található sportolási és rekreációs létesítmények támogatják a magyar lakosság egészséges életmódra ösztönzését, valamint vidéki életforma vonzóbbá tétele által várhatóan az elvándorlást is csökkentik.

10. Fenntartható gazdaság

10.1 Környezetvédelem

Az EU egyik leghangsúlyosabb védekezési és egyben fejlesztési területe továbbra is a klímaváltozás hatásainak enyhítését célozza. Ennek érdekében Magyarország is további előrelépéseket tett és vállal a jövőben a fosszilis energiahordozók kivezetése, az épületek energiahatékonyságának javítása, a körforgásos gazdaságra való átmenet előkészítése, valamint a természetvédelmi és a városi zöld területek megóvása, illetve további növelése érdekében. Jelentős társadalmi innovációt képvisel a magyar zöld kötvények kibocsátásának folytatásaként 2021-ben meghirdetett első magyar zöld jelzáloglevél, amely mellett további, hosszú távon is hatékony támogatási lehetőségek nyíltak meg az energiahatékony építkezések ösztönzésére.

Úton a fenntarthatóság felé, átállás a körforgásos gazdaságra

A 2021 és 2026 közötti időszakra szóló **5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP5)** az EU 8. Környezetvédelmi Cselekvési Programjával összhangban készült el 2021-ben. Kiemelt célként kezeli mind az emberi egészség és életminőség környezeti feltételeinek javítását, mind a természeti értékek és erőforrások védelmét és fenntartható használatát. A klíma, energia- és közlekedéspolitikai környezettudatos átalakítása mellett Magyarország Kormánya nagy hangsúlyt helyez a víz- és hulladékinfrastruktúra, a biodiverzitás és a természet területén történő beruházásokra.

A **körforgásos gazdaságra** való áttérés (HET „G” komponens) elősegítéséhez számos jogszabály bevezetésével és a korábbiak módosításával újul meg a hazai hulladékgazdálkodás. 2021. július 1. óta fokozatosan kivezetésre kerülnek egyes egyszer használatos műanyagtermékek, amit szorosan követtek a július 3-tól kötelezővé vált figyelemfelkeltő jelölési követelmények. 2023. január 1-től már nem lehet díjmentesen adni az ételtároló edényeket, és megszűnik az egyszer használatos műanyag italtartó pohár. 2024. július 3-tól a kupakokat a műanyag italtárolókhoz kell rögzíteni, és 2025-től, majd 2030-tól egyre szigorodó előírások vonatkoznak majd a PET palackok másodnyersanyag-tartalmára, továbbá 2025-től, majd 2029-től az elkülönített gyűjtésre. 2021. július 1-től a környezetvédelmi termékdíjról szóló törvény módosításával jelentősen megemelkedik a hordtasakok termékdíja. Hosszú távon mindez jelentősen hozzájárul a lerakásra kerülő hulladék mennyiségének csökkenéséhez, ugyanakkor az újrahasznosítás kiterjesztéséhez, és mindezekkel párhuzamosan a gyártott termékek, különösen az egyszer használatos műanyagok háttérbe szorításához.

2021. május 26-án meghirdették a **Fenntarthatósági Pályázati Programot**, amely most már az elszámolási szakaszához ért. A 200 millió forintos keretből vissza nem térítendő támogatást igényelhettek olyan hazai vállalkozások, oktatási intézmények és szakmai szervezetek, amelyek a fenntartható fejlődéshez hozzájáruló terméket vagy szolgáltatást juttatnának piacra. A Planet Budapest 2021 Fenntarthatósági Expó és Világtalálkozó keretében is megmutatkozhattak az ezen irányba elmozduló vállalkozások. A fenntarthatósági alapú szemlélet népszerűsítésének és a szereplők egymással folytatott tárgyalásainak egy teljes hétig helyet adó nemzetközi szakkiallítás 10 milliárd forintos hazai forrásból valósult meg 2021. október végén, jelentős versenyhelyezettséghez juttatva a hazai környezetipari szereplőket.

A hulladékgazdálkodás terén tervezett fejlesztések

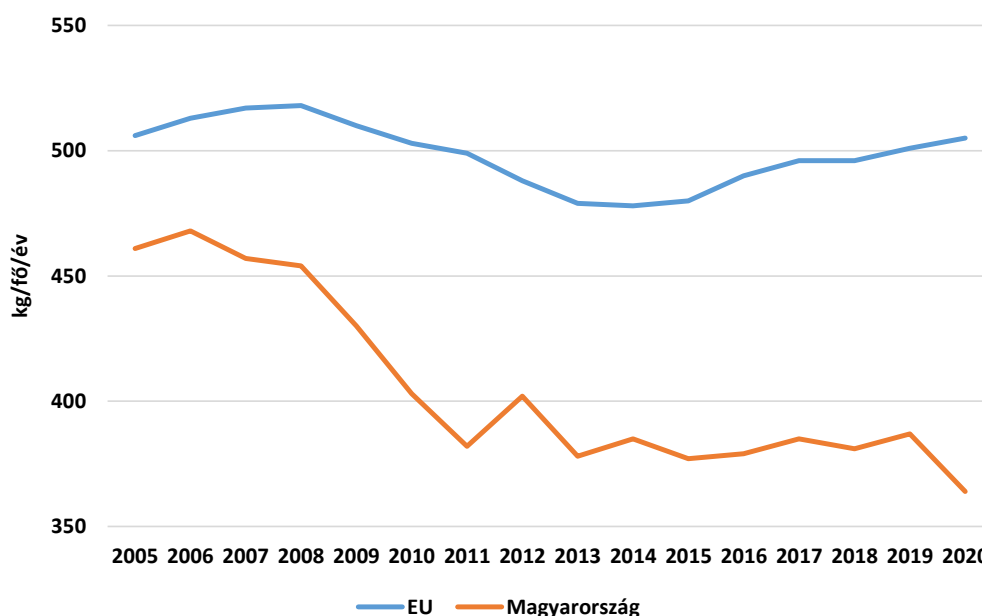
A 2020 februárjában meghirdetett **Klíma és Természetvédelmi Akcióterv (KTA)** egyik fő eleme az illegális hulladéklerakás felszámolása, valamint a „hulladékból érték” teremtése többek között az anyagában nem hasznosítható műanyag hulladék innovatív kezelési eljárással történő hasznosításával. Az egy évben kezelt műanyag hulladék mennyisége így 40 ezer tonnára nőhet. A jelenleg előkészítés alatt álló intézkedések 2021-től 2026-ig 206 milliárd forint – tervezetten félig hazai, félig RRF – forrásból segíthetik az ipari szektor átállását a körforgásos gazdaságra.

A fokozatos átálláshoz szükséges fejlesztésekhez összesen 416 milliárd forintos forrást tervez a Kormány hazai és RRF keretből. Az **Országos Hulladékgazdálkodási Terv (OHT)** 2021-2027 közötti időszakára vonatkozóan további 82,7 milliárd forintos kohéziós forrást irányoztak elő újrahasznosításra és a visszaváltási rendszer hatékonyságának növelésére. Az állami hulladékgazdálkodási közfeladatok megvalósításához 2023. július 1-től tíz év alatt legalább száz milliárd forint összegű beruházást kell megvalósítani a koncesszornak, aki az új modell szerint a feladatok ellátásáért lesz felelős.

Az egy főre eső **kommunális hulladékképződés** Magyarországon a gyakorlatilag stagnáló uniós átlaghoz képest kedvezőbben alakult: a 2020. évi 364 kg/fő mennyiségű települési hulladék (a harmadik legkisebb adat az EU-ban) 20 százalék fölötti csökkenést jelent a két évtizeddel korábbi 461 kg/főhöz képest.

10. sz. ábra

Az egy főre eső települési hulladék mennyiségének változása Magyarországon az uniós átlagértékhez viszonyítva 2005 és 2020 között (kg/fő/év)

Forrás: Eurostat

A **szelektív hulladékgyűjtés fejlődésének** következő lépéseként Szegeden átadták a legnagyobb hazai automata hulladékválogató-üzemet, amely 5300 m² alapterületen 6 milliárd forintból épült meg. A térségben évente keletkező 70 ezer tonna vegyes hulladék szelektív feldolgozásának köszönhetően a harmadával csökkent a lerakóba kerülő hulladék mennyisége, a jelenlegi 13 százalékos

újrahasznosítási arány pedig 50 százalékra növelhető a beruházással. A fémhulladékok korszerű feldolgozására Makó határában épült új feldolgozó telep 2022 elején. A 179 millió forintos, innovatív újrahasznosításnak teret adó beruházással egy 50 kW teljesítményű napelemrendszer is részt vesz majd a telep villamosenergia-ellátásában.

Víziközmű-fejlesztések

A lakossági és ipari **víziközmű-fejlesztések** összesen 296,1 milliárd forintos hazai forrásból kerülnek fejlesztésre 2024-ig. Az iváncsai ipari innovációs fejlesztési területen, valamint a Tatai-medencében nem csak maga a közműfejlesztés jelenti majd az eredményt, hanem hosszú távon további beruházásokat és ezáltal új munkahelyeket, valamint kiterjedt technológiai fejlődést alapozhat meg az elkezdett infrastrukturális beruházás. A lakossági fejlesztések közül a dunaújvárosi víziközmű-hálózat fejlesztésére elkülönített 1,3 milliárdos keretből 700 millió forintos kapacitásbővítési beruházást terveznek hazai forrásból. Érden és Salgótarjánban a jelentős út- és közműfejlesztés mellett a hulladékgazdálkodási rendszer környezetkímélő átalakítása is kiemelt szerephez jut 2022-ben 100-100 millió forintos tervezett költségvetéssel. Szegeden nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánították az út- és közműfejlesztéseket, itt 3,1 milliárd forintból folyik már idén a fejlesztés. Ezek a beruházások hosszú távon hozzájárulnak a szélsőséges időjárás és a klímaváltozás elleni védekezéshez: csökkentik a villámáradások okozta károkat és a belvízveszélyt, továbbá javul a környező települések ivóvízellátottsága, szennyvíz- és csapadékvíz-elvezetése. Közvetetten mindez további kedvező feltételeket biztosít mind a lakosság mindennapjaiban, mind a vállalkozásfejlesztéshez, és így új munkahelyek létrehozásához is.

A Duna Menti Regionális Vízmű (DMRV) Zrt. **vízellátás-fejlesztése** a víztermelés és a vízellátás kapacitásbővítésével több ütemben folyik. A Duna bal- és jobbparti regionális rendszere, kiemelten Dömös víztermelésének és vízellátásának fejlesztésére 15,9 milliárd forintot terveznek fordítani. A gödi, komáromi és a tatai ipari térség összesen 84,7 milliárd forintos hazai forrásból gazdálkodhat, a Szikszó környéki és a borsodi települések, valamint a Keleti-főcsatorna menti települések 2024, illetve 2023 végéig összesen 67,3 milliárd forintos (KEHOP) keretből építhetnek ki további távvezetékszakaszokat a lakosság kiterjedtebb ivóvízellátásához. 2021-2022-ben 22 km távvezeték épült ki Tata és Komárom között, 16 km Tatabánya térségében. Az új vagy felújított vízellátóhálózat szakasz hossza 2024 végéig meghaladja a 70 ezer folyómétert.

A **szennyvízelvezetési** és -kezelési fejlesztések jelentős szakasza zárult le 2021-ben összesen 40,3 milliárd forintos beruházással, amelyből 30,8 milliárd forint kohéziós forrásból (KEHOP) származott. A 2017 végén elkezdett fejlesztések elsősorban Észak- és Közép-Dunántúlon, valamint Északkelet-Magyarországon hat telepen és Szentendre agglomerációjában javították a tisztítási kapacitást fenntarthatóbb és egészségesebb környezetet teremtve.

A **települési szennyvízelvezetésben** részt vevők százalékos aránya hazánkban továbbra is növekszik. Bár az uniós követelményektől elmarad, az európai átlagnál (75,5 százalék) jóval magasabb: már 2016 óta 80 százalék fölötti (KSH). A 2015-ös uniós határidő miatt bővített városi csatornahálózatok mellett egymás után kerülnek fejlesztésre a hazai települések és ipari parkok közművei. A közüzemi szennyvízhálózaton gyűjtött összes mennyiség 2020-ban 545 millió m³ volt, amely mennyiségből tisztítás nélkül 2,12 százalék gyűlt.

A szikszói víziközmű-hálózattal kapcsolatos infrastruktúra-fejlesztéseknek köszönhetően 2024 végéig két 250 m³-es ivóvíztároló medence, 5 386 folyóméter töltővezeték, 3 723 folyóméter fogyasztóvezeték és 1 854 folyóméter új ipari- és lakópark gerincvezeték épül meg, 12 500 folyóméter vezeték kerül kiváltásra, továbbá elkészül a belterületi ivóvízvezetékek rekonstrukciója (különböző dimenziókban), valamint egy kombinált szennyvíztisztító telep.

Természetvédelem, természetes élővizek

A hazai természetes élővilág, a **védett természeti területek és értékek**, illetve a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek fennmaradását, az állapotuk javulásához szükséges feltételek megteremtését célzó fejlesztéscsomagból (2014-2023) mintegy 60 projekt zárul le 2022-ben, amelyek együttes kerete 30,2 milliárd forint. A lezáruló fejlesztések eredményeként 78 000 hektár védett természeti és Natura 2000 területen javul a természeti értékek állapota, illetve hosszú távon a természetvédelmi kezelés feltételei. A Hanság Natura 2000 terület ökológiai vízkészlet-gazdálkodásának javításához ezen felül 2,7 milliárd forintos forrás áll rendelkezésre a 2026 áprilisáig tartó teljes beruházáshoz. A térség felszíni és felszín alatti víztároló képességének fejlesztése legalább 6361 hektár területet érint a szükséges műszaki feltételek megteremtése során, javítva a vizes élőhelyek természetességét, ezzel az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenálló képességét, továbbá a természeti értékek hosszabb távú megőrzését. 2021 októberében társadalmi egyeztetésre bocsátották a 2030-ig szóló Nemzeti Biodiverzitás Stratégia tervezetét, amelynek elfogadása 2022-ben várható.

Az uniós **Duna Régió Stratégia** Cselekvési Tervének 2011 óta folyamatos megvalósításához a 2017-2022 közötti időszakban 400 millió forintot különítettek el (INTERREG DTP). A számos szervezet bevonásával 2020-ban megújított terv a vízminőség, a környezeti kockázatok és a fenntartható energia szempontjait is figyelembe véve makroregionális koordinációs feladatok ellátásán keresztül kapcsolódik a 13 országból álló nemzetközi hálózathoz.

10.2 Energiapolitika

Az ország energiapolitikáját a Nemzeti Energiastratégia 2030, a Nemzeti Energia- és Klímaterv, valamint a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2020-2050 határozza meg. A Nemzeti Energiastratégia és a Nemzeti Energia- és Klímaterv célkitűzése az energiafüggőség csökkentése, az ellátásbiztonság növelése, a szektor dekarbonizációja és a megfizethető energia biztosítása. A Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia felvázolja a klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvényben rögzített 2050. évi klímasemlegességi célkitűzés teljesítését szolgáló hosszú távú útvonalat. A Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv konkrét intézkedései a stratégiákban kitűzött célok elérését segítik elő.

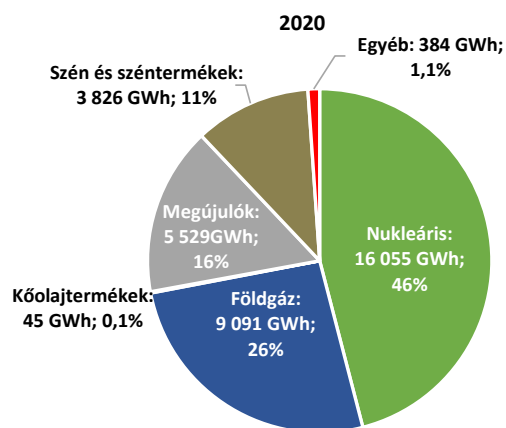
Energiatermelés és -felhasználás

2020-ban az országos **primerenergia-termelés** 451 673 TJ volt, amely 2,0 százalékos csökkenést jelent 2019-hez képest. Az elsődleges fosszilis energiahordozók termelése 5,7 százalékkal, a nukleáris energiáé 1,5 százalékkal csökkent, míg a primer **megújuló energiaforrások** termelése 1,4 százalékkal nőtt. A napenergia a megtermelt bruttó villamosenergia 7 százalékát adta, amely 2 459 GWh megtermelt áramot jelent. Ez a szám 2019-ben még csak 1 497, 2018-ban 629 GWh volt. 2020-ban

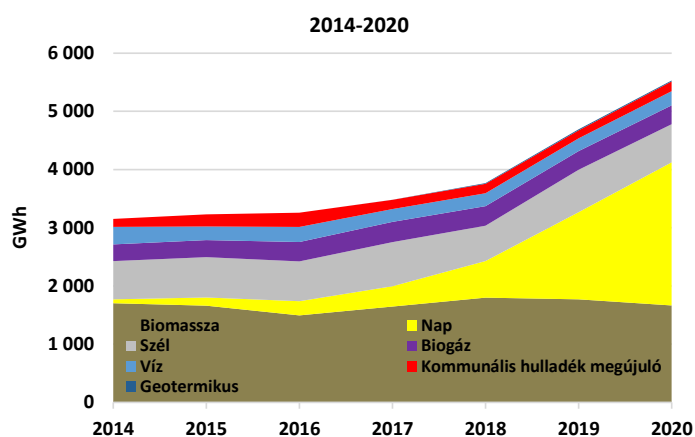
a hőszolgáltatásra előállított hő 0,4 százalékkal haladta meg az előző évben termelt mennyiséget, amelynek 69,4 százalékát (33706 TJ) a földgázból származó energia adta.

11. sz. ábra

Bruttó villamosenergia-termelés megoszlása energiahordozók szerint

Bruttó villamosenergia-termelés alakulása megújuló energiaforrásokból

Forrás: MEKH

Az elsődleges **belföldi felhasználás** 1,5 százalékkal, a végfelhasználók által elfogyasztott energia mennyisége 1,2 százalékkal csökkent a megelőző évhez képest. A végső felhasználáson belül a lakosság részaránya a legmagasabb, közel 30,0 százalék, ezt követi a közlekedés és az ipar részesedése 22,3 százalékkal. Az előző évhez képest 5,1 százalékkal nőtt a háztartások közlekedési célú üzemanyag-felhasználás nélkül számított végső energiafelhasználása.

Magyarország energia termelékenysége kicsit csökkent az előző évhez képest, 2020-ban 4,73 euró per kgoe volt. Az energiafogyasztás üvegházhatású gázok kibocsátásának intenzitása kismértékben csökkent, 2019-ben a 2000. évi szint 77,3 százalékára mérséklődött. A megújuló energiaforrásokból előállított energia felhasználásának részaránya 13,9 százalékra emelkedett a bruttó végső energiafogyasztásban, ezzel Magyarország teljesítette a 2009/28/EK irányelv alapján kitűzött 2020-as célt.

A zöld átállást célzó szakpolitikai intézkedések

2020-ban Magyarország villamosenergia-termelésének 46 százalékát a karbonsemleges nukleáris energia adja. Ennek hosszútávú fenntarthatóságát hivatott biztosítani a **Paksi Atomerőmű tervezett** két új, 1200 MW névleges teljesítményű blokkja. Jelenleg az Országos Atomenergia Hivatal engedélyéhez szükséges dokumentáció előkészítése zajlik, közben a Paksi Integrált Központ kialakítása kidolgozás alatt van.

Az északkelet-magyarországi ipari lignitkivezetés megvalósításához, a **Mátrai Erőmű** (950 MW) régiója igazságos átmenetének biztosításáról szóló „Útiterv Magyarország utolsó szénrégiójának biztonságos, hatékony és alacsony széndioxid-kibocsátású átalakításához (LIFE-IP North-HU-Trans)” című társfinanszírozású projekt számára a 2022–2029. években közel 7 millió eurónak megfelelő forint összegű nemzeti önerő-támogatási forrás biztosításáról megszületett a kormányzati döntés. Az erőmű

jelenleg a teljes hazai széndioxid-kibocsátás mintegy 10 százalékáért felelős. A projekt keretében 2022-ben megkezdődik több, mint 100 vállalkozás mentorálása, és elkészül több száz erőművi dolgozó egyéni kompetencia térképe.

Megkezdődött idén az a **Tisza CCGT projekt előkészítése**, amely az MVM Tisza Erőmű telephelyén megfelelő támogatási környezet mellett magas hatásfokú, nagy szabályozási tartománnyal bíró földgáztüzelésű kombinált ciklusú gázturbinás erőművel már 2026 elejétől mintegy 400 MW-tal növeli a rendelkezésre álló szabályzó kapacitást.

Az **MVM Megújuló Program** első fázisa lezárult 2020-ban. A telepített 2 db összesen 34 MW teljesítményű, illetve 108 db 0,5 MW alatti teljesítményű fotovoltaikus (PV) erőmű létesítése befejeződött. 2021-ben elindult a Megújuló Program következő fázisa, amelynek keretében további jelentős, PV erőmű kapacitás kiépítésére irányuló projektek zajlanak.

A 2021 áprilisában megjelent harmadik **METÁR-tender** keretében évi 450 millió forint keretösszeggel lehetett pályázni bármilyen megújulóenergia-alapú áramtermelési módra. A felhívás évente összesen 300 GWh áramtermelésre nyújt támogatást.

2021 végén elindult a „**Lakossági napelemes rendszerek támogatása** és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva” című pályázat, amely keretében az átlagjövedelem alatti háztartások által 100 százalékos vissza nem térítendő támogatás igényelhetnek 202 milliárd forint keretösszegben.

2021 júniusában 6 milliárd forintos keretösszeggel kiírásra került a „**Geotermikus alapú hőtermelő projektek tevékenységeinek támogatása**” című pályázat, vissza nem térítendő támogatást biztosítva a geotermikus energia hasznosítását célzó tevékenységek magas költségigényű szakaszához, a termelő és visszasajtoló kútrendszer megvalósításához.

Az időjárásfüggő megújuló energiatermelők integrációja érdekében további, a **villamosenergia hálózat fejlesztésére és a tárolókapacitások bővítésére** irányuló projektek kezdődtek meg. A HET keretében az Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései fognak megvalósulni, a hálózati hozzáférés és a szükséges hálózati kapacitások biztosításával, az átviteli- és az elosztóhálózat felkészítésével és a villamosenergia-rendszer rugalmasságot célzó fejlesztésével. A pályázati támogatás mértéke 50 százalék és a célcsoport a villamosenergia-elosztói engedéllyel rendelkező társaságok, valamint a Mavir. Két, az energiatárolást segítő innovatív pályázat is elindult: a „Karbonmentes, többlet villamos energia innovatív elektrokémiai tárolását elősegítő fejlesztések megvalósítása”, valamint a „Hulladék hő hasznosítását, tárolását illetve piaci alapú felhasználását célzó fejlesztések megvalósítása innovatív hőtároló vagy átalakítási technológia által”. Elkezdődik idén a 100 MW teljesítményű és 200 MWh kapacitású stratégiai energiatároló létesítése, illetve a Li-ion technológiájú 5 MW teljesítményű, 10 MWh kapacitású villamos energia tároló (Hórusz projekt) és NaS technológiájú villamos energia tároló (Tesseract projekt) megvalósítása az MVM-nél. A KEHOP Plusz program keretében tervezett az „Elosztók nagyobb hálózati rugalmasságot, stabilitást célzó klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései az időjárásfüggő, megújuló energia alapú energiatermelők rendszerintegrációjának, valamint az elektrifikáció elősegítésére” című intézkedés megvalósítása.

Az épületállomány energetikai javulásához járul hozzá a 2021. októberében indult el **MNB Zöld Otthon Program** 200 milliárd forintos keretösszeggel, amelyben alacsony kamatozású hitel vehető fel olyan új

ingatlan vásárlása vagy építése céljából, amelynek primer energiaigénye legfeljebb 90 kWh/m²/év, illetve BB (azaz közel nulla energiaigényre vonatkozó követelménynek megfelelő) vagy annál jobb energetikai minőségi besorolással rendelkezik. Ezt egészíti ki a Zöld CSOK kölcsön konstrukció, amely a program keretében kamatmentesen vehető igénybe.

Az energiahatékonyság növekedése érdekében további intézkedések valósultak meg 2021-ben, ezek közül kiemelendő egyes **közüintézmények** (kórházak, illetve iskolák) **energetikai korszerősítése**. A mezőgazdasági kibocsátás csökkentése érdekében mezőgazdasági tevékenységet támogató pályázatok része volt az energetikai korszerősítés és a megújuló energiaforrást hasznosító technológiák telepítése. A **távhőszolgáltatás fejlesztése**, valamint az energetikai korszerősítés a távhőszektorban szintén ehhez a célhoz járult hozzá. A fejlesztés keretében a távhővezeték korszerősítése, új fogyasztók hálózatra kapcsolása, vezeték létesítése, biomassza-tüzelésű fűtőmű megvalósítása és biomassza fűtőmű fejlesztése valósul meg.

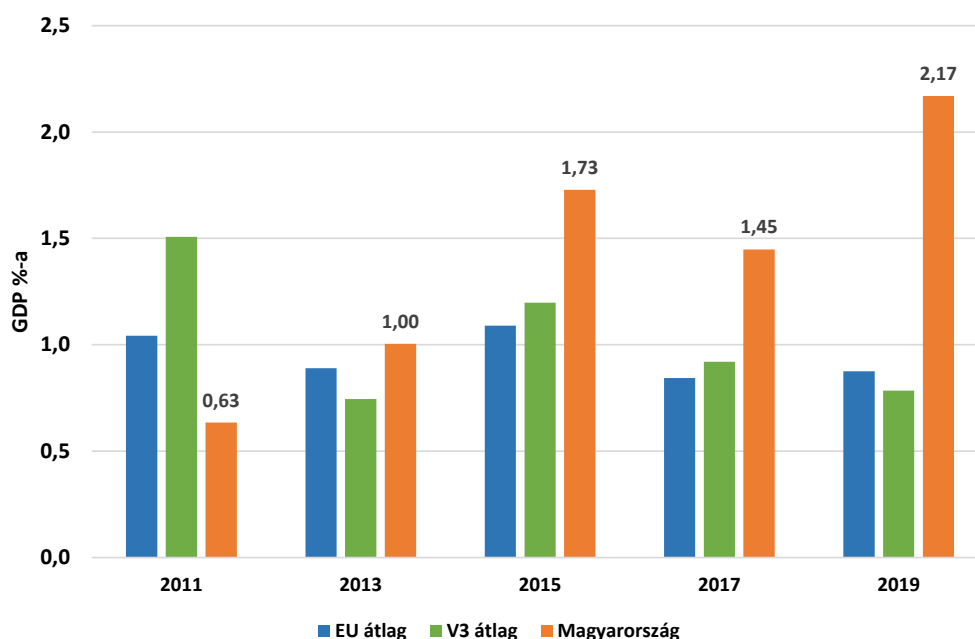
A magyar energiaimport diverzifikálását és az energiabiztonság növelését segítik elő **az ország energiahálózatának nemzetközi összekapcsolása** érdekében tavaly megvalósuló projektek. A magyar-szlovák határkeresztesző távvezeték jelentősen növeli Magyarország és az egész régió ellátásbiztonságát, tehermentesíti a szlovák hálózatot, valamint hozzájárul az európai rendszer tehermentesítéséhez is. A projekt három, egyenként 400 kV-os vezetékot tartalmaz, az új összeköttetéseket 2021. áprilisában adták át. A magyar-szlovén határkeresztesző távvezeték projekt két, egyenként 400 kV-os vezetékot tartalmaz, melynek elkészültével Magyarország minden szomszédos ország hálózatával össze lesz kapcsolva. Továbbá, 2021 nyarán elkészült a szerb-magyar gáz interkonnektor, amely Törökországból indul és Bulgárián, Szerbián át biztosítja a gáz szállítását.

10.3 Közlekedés

A magyar Kormány közlekedéspolitikai célkitűzései az Európai Zöld Megállapodás fenntartható és intelligens mobilitásra irányuló törekvéseit tükrözik. Az intézkedések fókuszában a közlekedés hatékonyságának növelése és a károsanyag-kibocsátás csökkentése állnak, melyeket elsősorban a közúti és a vasúti infrastruktúra, valamint a tömegközlekedés fejlesztésével, az alternatív meghajtási módok és a digitális technológiák elterjesztésével kívánunk elérni.

A hazai közlekedésfejlesztési beruházások értéke 2019-ben elérte a GDP 2,17 százalékát, ami messze magasabb arány, mint az uniós, vagy a visegrádi országok átlaga. Mindez jól mutatja a Kormány azon felismerését, hogy Magyarország versenyképessége, területileg kiegyensúlyozott fejlődése és az európai gazdasági vérkeringésbe történő minél mélyebb integrációja szempontjából nélkülözhetetlen a közlekedési infrastruktúra megfelelő fejlettsége.

Infrastrukturális beruházások a GDP százalékában, (2011-2019)

Forrás: OECD

A vízi- és légiközlekedés fejlesztése

Magyarország és közvetlen térségének elérhetősége, így a régió globális gazdasági vérkeringésbe történő szorosabb integrációja szempontjából – különösen a fővárostól távolabb lévő területek vonatkozásában – fontos a megfelelő légi elérhetőség. Ezt felismerve a Kormány megkezdte az ország repülőtér fejlesztési irányainak feltárását és egy **átfogó repülőtér fejlesztési program megalapozását**. Ennek keretében részletes megvalósíthatósági tanulmányok készülnek a magyarországi repülőterek fejlesztési lehetőségeiről. A Modern Városok Program keretében már több fejlesztés esetében – a Börgöndi, a Szegedi és a Békéscsabai repülőtér fejlesztése, a Debreceni Nemzetközi Repülőtér technikai fejlesztése és a Kecskeméti repülőtér közös felhasználású (katonai-polgári) célú használatára irányuló fejlesztési tervek megvalósítása (cargo-bázis) – megkezdődtek az előkészítési munkálatok.

A magyar gazdaság, ezen belül a logisztika, nemzetközi áruforgalom hatékonyságnak javulásában és dekarbonizációjában jelentős szerepet kap a vízi közlekedés is. A vízi közlekedés, egyéb áruszállítási módokhoz képesti versenyképességének javításához ugyanakkor meg kell teremteni a megfelelő jogi és infrastrukturális környezetet. A megfelelő infrastruktúra létrehozása érdekében pedig a Kormány támogatásával Magyarország legnagyobb belvízi kikötőjének, a Csepeli Szabadkikötőnek a tulajdonosa, a Mahart-Szabadkikötő Zrt. egy átfogó **kikötő-fejlesztési programot indított**, mely a teljes kikötői infrastruktúra felújítását és megújítását célozza 2025-ig bezárólag. A Csepeli Szabadkikötő korszerűsítése 2022-ben, különböző mélyépítési munkálatokkal kezdődik meg.

Közúti infrastruktúrafejlesztések

A fejlett közúti közlekedési infrastruktúra hozzájárul a területi kohézióhoz, valamint a közlekedésbiztonság javulásához és a rövidülő utazási idők révén a közúti közlekedés károsanyag-kibocsátásának csökkenéséhez. Ennek érdekében a hazai közútfejlesztési célokat átfogóan támogató, 2016-ban indított **Útprogramon és a kiemelt társadalmi igényeken alapuló közúti fejlesztések** megvalósítását célzó projekteken keresztül a kormány a teljes időhorizont tekintetében – részben hazai, részben kohéziós forrásból – 3712 milliárd forintot biztosít az országos közúthálózat bővítésére. Az Útprogram alapja a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra Fejlesztési Stratégia, amely 2014-ben készült el és széles társadalmi egyeztetés előzte meg. A kiemelt társadalmi igényeken alapuló közútfejlesztések projektlistája pedig az országgyűlési képviselők által előterjesztett lista alapján került összeállításra, a térségi igényeknek megfelelően. A két program keretében megvalósuló projektek hozzájárulnak a megyei jogú város magas szolgáltatási szintű úthálózattal való elérhetőségéhez, a gyorsforgalmi utak országhatárig történő elvezetéséhez, a 2x2 sávós (gyorsforgalmi és főút) úthálózat 30 percen belüli elérhetőségéhez az ország bármely településéről. A térségi elérhetőség javítása, az elkerülő utak építése biztosítja a lakosságot terhelő közlekedés okozta várható emissziók elvárható mértékhez képest a lehető legkisebbre történő csökkentését. A közúti fejlesztéseknek köszönhetően 2021-ben az országhatárt elérő gyorsforgalmi úti kapcsolatok száma 7-ről 9-re nőtt.

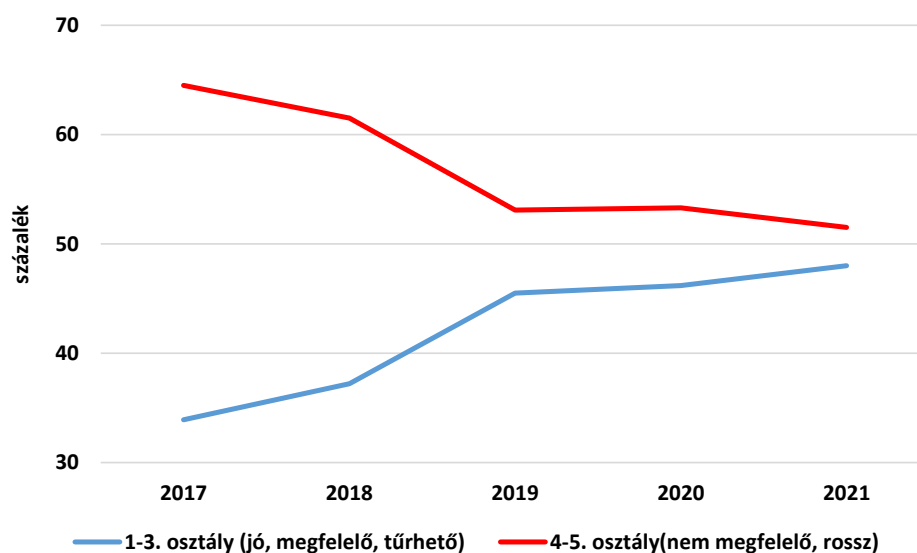
Az **MVP** Magyarország megyei jogú városainak nagyszabású, a szükségletek és a fejlődés feltételeinek széles spektrumát lefedő fejlesztési programja. Az MVP országszerte 270 projektet tartalmaz, melyek közül **28 országos közútfejlesztésre**, illetve 4 vasútfejlesztésre irányul, 2445 milliárd forintos keretösszeggel. Többek között ilyen országos közútfejlesztési projekt keretében zajlott a M30 gyorsforgalmi út Miskolc–Tornonyosnémeti 56,8 km hosszú szakaszának megépítése, mely nagyjából uniós forrásból származó 260,6 milliárd forintból valósult meg 2021-ben. Az új szakasz jelentőségét emeli, hogy ezzel teljes egészében **kiépült a Balti-tengert az Égei-tengerrel összekötő Via Carpatia 221 kilométeres magyarországi szakasza** és két órára rövidítette az utazási időt Budapest és Kassa között. 2022. év elején az M4 Abony (Kelet)– Törökszentmiklós (Nyugat) közötti szakasz (Szolnok északi elkerülő) megvalósítása az új Tisza-híd megépítésével befejeződött, így a **Szolnok gyorsforgalmi úthálózatba történő bekapcsolását** célzó, 309,4 milliárd forintos, javarészt hazai forrásból támogatott projekt sikeresen lezárult. Továbbá 2021 decemberében sor került a M44 Lakitelek – Tizsakürt szakasz – Tisza-híddal együtt – átadására, ezzel a teljes megvalósuláshoz közeledik Békéscsaba országos gyorsforgalmi hálózatba történő bekötése is. Emellett a CEF és IKOP által biztosított források segítségével, összesen 22,8 milliárd forintból **megvalósult a M70 autóút gyorsforgalmi úttá fejlesztése** is.

A közúti elérési idő csökkentése és a közlekedésbiztonság növelése érdekében a közúthálózat bővítése mellett a már **meglévő hálózat karbantartására** is jelentős forrásokat fordít Magyarország. Ennek eredményeként a rossz vagy nem megfelelő minőségű burkolatállapotú utak aránya 2017 és 2021 között 64,5-ről 51,5 százalékra csökkent, míg a tűrhető, megfelelő vagy jó állapotú utak aránya ugyanekkor 33,9-ről 48,0 százalékra emelkedett. Hazai forrásból, a **közúti infrastruktúra javítását célzó programok** keretében 2021-ben 98 km-en fejeződtek be a híd- és útfelújítási munkálatok, míg 2022-ben várhatóan további 892 km-nyi közút kerül felújításra, valamint 205 km-en fejeződnek be az előkészítési munkálatok. Szintén hazai forrásból és még az idei évben, a **Magyar Falu Program** keretében további 429 km-re készülnek el a kistelepüléseket érintő mellékúthálózat burkolatfelújítási kiviteli tervei. Kohéziós forrásból pedig a TOP-1.3.1, „**Gazdaságfejlesztést és munkaerő mobilitás**

öztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés” felhívásra alapozva a Magyar Közút Nkft. által 2022-ben 89 útszakaszon, összesen mintegy 159 km hosszon valósul meg burkolatfelújítás és körforgalmú csomópont építés 18 megyében.

13. sz. ábra

Országos közutak burkolatállapota a teljes úthálózat arányában, (2017-2021)

Forrás: Magyar Közút

Vasútfejlesztés

Az MVP segítségével – részben hazai, részben közösségi források felhasználásával, összesen 75 milliárd forintból – megvalósuló egyedi közlekedésfejlesztési projekt a **Tram Train** rendszer megvalósítása Szeged és Hódmezővásárhely között, mely által a két város között futó vasút a villamosközlekedéssel összekötésre kerül, így biztosítva a városok központjai közötti gyors, átszállásmentes kapcsolatot. 2021-ben befejeződtek a közműkiváltási és a nagyvasúti munkák, novemberben az utasforgalmi próbaüzem elindult. Az összesen 26,7 milliárd forint értékben – melyből az IKOP 17,6 milliárd forintot biztosít – megrendelt 12 hibrid (vasút és villamos) jármű 2022-ben állhat rendelkezésre, amelyből eddig összesen 8 jármű került leszállításra. A kötöttpályás közlekedésre való átállás segítségével CO2 kibocsátás és közúti forgalomcsökkenés érhető el a Tram Train rendszer megvalósításával Szeged és Hódmezővásárhely között.

Az unió **zöld átállást** segítő prioritásaival összhangban a Kormány kiemelten kezeli a hazai vasúti infrastruktúra korszerűsítését és fejlesztését. Ennek megfelelően a tervek szerint még idén befejeződik a **Püspökladány–Biharkeresztes vonalszakasz villamosítása és korszerűsítése**, valamint a **Déli összekötő vasúti Duna-híd korszerűsítése**. Továbbá befejeződik a – már korábban korszerűsített – **Sopron – Szombathely – Szentgotthárd vonalon az ETCS rendszer kiépítése** is, így lehetővé téve a közlekedő vonatoknak az eddigi megoldástól eltérő, folyamatos rádiós adatátvitelen alapuló felügyeletet, mi által a legkülönbözőbb forgalmi, üzemi helyzetekben is garantálható azok biztonsága. A tervek szerint szintén még ebben az évben lezárul a **Szeged – Röske – országhatár (oh.) szakaszon** a vasúti pálya és biztosító berendezés **fejlesztése és a szakasz villamosítása**. A 40,9 milliárd forint hazai forrásból megvalósuló fejlesztés lehetővé teszi a Budapest – Kelebia – Oh (Belgrád) vasútvonal

jövőbeni fejlesztési munkáinak időszakában a tranzit áruforgalom kerülő útvonalon történő lebonyolítását. A projektcél megvalósítása jelentősen elősegíti az interregionális kapcsolatokat Szeged és Szabadka nagyvárosok és vonzáskörzetük között, valamint az észak-bácskai települések vasúti személyszállítási kiszolgálásának javítását is.

A menetrendszerűség és vasútbiztonság növelése érdekében a **Versenyképes vasúti infrastruktúra program** keretében tervezetten 2021-2025. között mintegy 500 km hosszan, 160 milliárd forint hazai forrásból, szakaszokra bontva, ütemezetten kerülnek megvalósításra beavatkozások, főként azokon a szakaszokon, ahol uniós támogatásból 2030-ig nem tervezett fejlesztés. A program célja – a tulajdonosi elvárásokkal és a tervezett uniós fejlesztésekkel összhangban - a nemzetközi és törzshálózati vonalakon az engedélyezett pályaparaméterek (sebesség, tengelyterhelés) biztosítása, az eljutási idők, valamint a hiba-zavar események csökkentése a menetrendszerű és biztonságosabb vasúti közlekedés érdekében, továbbá a hálózat egyenszilárdságúra fejlesztése. 2022. évi munkák eredményeként tervezetten három Budapestről indulóvonalon valósulnak meg a korszerűsítési munkák. Ezzel várhatóan – az állandó késések megszűnése mellett – 5 perccel rövidül a menetidő több viszonylaton is.

A vasúti személyszállítás más személyszállítási módokkal szembeni versenyképességének javítása érdekében a menetidő javítása mellett szükséges a **jegyértékesítés modernizálása** és a legkorszerűbb értékesítési módok adaptálása is, ezért szükséges a **digitális és online jegyértékesítési formák** előtérbe helyezése az jegyértékesítésben. Ennek érdekében a MÁV-START Zrt. 5,2 milliárd forint értékben szerez be új, a mai igényeknek megfelelő jegykiadó automatákat, melyek telepítése és üzembeállítása 2022-ben teljes egészében megvalósul.

A vasúti pályák fejlesztése mellett a gördülőállomány is korszerűsítésre szorul, ezért a hazai szakpolitika erre is nagy hangsúlyt fektet a hazai vasúti személyszállítás előmozdítása érdekében. A MÁV-START Zrt. 228,7 milliárd forint kohéziós forrásból **40 db nagykapacitású (KISS) motorvonatot szerez be** és 2022. év végéig várhatóan már 39 db jármű áll forgalomba. A beszerzés célja a közösségi közlekedés színvonalának fejlesztése Budapest elővárosi közlekedési szegmensben. A javuló színvonalú és versenyképességű vasúti közlekedés révén csökkenő egyéni gépjárműforgalom hatására mérséklődhet a környezeti terhelés, ezzel elősegítve a városok fenntartható fejlődését. A nagykapacitású motorvonat mellett a vállalat piaci, illetve az EUROFIMA által biztosított 150 milliárd forintos hitelből tervezi további **115 db villamos mozdony beszerzését** is. A megfelelő mennyiségű és minőségű személykocsi állomány rendelkezésre állása érdekében a MÁV-START Zrt. **kidolgozta 500 darabból álló IC+ vasúti személykocsiból álló fejlesztési programját**. Ennek keretében 2022. év végéig a 70 db saját fejlesztésű IC+ Prémium és Többcélú személykocsiból álló flotta teljes egészében elkészül a szolnoki járműjavítóban. A programban tervezett járműfejlesztés következő lépéseként, 2024 végéig 40 darab 2. osztályú IC+ kocsit, majd 66 db IC+ vezérlő kocsit beszerzését célozza meg a vállalat.

A személyszállítás mellett a vasút fontos szerepet tölt be az áruszállításban is. Magyarországon a vasúton fuvarozott árumennyiség közel ötöde vasúti egyes kocsis teherfuvarozás formájában történik. A fenntartható és tiszta vasúti egyes kocsis fuvarozás évente százezernyi kamion közúti közlekedését váltja ki, amivel mérsékli az üvegházhatású gázok kibocsátását és csökkenti a közlekedésbiztonsági kockázatokat. A vasúti társaságok által nyújtott szolgáltatás több mint 700 cég (köztük számos kis- és középvállalkozás) számára biztosít lehetőséget arra, hogy kocsirakományonkénti mennyiségben is feladhasson és/vagy fogadhasson vasúton küldeményeket. (Számos exportra termelő

magyar vállalat esetében az egyes kocsis teherfuvarozás jelenti az egyedüli megoldást, tekintettel arra, hogy bizonyos anyagok, illetve termékek közötti fuvarozását több európai ország hatóságai nem engedélyezik.) Az ezen szegmensben tevékenykedő vasúti társaságok nemcsak a közúti szállítás által támasztott éles versennyel, hanem a magas költségekkel is szembesülnek. A jelenlegi rendszer és szabályozási környezet hosszú távon nem biztosítja a szegmens fenntarthatóságát, ezért a Kormány elhatározta a **vasúti egyes kocsis teherfuvarozás támogatási rendszerének létrehozását**, valamint a kapcsolódó fuvarozási ágazat fejlesztését. Az intézkedés célja, hogy a vasúti egyes kocsis teherfuvarozás területén tevékenykedő vállalkozások mentesüljenek a vasúti egyes kocsis teherfuvarozással kapcsolatban felmerülő költségek (egy része) alól, és ezáltal biztosítsák az ágazat versenyképességét. A támogatási program tervezetten ötéves, 2021. június 1-től 2025. december 31-ig tart.

A fenntartható városi közlekedésre irányuló fejlesztések

A fenntartható közlekedés megteremtésének egyik feltétele a fajlagosan alacsonyabb energiafelhasználással és az alacsonyabb szennyezőanyag-kibocsátással járó közösségi közlekedés részarányának növelése a városok közötti, illetve a városokon belüli közlekedésben, melyhez az egyes szállítási módok közötti gyors és kényelmes átszállást biztosító intermodális csomópontok megléte kulcsfontosságú. Ennek érdekében a kormány – a megyei jogú városok esetében az MVP keretében megkötött együttműködési megállapodásoknak megfelelően – a Debrecen, Bicske, Dunaújváros, Kecskemét, Szombathely, Eger, Nyíregyháza, Székesfehérvár, Kőszeg, Győr, Szeged **intermodális csomópontok** létrehozásának, emellett a zalaegerszegi **vasút- és autóbusz-állomások** és a tatabányai vasútállomás felújításának előkészítésére allokál forrást. Bicske esetében a kivitelezésre is biztosított a forrás. A NIF Zrt., Tatabánya esetében a MÁV Zrt., illetve Győr esetében az Önkormányzat végzi a projektek előkészítését. A fejlesztésekkel a közösségi közlekedés gerincét adó vasúthálózat előnye, elsőbbsége kerül érvényre juttatásra, amely mellett az autóbuszos szolgáltatások elsősorban ráhordó szerepet töltenek be.

Az Európai Unió által kitűzött és Magyarország által vállalt 2050-es klímacélok eléréséhez elengedhetetlen a közlekedési szektor kibocsátásának jelentős mérséklése. Ez a szektor hazánk összes károsanyag-emissziójának közel egyötödéért felel, ezen belül pedig a kibocsátások 98 százalékáért a közúti közlekedés felelős. A klímacélok elérésének egyik eszköze az elektromos járművek, többek között az elektromos buszok elterjesztése, a régi, környezetszennyező buszok kiváltásával. A Kormány ezért 2019 szeptemberében a közösségi autóbuszállomány cseréjére elfogadta a nemzeti buszstratégia koncepcióját, a **Zöld Busz Programot**, melynek keretében 2020 és 2029 között összesen 35,9 milliárd forint áll rendelkezésre a 25 ezer főnél nagyobb lélekszámú városok és közlekedési közszolgáltatók számára, elektromos meghajtású buszok és önjáró trolibuszok beszerzésének támogatására. A Zöld Busz Fejlesztési Konzorcium (VOLÁNBUSZ Zrt. és Mobiliti VOLÁNBUSZ Kft. konzorciuma) a Zöld Busz Program keretében a 2021-22-es években összesen 7 db pályázat által 7 db helyszín vonatkozásában 19,1 milliárd forintból valósíthatja meg 100 db elektromos autóbusz és hozzá kapcsolódó töltő-infrastruktúra beszerzését és kiépítését. 2021-ben már 40 db elektromos autóbusz került beszerzésre, 2022-ben pedig további 60 db elektromos autóbusz beszerzése várható, és ugyanebben az évben kiépítésre kerül a hozzájuk kapcsolódó töltő infrastruktúra.

A Zöld Busz Program mellett az **MVP** is hozzájárul a **hazai városok autóbuszos közlekedési infrastruktúrájának korszerűsítéséhez és fenntarthatóbb alapokra helyezéséhez**. Dunaújváros

az elavult autóbusz állományának cseréjét 28 új korszerű dízel üzemű (EURO-6), valamint elektromos meghajtású autóbusz beszerzésével tervezi. Érden pedig 15 db új városi autóbusz beszerzésére kerül sor. Kaposváron 5,2 milliárd forintos IKOP forrásból új busztelephely jött létre, ahol eltérő üzemanyaggal üzemelő buszok üzemanyag-ellátása is megoldható, továbbá elektromos autóbuszok beszerzésére is sor került. Szintén az IKOP támogatásában valósul meg Nyíregyháza közösségi közlekedésének fejlesztése, melynek keretében új alacsony károsanyag-kibocsátású buszok beszerzésére (41 db CNG üzemű és 6 db elektromos busz) és a hozzájuk kapcsolódó infrastruktúra kialakítására kerül sor.

A Budapesti Fejlesztési Központ előkészítésében tervezett, átfogó fővárosi és agglomerációs közösségi közlekedési fejlesztések – melyek közül a vasúti közlekedéshez kapcsolódó fejlesztéseknek a Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia ad stratégiai keretet – közül több projekt esetében is történt előrelépés az elmúlt egy évben. A **Budai fonódó villamoshálózat** fejlesztésének II. üteméhez kapcsolódó, Műegyetem rakparti villamosvonal esetében megszületett a terv-, valamint tenderdokumentáció, de immáron rendelkezésre áll a **Dél-budai Centrumkórház megközelíthetőségének** fejlesztéséhez kapcsolódó tervdokumentáció is. Szintén megnyílt a tervpályázat a **H8-H9 hévonalak felújítására és az M2-vel történő összekötésére** vonatkozóan.

Az alternatív közlekedési módok támogatása

A kerékpározás fenntartható és környezetbarát közlekedési mód, mely fontos alternatívát jelent a környezetszennyező közlekedési módokkal szemben, és mindemellett a szabadidő aktív eltöltésének is közkedvelt eszköze. A Kormány ezért 2016-ban döntött arról, hogy a legfontosabb turisztikai kerékpáros útvonalak fejlesztésére jelentős hazai és uniós forrásokat különít el. A 2017 óta ütemezetten folyó előkészítési és kivitelezési munkálatok eredményeképpen 2021-ben mintegy 50 km, 2022-ben pedig további 120 km új kerékpáros útvonal átadására kerül sor. Az MVP keretében továbbá idén kiépült a 82. számú főút mentén a 17,4 km hosszú, **Győr és Pannonhalma Világörökség közötti kerékpárút**, valamint a **Mura-program** kerékpárút-fejlesztési programjának Nagykanizsa-Szepetnek-Semjénháza-Murakeresztúr közötti szakasza is. A fővárosi kerékpáros infrastruktúra fejlesztése innovatív megoldással, egy lebontásra ítélt híd „újrahasznosításával” történik Óbudán. A várhatóan 2025-ig megvalósuló **Óbudai gyalogos-kerékpáros Duna-híd** célja a Déli összekötő vasúti híd nagy fesztávú, jelentős (vasúti) teherbírásra méretezett hídelemek utóhasznosítása kisebb (gyalogos-kerékpáros, esetleg kiskiforgalmú közúti) terheléssel.

A Nemzeti Energia- és Klímaterv alapján a közlekedési szektorból származó ÜHG kibocsátások csökkentésének egyik kiemelt eszköze az elektromos közlekedés népszerűsítése, ezért a Kormány négy járműbeszerzést támogató pályázatot indított 2021-ben, összesen 7,4 milliárd forint hazai forrásból biztosított keretösszeggel. A támogatások nyújtásának célja elsődlegesen az elektromobilitás hazai elterjedésének előmozdítása, a közúti forgalom tisztábbá tétele. Az **elektromos gépjármű beszerzési támogatási pályázatokon** keresztül a lakosság, civil szervezetek, egyesületek és felsőoktatási intézmények részére várhatóan 1236 db, míg a személytaxi-szolgáltatást vagy személygépkocsi személyszállítást végző személyek számára 406 db tisztán elektromos gépkocsi beszerzésének támogatása valósul meg. Továbbá 378 db tisztán elektromos gépkocsi és 127 elektromos robogó kerülhet beszerzésre támogatottan gazdasági társaságok, egyéni vállalkozók részére. Szintén támogatási pályázati felhívással segíti a Kormány az e-cargo kerékpárok terjedését a városi

logisztikában, ezzel alternatívát nyújtva a gépjármű használatával szemben. A támogatás mértéke a teljes vételár 50 százaléka (nettó vételár alapján), de maximum 450 ezer forint. Jelenleg még folyamatban van a pályázatok benyújtása.

A megújuló energia közlekedési célú felhasználásának növelését a megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról szóló, 2018. december 11-i (EU) 2018/2001 európai parlamenti és tanácsi irányelv írja elő, amelynek átültetését valósítja meg a 2010. évi CXVII. törvény és a 821/2021. Korm. rendelet. A közlekedés fenntarthatóvá tétele érdekében a 2010. évi CXVII. törvény **a megújuló energiaforrásokból előállított energia részarányának emelését** írja elő a közlekedésben a 2020-ra előírt 10 százalékról 2030-ra 14 százalékra, továbbá a 821/2021. Korm. rendelet **a bioüzemanyag részarányát 8,2 százalékról 8,4 százalékra emeli** 2022. január 1. és december 31. között.

Az állami tulajdonban lévő **MVM Csoport** 2021 és 2022-ben 3,1 milliárd forintból valósít meg beruházásokat a hazai közlekedési szektor, valamint a tranzit forgalom dekarbonizációja, illetve alternatív hajtásmódok elterjedésének elősegítése érdekében. Aktuálisan a cégcsoport ultragyors töltőpontok telepítését tervezi a CEF II – TENT úthálózat mentén (10 autópálya pihenőnél), valamint a McDonald's-szal együttműködésben 90 helyszínen villámtöltő állomások létesítését készítik elő. Az eddigi fejlesztéseknek köszönhetően jelenleg összesen 711 töltőberendezésen 1480 töltőpontot üzemeltet az MVM.

11. Vidékfejlesztés

A vidék fejlődéséhez a következő években jelentősen hozzájárulhat a 2021-27-es időszak **Vidékfejlesztési Programja**, amely várhatóan 4 265 milliárd forint forrást biztosít a mezőgazdaság és az élelmiszeripar fejlesztésére, valamint a vidéki gazdaságok megerősítésére. A keretösszeg háromszorosa a korábbi, 2014-2020-as időszak forrásainak, és 2021-ben már mintegy 1 100 milliárd forintnyi pályázat jelent meg. A jelentősen megemelkedő keretösszeg a Kormány azon döntésének a következménye, hogy a nemzeti költségvetésből az uniós vonatkozó támogatásokat 80 százalékos önrésszel egészítik ki.

Az agrárium témakörén belül a **mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének** megkönnyítésével a hazai hozzáadott érték előállításának szempontjából komoly előrelépésre ad lehetőséget a tavaly nyáron 150 milliárd forintos kerettel meghirdetett **„Terménytárolók, szárítók és tisztítók fejlesztésének támogatása”** pályázat, emellett további 50 milliárd forint áll rendelkezésre a **„Takarmány-előállító üzemek fejlesztésének támogatása”** jogcímen. Jelentős források nyíltak az állattartás modernizációja, az ágazat termelékenysége és jövedelmezőségének javítása érdekében: az állattartó telepek fejlesztésére 460 milliárd forint, az állattartó telepek megújítására további 45 milliárd forint keretösszegben lehetett pályázni. Az **állattartó telepek** fejlesztését célzó pályázatok keretében több, mint 2 ezer üzem nyert támogatást. Szintén a 2021-es pályázati lehetőségek közé tartozott a mezőgazdasági termékek értéknövelését és a piacra jutását elősegítő, a technológiai fejlesztést, továbbá a környezeti erőforrás-hatékonyságot célzó komplex beruházásokat támogató 320 milliárd forintos keretösszegű pályázat, amelynek keretében 102 üzem jutott támogatáshoz. Valamennyi projekt keretében lehetőség nyílik az épületek energetikai céllal korszerűsítésére, megújuló energiaforrást hasznosító technológiák telepítésére. A **biodiverzitás** – azon belül a ritka hazai **mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának – megőrzését** támogatja az Agrárminisztérium mintegy 17 milliárdos keretösszeggel indított programja. A program kidolgozása a 2021. évben történt, érdemi megvalósulására a 2022-2023. években kerül sor.

A 2021-es évre a 2015-ben elfogadott **Élelmiszeripari Fejlesztési Stratégia** lezárásra került, melynek keretében az eredetileg tervezett 300 milliárd forintos támogatási keret összege a 2014-2020-as időszakban 460 milliárd forintra nőtt. A stratégia az ágazat versenyképességének és jövedelmezőségének növelésére fókuszált, melynek keretében 5+1 munkacsoportban döntöttek szabályozási, adóváltozási, élelmiszerbiztonsági, információs rendszerbeli, innovációkat és integrációt elősegítő lépésekről. Mindez a szakmai szervezetek érdemi bevonásával valósult meg.

Fontos cél a magyar mezőgazdaság termelékenységének javítására az **öntözés** lehetőségének biztosítása, kiterjesztése, ezt szolgálja **„Az öntözési közösségek együttműködésének támogatása”** című pályázat. A fenntarthatóság, illetve a környezetvédelem fokozottabb figyelembe vétele indokolja a mintegy 40 milliárd forintos keretösszegű **„Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása”** pályázat minél hatékonyabb elköltését. A környezetvédelem-fenntarthatóság-innováció témakörébe illeszkedik az a 180 milliárd forintos 2021.évi pályázati forrás (a **„Mezőgazdaság digitális átállásához kapcsolódó precíziós fejlesztések támogatása”**), melytől a szakterület azt várja, hogy a sikeres pályázatok révén a hazai agrárium szempontjából kiemelten fontos vízmegtartó képességbeli javulást eredményez a talajokban, s egyszersmind a pályázaton nyertes mezőgazdasági üzemek jövedelemtermelő képességét is javíthatja. A kertészeti üzemek

30 milliárd, a gombászatiak pedig 20 milliárd forintos forráshoz juthattak a 2021. év második felében pályázható forrásokból.

A hazai HET D komponensének eleme a **vízgazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás**. Cél a fenntartható vízgazdálkodással kapcsolatos minél szélesebb körű tájékoztatás megvalósítása és az ahhoz szükséges korszerű megoldások alkalmazása a vízhasználók körében. A tájékoztatást több formában, kiadványok, filmek terjesztésével, valamint konferenciák, képzési programok szervezésével tervezik megvalósítani. A gazdálkodókkal közvetlenül kapcsolatot tartó Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, a képzések megszervezésére és lebonyolítására leginkább alkalmas Magyar Agrártudományi Egyetem, valamint a szarvasi bemutatóközpont bevonásával próbálnak minél több gazdálkodót elérni. 2024. harmadik negyedévére száz olyan mezőgazdasági termelői szövetség létrehozását tervezik, amelyek elő tudják segíteni és nyomon tudják követni a hatékony vízfelhasználást. 2026 első negyedévéig pedig el szeretnék érni, hogy összesen 50 ezer hektár nagyságú területen már a víztakarékos gazdálkodás szellemében gazdálkodjanak.

Vízvisszatartással és víztározással segítik hosszú távon a hazai vízhiányos területek vízpótlását elsősorban a Duna-Tisza közti homokhátságon, a Rábaköz-Tóköz, valamint a Keleti-főcsatorna és övcsatornáinak térségében. A **vízkezelés tér- és időbeni egyenetlen eloszlásának kiegyenlítése** mind a mezőgazdasági termelés, mind a természeti értékek megőrzése, valamint a felszín alatti vízkezelés sérülékenységének megelőzése – és ezen keresztül az ivóvízellátás – szempontjából kiemelten fontos. 2022 és 2030 között 54,4 milliárd forint összes költségből 1,6 milliárd forintot különítettek el uniós forrásból (KEHOP), a többit a HET keretében tervezik finanszírozni.

Az eredeti funkciójukban feleslegessé vált, művelés alól kivett, mentesítésre szoruló területek erdőtelepítése 2022 júniusától 2025 végéig a **Nemzeti Erdőstratégia** 2016 és 2030 közötti programjának része. A hazai erdősültség jelenleg 20,8 százalékos, amit 27 százalékra növelnék a mentesítéssel nyert, arra alkalmas területek bevonásával²⁵ Ez egyszerre megoldást jelent a klímaváltozással kapcsolatos védekezésben és alkalmazkodásban, az egészségvédelemben (többek között a szálló por koncentrációjának csökkentésével), a természeti erőforrások védelmében és a rekreációs lehetőségek növelésében. Az erdőtelepítési potenciál ugyanakkor verseng a termőföldek élelmiszer- vagy takarmánytermelés szükségleteivel. A mezőgazdasági hasznosításban álló területeken túl hazánk több tízezer hektár olyan földterülettel is rendelkezik, amelyek eredeti funkciójukat már elveszítették (katonai, zagytározó, bánya, iparterület, stb.) és egyben termelésből kivont területek. Erdősítésüket akadályozza ugyanakkor az a körülmény, hogy nem történt meg a mentesítésük (lőszer, vegyi anyag, stb.). A **mentesítési tevékenység** önmagában nem támogatható egyik EU-s alapból sem, ugyanakkor az erdőtelepítésre alkalmassá tett területek erdősítésére EU-s (EMVA) támogatás vehető igénybe. A mentesítési szükségletek pontos felmérése idén kezdődött mintegy 50 ezer hektáron. 850 ezer hektárnyi terület feltárásával összesen 10 ezer hektár terület mentesítéséhez szükséges 25 milliárd forint költség ötöde költségvetési, a többi tervezetten RRF forrásból kerül finanszírozásra.

²⁵ NES V.9.3. 3/a) pont

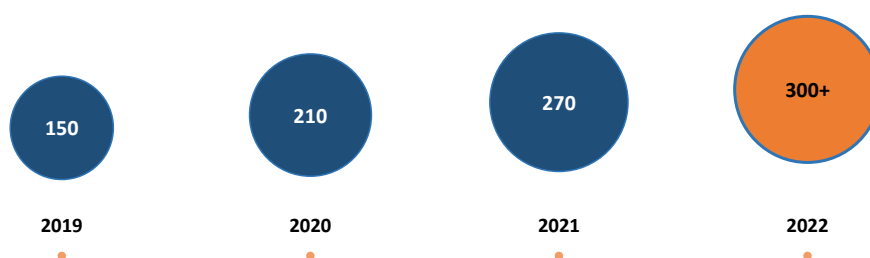
A Magyar Falu Program 4 pillére

Pályázati rendszer	• a helyi életminőség javítását célzó, kisléptékű falusi fejlesztések támogatása
Falusi CSOK	• 5000 lélekszám alatti települések több mint 93 százaléka
Falusi Útalap	• belterületi és kistelepüléseket összekötő mellékutak építése, felújítása
Piaci szereplők támogatása	• kistelepülési üzletek (kisboltok) támogatása, vállalkozás-újraindítási program
+ Falusi Civil Alap	• kulturális, egyházi és egyéb civil szervezetek, tűzoltó és polgárőr egyesületek

Forrás: Gaal Gergely miniszteri biztos (Miniszterelnökség) a Magyar Közgazdasági Társaság „Vidékfejlesztés és Demográfia” konferenciáján 2022. 03. 10-én elhangzott előadása

A Kormány 2018-ban létrehozta a nagyszabású **Magyar Falu Programot**, amely hazai finanszírozásból az 5 ezer fő lélekszám **alatti települések népességmegtartó erejének növelését**, illetve az elvándorlás tendenciájának megfordítását tűzte ki céljának. A program 2019-ben indult **4 pillérré támaszkodva**, és 2020-ban kiegészült egy 5. programrésszel. A Magyar Falu Programra 2856 település – az érintett települések 99 százaléka – tudott sikerrel pályázni. 100 százalékos hazai támogatással, 100 százalékos előleg fizetése mellett a helyi kezdeményezések és igények alapján működik a program a kisléptékű fejlesztésekre biztosított, vissza nem térítendő támogatások révén. A Programban 2019. évben 150 milliárd, 2020-ban 210 milliárd, 2021-ben 270 milliárd, míg 2022-ban várhatóan több, mint 300 milliárd forintos keretösszeggel számolhatnak az érintett falvak lakosai.

A pályázati rendszer 2022-ben várhatóan több mint 300 milliárd forintot biztosít

Forrás: Gaal Gergely miniszteri biztos (Miniszterelnökség) a Magyar Közgazdasági Társaság „Vidékfejlesztés és Demográfia” konferenciáján 2022. 03. 10-én elhangzott előadása

A Program első eleme egy **pályázati rendszer**, melyben önkormányzati ingatlanok, játszóterek, kommunális és orvosi eszközök beszerzése mellett közösség-szervezési célok megvalósítására is lehet pályázni.

A második programelem, a **falusi CSOK** a kistelepüléseken élők lakáskörülményeinek javítását célozza. 2019 július elsejétől 2022 közepéig, jelenleg 2678 településen igényelhető támogatás használt lakás

vásárlására, illetve felújítására (1 gyermek esetén 600 ezer, 2 gyermek esetén 2,6 millió, legalább 3 gyermek esetén 10 millió forint értékben). Vásárlásra a felvett összeg fele fordítható, míg a másik felét annak korszerűsítésére és/vagy bővítésére kell felhasználni. Meglévő lakás korszerűsítésére esetén a megadott összegek fele használható fel. Emellett felvehető a 10, illetve 15 milliós kamattámogatott kölcsön is. 2021. év végéig mintegy 29 ezer befogadott kérelem érkezett 156,5 milliárd forint értékben.

Tekintettel arra, hogy a települések szilárd burkolatú útállománya már régóta komoly problémaként azonosítható a magyar vidéki lakosság számára, a program harmadik eleme a **Falusi Útalap**, melynek segítségével a belterületi és a kistelepüléseket összekötő mellékutak építése és felújítása valósulhat meg. 2021. év végéig ezen pályázati lehetőség révén mintegy 3 ezer kilométer mellékút újult meg.

A negyedik elem a **falvakban működő piaci szereplők támogatását**, illetve a lakosság jobb ellátását, a kistelepülési létből fakadó hátrányok mérséklését tűzte ki célul. A pályázói körbe a 2 ezer fő alatti települések tartoznak (2400 település), ahol eddig 1415 kistelepülési üzlet felújítása, bővítése valósult meg, 121 településen újra lett kisbolt, 400 kisboltban gyógyszerforgalmazás is történik a jövőben, és 943 esetben közösségi térfejlesztés valósul meg. A negyedik programelem részeként uniós GINOP-program keretében 70 százalékos támogatási intenzitással 2-10 millió forint nyerhető kistelepülési mikrovállalkozásoknak gépek, eszközök, gyártási licencek, know-how-k, ingatlanfejlesztések, és részlegesen projektmenedzsmentre és projekt-előkészítésre, illetve bérköltségre is.

A 2020-ban indult ötödik elem a **Falusi Civil Alap**, amely civil szervezetek, polgárőr és tűzoltó egyesületek, valamint kulturális és egyházi közösségi szervezetek részére nyújt pályázási lehetőséget. 2020-2021 években 4545 nyertes pályázat jutott mintegy 15 milliárd forint támogatáshoz, melynek keretében ingatlan-beruházásra vagy felújításra, illetve gépjármű-beszerzésre 7 millió, egyéb eszközbeszerzésre vagy programszervezésre pedig 2 millió forint volt megpályázható.

A Program részeként az infrastrukturális, eszközbeszerzési és bértámogatási lehetőségek mellett a Gazdaság-újraindítási Akcióterv keretében kormányrendelet született a **Kistelepülési üzletek támogatásáról**. Mindemellett a 2021-es év végén mintegy 1630 darab kistelepülésen lévő állami ingatlan került önkormányzati tulajdonba az 1957/2021 (XII.23.) Kormányhatározattal.

Az uniós **Top Plusz program** a vidéki települések foglalkoztatottságának javítását, a helyi gazdaság erősítését, a települési közszolgáltatások fejlesztését segítik, s az összesen 1800 milliárd forintos forrásból 230 milliárdos pályázati lehetőség már a 2021. év végén megnyílt a kevésbé fejlett települések számára. Azzal lehet számolni, hogy a 2021-27-es uniós ciklusban a 2014-20-as ciklushoz képest 40 százalékkal több fejlesztési forrás nyílik meg a vidéki települések számára.

2021-ben is folytatódott a **megyei jogú városok fejlesztését célzó Modern Városok Program** beruházásainak megvalósítása, sor került többek között infrastrukturális, tömegközlekedési, egészségügyi, ipari park és sporttelep fejlesztésekre több vidéki városban. A program összesen 270 projektet tartalmaz 4 ezer milliárd forint forrásigénnyel, melynek fele 2020 végéig kifizetésre került, a projektek döntő többsége pedig a tervek szerint 2025-ig megvalósul. Az autópálya- és autóút-fejlesztések révén elérhető közelségbe került az a cél, hogy néhány éven belül minden megyei jogú várost négy-sávos gyorsforgalmi úton lehessen megközelíteni és biztosított legyen a határok irányába történő összeköttetés is.

A Magyar Fejlesztési Bankhoz tartozó **MFB Invest Zrt.** által létrehozott **tematikus vállalkozásfejlesztési tőkealap** a hazai nagyobb városokban a térségi felzárkóztatást szolgálja. A Városi Alapok már hat vidéki város (Debrecen, Székesfehérvár, Kaposvár, Nyíregyháza, Veszprém és Pécs) és a hozzájuk tartozó térség vállalkozásainak nyújtanak tőkefinanszírozást, és biztosítanak tulajdonosi hitel felvételi lehetőséget. A 2019 őszén elindított Alapok összesen 29 milliárd forintnyi rendelkezésre álló tőkével segítik a vállalkozások fejlesztéseinek, beruházásainak megvalósulását. Ezen alapok eltérnek a hagyományos finanszírozási formáktól, mert egyszerre képesek a város vállalkozásait és a térségi célok megvalósulását segíteni. Az egyes alapok létrehozása és működtetése a térségi központ szerepét betöltő nagyvárosok önkormányzatok vezetésével szoros együttműködésben történik.

12. Fenntartható fejlődési célok

Magyarország jól halad az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai (SDG-k) teljesítésében, az ország pontszáma (78,8)²⁶, amivel a régiós átlagot (77,2) megelőzve a világ 165 országa között a 25. helyen áll. Az ország számos mutató tekintetében jól teljesít vagy javulást mutat. A legjobb eredményeket hazánk a tiszta víz és alapvető köztisztaság (SDG 6), a tisztességes munka és gazdasági növekedés (SDG 8), a fenntartható városok és közösségek (SDG 11), valamint a szárazföldi ökoszisztémák védelme (SDG 15) mutatókban tekintetében mutatja, a szárazföldi ökoszisztémák védelmét leszámítva pedig mindegyikben történt javulás is. Továbbra is vannak kihívások a szegénység felszámolása (SDG 1), az egészség és jólét (SDG 3), a minőségi oktatás (SDG 4), a nemek közötti egyenlőség (SDG 5), a megfizethető és tiszta energia (SDG 7), az egyenlőtlenségek csökkentése (SDG 10), a felelős fogyasztás és termelés (SDG 12) célokkal kapcsolatban. Ezek közül öt területen is javulás tapasztalható: a szegénység felszámolása (SDG 1), az egészség és jólét (SDG 3), a nemek közötti egyenlőség (SDG 5), a megfizethető és tiszta energia (SDG 7). A legkevésbé jól az élelmezéssel kapcsolatos (SDG 2) célhoz tartozó almutatók (elhízottság, táplálkozási szint stb.) tekintetében, a fellépés az éghajlatváltozás ellen (SDG 13) és az ipar, innováció és infrastruktúra (SDG 9) mutatókban teljesít jól az ország, bár utóbbiban sikerült javulást elérni.

Az egyes mutatókhoz kapcsolódó legfontosabb intézkedések az alábbiak, részletes ismertetésüket a szakpolitikai fejezetek és a 3. számú intézkedéstábla tartalmazzák. A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 és végrehajtásának a 2021-2024. évekre szóló kormányzati intézkedési terve, a „Felzárkózó települések” hosszú távú program, a Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programok és az „Integrált térségi gyermekprogramok” a legfontosabb intézkedések a szegénység felszámolása (SDG 1) érdekében (Szegénység c. fejezet). Az élelmezést érintő (SDG 2cél eléréshez), ezen belül különösen a helyes táplálkozáshoz és az egészséges életmóddhoz járul hozzá az ökológiai gazdálkodás ösztönzése, valamint a kampány a halfogyasztás népszerűsítésére. Az egészség és jólét (SDG 3) indikátor célját támogatja az orvosok jövedelmi viszonyainak rendezése, a hálapénz kivezetése, az egészségügyi infrastruktúra és ellátás fejlesztése és az elektronikus egészségügyi ágazati fejlesztések, továbbá a sportlétesítmények kialakítása (Egészség c. fejezet). A köznevelés-fejlesztési stratégia, illetve a végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia, a Nemzeti Tehetség Program, a pedagógus bérintézkedés és a Felsőoktatási modellváltás 2021 célja a minőségi oktatás (SDG 4) biztosítása (Oktatás c. fejezet). A nemek közötti egyenlőséget (SDG 5) kívánja megerősíteni a kisgyermekes szülők munkaerőpiacra való visszatérésének támogatása, a bölcsődei ellátást nyújtó férőhelyek számának növelése.

A tiszta víz alapvető köztisztaság (SDG 6) érdekében közműfejlesztés (ivóvízellátás, infrastruktúra fejlesztések, szennyvízelvezetés és –kezelés) valósult meg. A megfizethető és tiszta energia (SDG 7) elérhetőségét segíti a lakossági napelem használat és fűtőkorszerűsítés támogatása, az átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései, az energiatárolók létesítése, valamint a Zöld Otthon Program (Energia c. fejezet). A tisztességes munkát és gazdasági növekedést (SDG 8) mozdítja elő a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum, a közfoglalkoztatási bér emelése, 25 év alattiak szja mentessége, a vállalkozások munkaerő támogatása és a gazdaságélénkítő programok (Foglalkoztatás c. fejezet). Az ipar, innováció és infrastruktúra

²⁶ <https://dashboards.sdqindex.org/static/profiles/pdfs/SDR-2021-hungary.pdf>

(SDG 9) fejlődését támogatja a már említett infrastruktúrát fejlesztő programokon túl a piacvezérelt vállalati KFI támogatása, az innovációs ökoszisztéma fejlesztése és a Tudományos és Innovációs Parkok hálózatának fejlesztése (Innováció c. fejezet). Továbbá fontos intézkedést jelent a MFB Gazdaság Újjáépítési Hitel Program, Startup, KKV és Nagyvállalati finanszírozás, a gazdaság és a vállalkozások digitalizációjának megújított támogatása, valamint a mikro, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása (Vállalkozásfejlesztés c. fejezet). Az egyenlőtlenségek csökkentését (SDG 10) segíti elő a digitális készségek fejlesztése, az "Útravaló Ösztöndíjprogram és a Tanoda program.

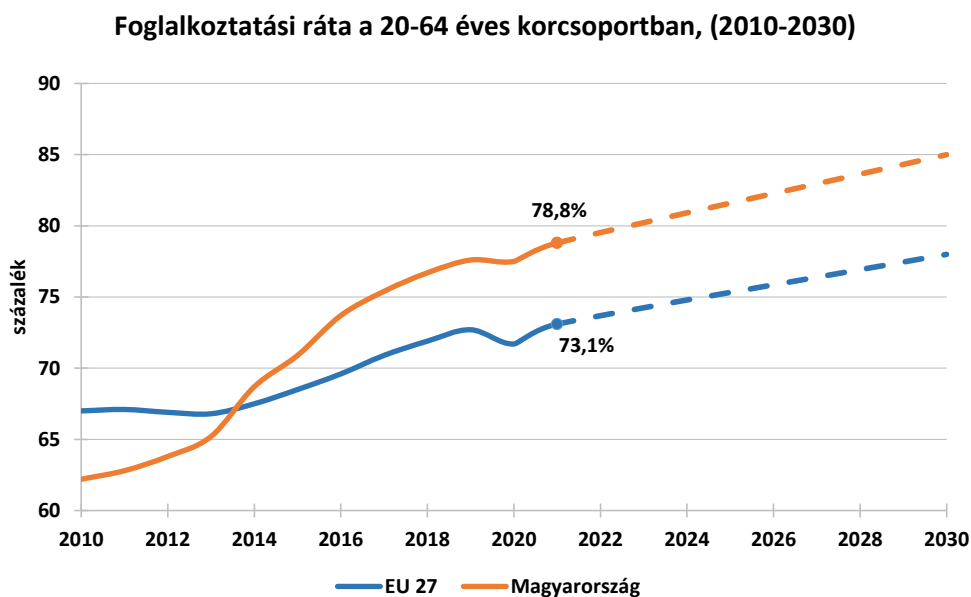
A fenntartható városok és közösségek (SDG 11) megerősítését célozza az Országos Levegőterhelés-csökkentési Program, a közutak, a vasút és a közlekedés fejlesztése, a kerékpáros infrastruktúra fejlesztése, és az elektromos gépjárművek beszerzésének támogatása (Közlekedés c. fejezet). A felelős fogyasztást és termelést (SDG 12) segíti az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP5), a mezőgazdasághoz és ökológiai gazdálkodáshoz kapcsolódó fejlesztések támogatása. A fellépést az éghajlatváltozás ellen (SDG 13) támogatja a Vízgazdálkodás Szemléletformálás reform és egyéb fenntarthatóság és fenntartható gazdasághoz kötődő intézkedések, illetve a zöld pénzügyek ösztönzése (EXIM Zöld Finanszírozási Program, tőkekövetelmény-kedvezmény program). Az ökológiai beruházások és vízgazdálkodás (biodiverzitás, élőhelyvédelem, élőhelyek helyreállítása, fajmegőrzési beavatkozások) intézkedés a szárazföldi ökoszisztémák védelmét (SDG 15) erősíti (Környezetvédelem c. fejezet). A béke, igazság és erős intézményekhez (SDG 16) járul hozzá az automatizált döntéstámogató rendszer kifejlesztése, az Országos Kereskedelmi Nyilvántartás létrehozása, és az adatváltozás-kezelési szolgáltatás (e-Bejelentő) elindítása (Közigazgatás c. fejezet). A partnerség a célok eléréseért (SDG 17) támogatására jöttek létre a Magyarország 2020 és 2025 közötti időszakra vonatkozó Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Stratégiája (NEFE2025) keretében megvalósuló nemzetközi fejlesztési együttműködési programok.

13. Szociális jogok európai pillére

Magyarország a szociális jogok európai pillérének végrehajtását célzó, 2021. márciusi európai cselekvési tervet alapvetően támogatja, így nem tartotta szükségesnek különálló nemzeti cselekvési tervvel kiegészíteni. Amellett, hogy mind a 2030-ig elérendő európai célszámok, mind a cselekvési terv elfogadásáról szóló portói nyilatkozat összhangban állnak a hazai elképzelésekkel, a **Kormány mindhárom területen felülvizsgálta a nemzeti vállalásokat, és nemzeti szinten a hazai végrehajtást jobban ösztönző kiemelt célszámokat fogadott el.**

A 20-64 éves körében meghatározott uniós **foglalkoztatási** átlag hazánkban már 2021 során teljesült: a 8. legmagasabb foglalkoztatást elérő tagállamként az első kiemelt cél esetében **már 2021 tavaszától meghaladjuk a 78 százalékos célértéket.** A tavalyi év végére a ráta 79,6 százalékon állt, és az idei első negyedév a várakozások szerint hasonlóan alakulhatott, ami kiemelkedő eredmény annak tükrében, hogy az aktuálisan legmagasabb európai – svájci, izlandi és holland – értékek 82 százalék közelében járnak. A korábban elért gyors növekedésre építve, a foglalkoztatásról szóló fejezetben bemutatott intézkedések folytatásával Magyarország esetében **2030-ig továbbra is elérhetőnek látszik az uniósnál jóval ambiciózusabb, 85 százalékos célérték.**

16. sz. ábra

Forrás: Eurostat

Az uniós szinten elfogadott foglalkoztatási alcélokhoz Magyarország legfőképpen az Ifjúsági Garancia megerősítésével, a bölcsődei férőhelyek soha nem látott mértékű bővítése mellett a jóval uniós átlag feletti női munkaerőpiaci részvétel további támogatásával, illetve a rugalmas foglalkoztatási formák elterjesztésével kíván hozzájárulni (HU: 73,5%, EU: 67,7%).

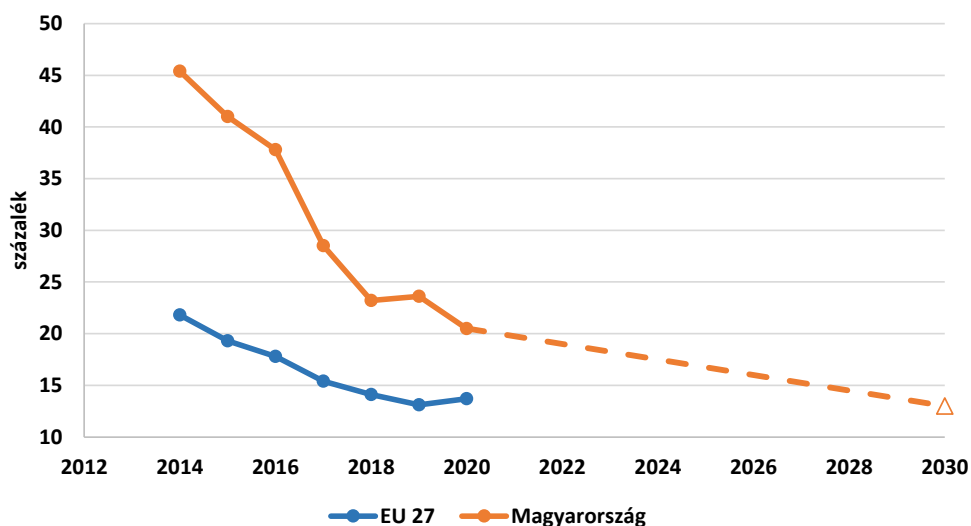
A **képzési célok** esetében Magyarország legfontosabb céljainak a digitalizáció és automatizáció terjedésével keletkező kihívások kezelését, a munkavállalók felkészítését az új munkaerőpiaci (készség) környezethez és az alkalmazkodóképességük erősítését tartja. A felnőttképzés ezért a területileg illetékes gazdasági kamarák bevonásával, az eltérő gazdasági fejlettségű régiók munkaerőpiaci igényeinek figyelembevételével újult meg, amint azt a szakképzésről szóló alfejezet is bemutatja. Az uniós célok tekintetében **Magyarország vállalja, hogy évről évre a teljes felnőtt lakosság**

60 százaléka vesz részt képzésben. Ennek érdekében a Kormány célja a szakképzés vonzóbbá tétele a tanulók és a vállalatok körében, amit a duális képzés tartalmi és infrastrukturális megújításával, valamint a digitális tananyag és a kulcskompetenciák egyidejű fejlesztésével kíván támogatni. A szakképzés 2020-ban indított reformja érinti a szakképzés intézményeit, oktatási tartalmát, vizsgarendszerét, a tanulmányi ösztöndíjakat, a tanári bérezést, valamint a minősítési és pályakövetési rendszert. Az új felnőttképzési rendszer nagyobb rugalmasságot és átjárhatóságot biztosít a munkaerőpiac és az iskolarendszer között, így rövidebb távon tud választ adni a piaci környezet változó igényeire. A végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése érdekében a Kormány több közvetlen intézkedést is hozott, úgy mint az orientációs év bevezetése, a műhelyiskolák rendszerének kialakítása, továbbá a dobbantó program és az új tanulói ösztöndíjrendszer.

A szegénység visszaszorításában a magyar szakpolitika az egyik legsikeresebbnek bizonyult az elmúlt évtizedben, így a 2030-ig meghatározott uniós kiemelt célhoz így Magyarország várhatóan ezúttal is az arányosnál nagyobb mértékben lesz képes hozzájárulni. A kormányzati elképzelések a gyermekes családok körében anyagi és szociális nélkülözéssel érintettek²⁷ arányának csökkentését tartalmazzák, ahogyan ezt – az uniós törekvésekkel összeegyeztethető, a nemzeti szemlélethez ugyanakkor közelebb álló – a gyermekes családokat vizsgáló megközelítést már a 2010-ben elfogadott Nemzeti Intézkedési Terv is alkalmazta. **A tervezett 13 százalékos célérték a Központi Statisztikai Hivatal számításai szerint az uniós mutatóban kifejezve 2030-ig legalább 350 ezer főt emelne ki a szegénységből.** A lehetséges mérőszámok közül emellett szól továbbá, hogy reális visszacsatolást tud adni a szegénység alakulását illetően, különös tekintettel arra, hogy a két másik indikátor értéke, azaz a relatív jövedelmi szegénységben és a kvázi-munkanélküli családban élők aránya jelentősen javult az elmúlt évtizedben. A korábbi mutató, a szegénységnek kitettek aránya így 2010 óta a jobb életkörülményeknek, a széles munkalehetőségeknek és a családbarát, munkavállalást támogató adórendszernek köszönhetően több, mint 1 millió fővel csökkent.

17. sz. ábra

Az anyagi és szociális depriváció aránya a gyermekes családok esetében, százalék

Forrás: Eurostat

²⁷A mutatóban egy háztartás tagja akkor szerepel, ha 13 meghatározott tételből legalább 5 tételt ő maga vagy családja nem engedhet meg magának. A mutató 'súlyos' változatában 5 helyett 7 feltételnek kell megfelelni. Az elfogadott Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 mellett az uniós szakmai fórumokon szintén a robosztusabb, 5 tételű alapmutató élvez támogatást.

14. Társadalmi partnerség

A 2021. évi Nemzeti Reform Program intézkedéseinek társadalmi egyeztetése a korábbi évek gyakorlatának megfelelően az adott intézkedésért felelős minisztériumokkal együttműködésben történt. A szakterületeknél kialakított gyakorlatok változhatnak az intézkedések sajátosságainak megfelelően. Az érintett minisztériumok a törvények, programok és egyéb intézkedések előkészítésére és tervezésére vonatkozó jogszabályoknak megfelelően folytatták le a szükséges egyeztetéseket. A jogszabályok (illetve stratégiáról, programokról döntő kormányhatározatok) esetében az egyeztetés jellemzően a jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételtől szóló 2010. évi CXIII. törvény rendelkezései alapján történt. A társadalmi egyeztetés a honlapon megadott elérhetőségen keresztül biztosított véleményezéssel (általános egyeztetés), valamint a jogszabály előkészítéséért felelős miniszter által bevont személyek, intézmények és szervezetek által történő közvetlen véleményezéssel (közvetlen egyeztetés) történik. Az általános egyeztetés minden esetben kötelező.

Az **uniós programokból** finanszírozott intézkedések esetében a 2014-2020-as programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI.5.) számú Korm. határozatban foglaltak szerint zajlott le a társadalmi egyeztetés folyamata. Az egyeztetés mind a tervezésre, mind a kiválasztási folyamatra vonatkozik. Az európai uniós projektek, pályázatok társadalmi egyeztetése érdekében az irányító hatóságok megkérlik a felhívás tárgya szerint érintett társadalmi és szakmai szervezetek véleményét. Az uniós programok esetében a nyilvánosságra hozatalon túl az egyes operatív programok Monitoring Bizottsága előzetesen véleményezi és jóváhagyja az éves fejlesztési kereteket. Az operatív programok monitoring bizottságába a szociális partnerek, valamint a civil szervezetek és nem-kormányzati szervezetek is jelölnek tagokat. Így a projektek kiválasztása, értékelése folyamán végig figyelemmel kísérik a folyamatot a szociális partnerek és a civil szervezetek. Magyarország HET tervezete 2021 tavaszán a palyazat.gov.hu oldalon közzétételre került nyilvános véleményezés céljából. Az egyes projektek – amelyek egy részének előkészületei már megkezdődtek – pályázatai felhívásainak egyeztetése a strukturális alapok pályázataihoz hasonlóan történik. Felállt az RRF Monitoring Bizottság is, amely a felhívásokat a társadalmi egyeztetéssel párhuzamosan véleményezi. Magyarország HET tervezete 2021. május 11-én benyújtásra került az Európai Bizottság számára.

A munkaerőpiac, bértárgyalások terén a **szociális párbeszéd alábbi fórumai** működnek:

A Kormány az **Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács (OKÉT) működtetése** által intézményes keretet teremt a közszolgálati alkalmazottak összességét érintő jövedelempolitikai, béripolitikai, munkaügyi, foglalkoztatási kérdésekben az országos szintű szociális párbeszéd működéséhez, megállapodások megkötéséhez. Segíti az érdekképviselői szervezetek jogalkotásról szóló törvényben foglalt véleményezési jogának érvényesítését. A 2021. évben összesen két alkalommal került sor OKÉT plenáris ülés megtartására, ahol az önkormányzati, valamint a munkavállalói oldallal egyeztetett a kormányzati oldal, többek között az alábbi témák kapcsán: a 2022. évi költségvetésről; az adótörvények 2022. évi módosításáról. A **Közalkalmazottak Országos Munkaügyi Tanácsa (KOMT)** a Kormány a közalkalmazottakat képviselő szakszervezetek és a közalkalmazottakat foglalkoztató intézményeket fenntartó önkormányzatok megbízott képviselőinek munkaügyi, foglalkoztatási, bér- és jövedelempolitikai kérdések országos, ágazatközi egyeztető fóruma. Intézményes keretet teremt a közalkalmazottak összességét érintő munkaügyi kérdésekben az országos szintű szociális

párbeszéd működéséhez. A **Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán (VKF)** által a kormány szervezeti keretet biztosít a versenyszféra országos munkaadói, illetve munkavállalói szereplőinek, hogy rendszeres egyeztetéseket folytassanak a kötelező legkisebb munkabér, a garantált bérminimum, valamint a bérajánlás következő évi összegéről, illetve mértékéről. A tárgyalások eredményeként a minimálbér és a garantált bérminimum 2021-ben 4-4 százalékkal nőtt. 2022. január elejétől a minimálbér 19,5 százalékkal, míg a garantált bérminimum 18,7 százalékkal nőtt.

Egyéb területeken a **társadalmi egyeztetés alábbi jó gyakorlatai** azonosíthatók:

- **A vasúti közlekedés jogi és szabályozási rendszerének reformja:** A V4 országok fővárosait összekötő nagysebességű vasút megvalósíthatósági tanulmányához kapcsolódóan több, az érintett önkormányzatok és szakértők részvételével zajló konferencia került megrendezésre.
- **Lakossági napelem használat és fűtéskorszerűsítés támogatása:** a pályázati felhívás tervezete a napelem.palyazat.gov.hu oldalon jelent meg véleményeztetési céllal. Emellett iparági szereplők, szövetségek véleménye is kikérésre került a felhívás kapcsán.
- **Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia (NTFS):** Az NTFS az érintett felekkel folytatott széles körű egyeztetés eredményeként született meg. A stratégia kialakítását ún. klímareggelik támogatták, amelyen a hazai érdekeltek vettek részt.
- **Egyes egyszer használatos műanyagtermékek forgalomba hozatalának betiltása:** az intézkedés kialakítása során, a jogalkotás tervezésének és a jogalkotás megvalósításának fázisában bevonta a felelős tárca az érintett szakmai érdekképviseleti szervezetet. Részvételükkel egyeztető fórumok kerültek megrendezésre, melyeken részletesen ismertetésre került a tervezett intézkedés, és melyeken észrevételeiket, véleményüket kifejtették. Az észrevételek minden esetben értékelésre és a lehetőségekhez képest figyelembe vételre kerültek. A különböző konferenciák, előadások többségén bemutatásra kerül az intézkedés, segítve ezzel az egységes jogalkalmazás kialakítását.
- **Országos Hulladékgazdálkodási Terv 2021-2027:** 2021. július 30-tól sor került az OHT és a kapcsolódó Környezeti Értékelés tervezetének nyilvános társadalmi véleményezésére a környezet védelméért felelős szervek és az Országos Környezetvédelmi Tanács közvetlen bevonásával.
- **Nemzeti KFI Stratégia 2021-2030 elfogadása:** A stratégia tervezése során egyeztetés lett lefolytatva a hazai kutatás-fejlesztési rendszer szereplőivel, a kutatókkal, a vállalatok, az innovatív vállalkozások képviselőivel, a felsőoktatási intézményekkel, akadémiai kutatóintézetek vezetőivel, a szakmai-ágazati szövetségek, kamarák, valamint önkormányzatok, egyéb szervezetek szakértőivel és döntéshozóival. A KFI stratégia tervezetét a Nemzeti Tudománypolitikai Tanács véleményezte, majd ülésén elfogadta.
- **Felsőoktatási modellváltás 2021:** a felsőoktatási modellváltásra minden esetben az egyetemeken szenátusainak ilyen irányú döntése alapján kerülhetett sor. Továbbá egyeztetések zajlottak az egyetem vezetésével azzal kapcsolatban, hogy miként, milyen fejlesztésekkel, vagyontárgyakkal biztosítható a hatékony működés.
- **"Felzárkózó települések" hosszú távú program:** a megvalósítani tervezett tevékenységek település-specifikusan, ún. diagnózisok keretében kerülnek beazonosításra, amelyek elkészítésében a helyi civil szervezetek, közszolgáltatókat nyújtók, döntéshozók vesznek részt, illetve a helyi lakosok is bevonásra kerülnek kérdőíves felmérés keretében. Ez alapján

cselekvési tervek készülnek, melyek megvalósításával kapcsolatban folyamatos egyeztetést folytatnak a megvalósító civil szervezetek egymással, a helyi stakeholderekkel, állami szervezeti képviselőkkel, illetve a helyi lakossággal.

- **Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030, és végrehajtásának a 2021-2024. évekre szóló kormányzati intézkedési terve:** két körös társadalmi egyeztetés zajlott. Először 2020. augusztus-szeptemberben a Belügyminisztérium Társadalmi Felzárkózás Helyettes Államtitkársága (TFFHÁT) meghívott, a partnerségi fórumaiban részt vevő szervezeteivel, majd 2020. december – 2021. januárban nyilvános formában.
- **2021-2026 közötti időszakra szóló 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program:** a Program tervezetét a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács 2021. november 4-i, az Országos Környezetvédelmi Tanács 2021. március 11-i ülésén tárgyalta. A testületek üdvözölték a Programot. Emellett a Program stratégiai környezeti vizsgálatának részeként a Program tervezete felkerült a Herman Ottó Intézet honlapjára, és a 30 napos véleményezési határidőn belül lehetett észrevételt tenni. Az üléseken elhangzott, illetve írásban megküldött észrevételeket figyelembe vette a tárca a tervezet véglegesítése során.
- **Illetményen felüli juttatások felülvizsgálata az egészségügyben (elsősorban az orvosokat érintően):** az újonnan kialakított rendszer alapelvei egyeztetésre kerültek a szakmai szervezetekkel (Magyar Orvosi Kamara, Rezidensszövetség).
- **Telemedicina szolgáltatások jelenléte a hazai egészségügyben:** a veszélyhelyzetet követően felmérésre került, hogy az egyes szakmákban milyen aktivitással alkalmazták a telemedicina ellátást, illetve azt, hogy milyen jellegű folyamatokban tartják indokoltnak a telemedicina szolgáltatásokat. Több szakma is jelezte elkötelezettségét. A telemedicina jogszabály előkészítésében az egyes szakmák képviselőinek bevonása ütemezetten történik.
- **Fogyatékos személyek számára ápolást-gondozást nyújtó otthonok kiváltása:** 2018. november 21-én partnerségi megállapodás megkötésére került sor hat, fogyatékos embereket képviselő országos érdekvédelmi szervezettel. A felülvizsgált koncepcióba a szervezetek véleménye, valamint az eddigi intézmény-kiváltási tapasztalatok becsatornázásra kerültek. A felhívások társadalmi egyeztetése folyamán valamennyi érdekelt félnek lehetősége volt véleményét megfogalmazni. Emellett az Országos Fogyatékosügyi Tanács mint a legmagasabb szintű egyeztető testület folyamatosan tárgyalta a kiváltás aktuális kérdéseit. Az Intézményi Férőhely Kiváltást Koordináló Országos Testület – mely állami és civil tagokból áll – végigkíséri a folyamatot 2011 óta.
- **Állampolgárok elektronikus ügyintézési lehetőségeit támogató fejlesztések:** Az intézkedés előkészítése során széleskörű társadalmi egyeztetés volt az érintett közmű- és telekommunikációs szolgáltatókkal, hat munkacsoport került velük kialakításra és a munkacsoport végigkövették a szolgáltatás tervezését, előkészítését, szabályozását és bevezetését.
- **A településtervezés teljes digitalizálás:** az új típusú településtervezési szabályozás egyeztetésre került a szakmai és érdekképviselői szervezetekkel, az Építész és Mérnöki Kamarával, a települési érdekszövetségekkel, szakmai szereplőkkel és tervezőkkel, társmisztériumokkal, Kormányhivatalokkal, Állami Főépítészekkel. A beérkezett vélemények mindegyikét kezelte a minisztérium.